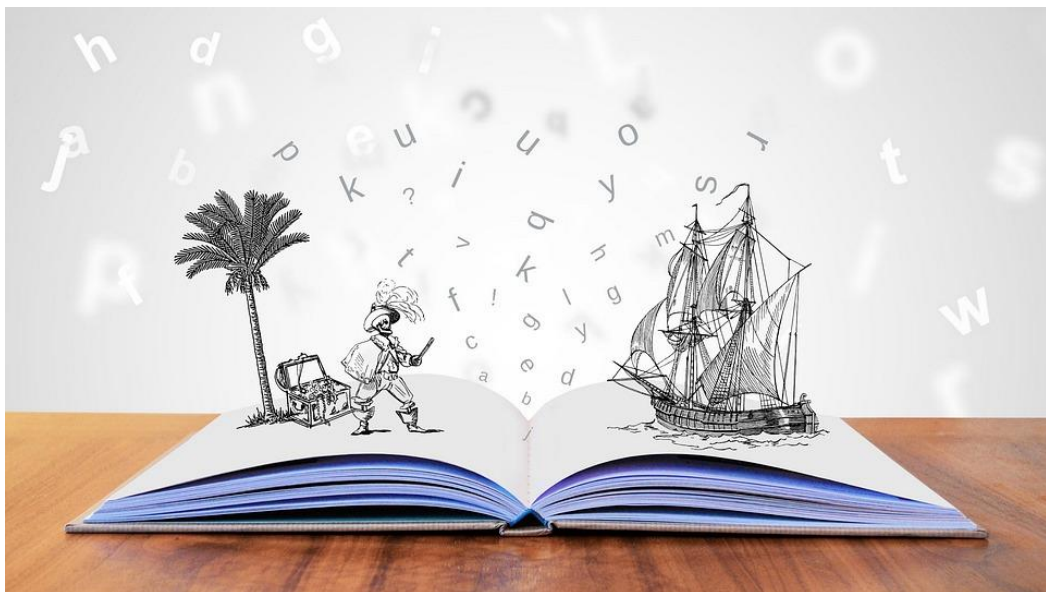

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

К.В.Петренко

Н.С.Коновалова

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ:
САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського як навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 051 "Економіка"

Київ

2020

Укладачі: к.е.н., доцент Петренко Катерина Валеріївна,
 провідний фахівець Коновалова Надія Сергіївна
 Рецензенти: к. е. н., доц. О. П. Микитюк,
 к. е. н., доц. М. А. Пічугіна
 Відповідальний редактор: д.е.н., проф. Войтко С.В.

Гриф надано Методичною радою КПП ім. Ігоря Сікорського (протокол № 9 від 30.04.2020 р.) за поданням Вченої ради Факультету менеджменту та маркетингу (протокол № 8 від 27.04.2020 р.)

Електронне мережне навчальне видання

К.В.Петренко

Н.С.Коновалова

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ:

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Історія економіки та економічної думки: самостійна робота студентів [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 051«Економіка», / К.В.Петренко, Н.С.Коновалова; КПП ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,40 Мбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 156 с.

В навчальному посібнику розміщено рекомендації з самостійної підготовки студентів з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для підготовки студентів за освітнім ступенем «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка».

Навчальний посібник містить: зміст навчальної програм дисциплін, типові завдання, рекомендації з підготовки до їх виконання, список рекомендованої літератури.

Навчальний посібник допоможе викладачам і студентам при підготовці та проведенні комплексних контрольних робіт з дисципліни «Історія економіки та економічної думки».

К. В. Петренко, Н. С. Коновалова

© КПП ім. Ігоря Сікорського, 2020

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
II. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ТА РОБОЧОЇ ПРОГРАМ ДИСЦИПЛІНИ	
«Історія економіки та економічної думки»	5
III. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ.....	23
IV.ТИПОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	
СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ	34
Завдання біографічного типу	34
Завдання на знання методичних основ економічних шкіл.....	41
Тестові питання	43
V. ВІДПОВІДІ НА ЗАВДАННЯ, КЛЮЧІ ТЕСТІВ З ДИСЦИПЛІНИ.....	81
Завдання біографічного типу	81
Відповіді на знання методичних основ економічних шкіл	88
Тестові питання	95
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ І КАТЕГОРІЙ.....	132
ЛІТЕРАТУРА	148
Література іноземною мовою	152

ВСТУП

Дисципліна «Історія економіки та економічної думки» є однією з перших ланок в ланцюжку економічних дисциплін, неодмінною передумовою правильного розуміння кращих світових досягнень в економіці та економічній думці. Під впливом змін в економічному та соціальному житті суспільства змінюються й економічні теорії. Розуміння еволюції наукових поглядів - джерело для застосування різних економічно-теоретичних підходів до реальної дійсності. Викладання цих дисциплін забезпечує формування високоосвіченого фахівця з економічним мисленням сучасного типу, а також сприяє засвоєнню системи інших, більш конкретних дисциплін. Основна проблематика лекційного матеріалу закріплюється на семінарських заняттях із супутнім самостійним вивченням першоджерел. Самостійна робота студентів з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» є складовою навчального процесу з вивчення дисципліни. Даний навчальний посібник з самостійної підготовки студентів допоможе у підготуватися до визначення залишкових знань та умінь випускників.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: економічні процеси та події, їх зв'язок з виникненням та розвитком економічних поглядів та ідей, що склались у систему. Мета вивчення навчальної дисципліни: формування підґрунтя для системного засвоєння економічних знань.

Завдання вивчення навчальної дисципліни: поглиблення знань з економічної теорії; формування уявлень про закономірності та тенденції розвитку світової та вітчизняної економіки, економічної думки; аналіз наукового внеску окремих шкіл і напрямів у цілісну економічну теорію; ознайомлення з досягненнями видатних економістів.

Завдання для самостійної підготовки студентів націлені перевірити рівень засвоєності всього масиву матеріалу з дисципліни та оцінити результативність його вивчення студентами.

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

II. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ТА РОБОЧОЇ ПРОГРАМ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія економіки та економічної думки»

Розділ 1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу

Предмет, мета, завдання курсу «Історія економіки та економічної думки» та її зв'язок з дисципліною «Економічна теорія». Методи наукових економічних досліджень. «Кодекс законів царя Хаммурапі» (Вавілонія). Древньокитайська філософія (конфуціанство). Індійський історичний трактат «Артхашастра».

Розділ 2. Зародження економіки та економічної думки

Досягнення економічної думки античного рабства. Мислителі Стародавнього Риму. Середньовічний Схід. Католицька школа канонізму. Причини трансформації економічних поглядів. Становлення загальної економічної науки – політичної економії.

Розділ 3. Монетаризм і меркантилізм – перші економічні школи.

Предмет, метод та етапи розвитку монетаристської школи. Внесок окремих представників монетаризму в розвиток економічної науки. Предмет, метод та етапи розвитку меркантилістської школи. Внесок окремих представників меркантилізму в розвиток економічної науки.

Розділ 4. Класична політична економія: зародження, розвиток, еволюція.

Промисловий переворот, його суть і значення для розвитку ринкового господарства країн Європейської цивілізації. Особливості розвитку ринкового господарства у країнах Європи (середина XVII - середина XIX ст.). Предмет, методологія, об'єкт класичної школи політичної економії. Економічне вчення Д. Рікардо. Школи, які відстоювали погляди багатих та бідних (Сей, Мальтус). Діалектика Прудона - інтелектуальний метод теоретизації економічної науки. Економічне вчення марксистів. Реформи економістів-романтиків та утопічний соціалізм першої половини XIX ст. Історична школа.

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

Розділ 5: Історія сучасної економіки та економічної думки.

Вихідна форма маржиналізму, термінологія. Засновники маржинальної теорії. «Австрійська школа» маржиналізму. Спадок К. Менгера, Е. Бем-Баверка, Ф. Візера, У. Джевонса. Внесок Л.Мізеса, Й.Шумпетер, К. Шлезінгера, Еджуорта в економічну теорію та практику. Характерні особливості розвитку економіки України в пореформений період (60 – 70-ті роки XIX ст.) та відображення цих процесів у вітчизняній економічній думці. Особливості промислового розвитку України на межі XIX – XX ст. Зміни в господарствах країн Західної цивілізації в 20 – 30 рр. XX ст. Теоретична система Дж.М. Кейнса. Теорії конкуренції Е. Чемберліна, Дж. Робінсон. Теорія ринків недосконалої конкуренції. Неокейнсіанські теорії економічного зростання. Кейнсіансько-неокласичний синтез. Економічне зростання в інституціональній теорії. Теоретичні особливості нео- та нового інституціоналізму. Проблеми вдосконалення господарського механізму в радянській економічній науці. Основні напрямки досліджень в сучасній українській економічній думці.

Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу					
Тема 1.1. Предмет та метод історії економіки та економічної думки.	5	2	2	0	1

Тема 1.2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.	5	2	2	0	1
Розділ 2. Зародження економіки та економічної думки					
Тема 2.1. Господарський розвиток та економічна думка періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст.).	5	2	2	0	1
Тема 2.2. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя V – XV ст.	10	4	4	0	2
Розділ 3. Монетаризм і меркантилізм – перші економічні школи					
Тема 3. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації XVI - перша половина XVII ст. Монетаризм і меркантилізм	9	4	3	0	2
<i>Контрольна робота 1</i>	3	0	1	0	2
Розділ 4. Класична політична економія: зародження, розвиток, еволюція					
Тема 4.1. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав другої половина XVII- XIX ст.	8	4	2	0	2

Тема 4.2. Сучасники, противники класичної політичної економії.	5	2	2	0	1
Розділ 5: Історія сучасної економіки та економічної думки					
Тема 5.1. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (др. пол. XIX – поч. XX ст.)	10	4	4	0	2
Тема 5.2. Розвиток господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (др. пол. XIX – поч. XX ст.)	5	2	2	0	1
Тема 5.3. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша пол. XX ст.)	9	4	3	0	2
<i>Контрольна робота 2</i>	3	0	1	0	2
Тема 5.4. Розвиток нац. економік під впливом НТР (друга пол. XX ст.) і основні напрямки економ. думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кін. XX – поч. XXI ст.)	10	4	4	0	2

Тема 5.5. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економ. думки в Україні (друга пол. XIX – поч. XXI ст.)	8	2	4	0	2
<i>Реферат</i>	<i>10</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>10</i>
<i>Екзамен</i>	<i>30</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>30</i>
Всього годин	135	36	36	0	63

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
1	<p><i>Предмет та метод історії економіки та економічної думки.</i></p> <p>1. Предмет, мета, завдання курсу «Історія економіки та економічної думки».</p> <p>2. Методи наукових економічних досліджень.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 8, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: Пізнання у єдності сьогодення та майбутнього.</p> <p>Чинники сучасності економічної теорії. Основні підходи до вивчення історії економіки та економічної думки.</p>
2	<p><i>Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.</i></p> <p>1. «Кодекс законів царя Хаммурапі» (Вавілонія)</p> <p>2. Древньокитайська філософія (конфуціанство)</p> <p>3. Індійський історичний трактат «Артхашастра»</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p>

	<p>Література: осн. 1, 2, 8, 10, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: Початок виникнення економічних знань. Перші економічні роботи. Відображення теорії грошей в працях мислителів Стародавнього Світу.</p>
3	<p><i>Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).</i></p> <p>1. Досягнення економічної думки античного рабства.</p> <p>2. Мислителі Стародавнього Риму.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 5, 8, 12, 13; дод. 3, 4.</p> <p>Завдання на СРС: Перші економічні роботи. Відображення теорії грошей в працях мислителів Стародавнього Світу.</p>
4	<p><i>Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя V – XV ст.</i></p> <p>1. Середньовічний Схід.</p> <p>2. Католицька школа канонізму.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 8, 10, 12, 13</p> <p>Завдання на СРС: Визначення ціни згідно пізнього канонізму. Відображення теорії грошей в працях мислителів Середньовіччя.</p>
5	<p><i>Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя V – XV ст. (продовження)</i></p> <p>1. Причини трансформації економічних поглядів.</p> <p>2. Становлення загальної економічної науки – політичної економії.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 5, 8, 12, 13; дод. 1, 3, 6</p> <p>Завдання на СРС: Чинники, що сприяли становленню комерції. Причина «революції цін» у країнах Європи в 14-15 ст.</p>
6	<p><i>Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації XVI - перша половина XVII ст.</i></p>

	<p>1. Предмет, метод та етапи розвитку монетаристської школи.</p> <p>2. Внесок окремих представників монетаризму в розвиток економічної науки.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 5, 8, 12, 13</p> <p>Завдання на СРС: Заходи меркантилістів-практиків для підтримки торгового сальдо. Сутність та основні заходи протекціоністської політики.</p>
7	<p><i>Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (продовження)</i></p> <p>1. Предмет, метод та етапи розвитку меркантилістської школи.</p> <p>2. Внесок окремих представників меркантилізму в розвиток економічної науки.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 1, 2, 4, 5.</p> <p>Завдання на СРС: Сутність та основні заходи політики Кольбера.</p>
8	<p><i>Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав другої половина XVII- XIX ст.</i></p> <p>1. Промисловий переворот, його суть і значення для розвитку ринкового господарства країн Європейської цивілізації.</p> <p>2. Особливості розвитку ринкового господарства у країнах Європи (середина XVII - середина XIX ст.).</p> <p>3. Предмет, методологія, об'єкт класичної школи політичної економії.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 3, 4, 5.</p> <p>Завдання на СРС: У. Петті, П. Буагільбер – родоначальники класичної політичної економії. Економічні вчення Ф. Кене, А. Тюрго, С.Сісмонді, П.Ж.Прудона, Ф.Лассаля.</p>
9	<p><i>Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав другої половина XVII- XIX ст. (продовження)</i></p>

	<p>1. Економічне вчення Д. Рікардо.</p> <p>2. Школи, які відстоювали погляди багатих та бідних (Сей, Мальтус).</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 9, 12, 13</p> <p>Завдання на СРС: «Залізний закон зарплати» Д.Рікардо. «Принципи політичної економії» Т. Мальтуса. Чинники створення вартості за Ж.Б.Сеєм.</p>
10	<p><i>Сучасники та противники класичної політичної економії.</i></p> <p>1. Діалектика Прудона - інтелектуальний метод теоретизації економічної науки.</p> <p>2. Економічне вчення марксистів.</p> <p>3. Реформи економістів-романтиків та утопічний соціалізм першої половини XIX ст.</p> <p>4. Історична школа.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 7, 8, 10, 12, 13</p> <p>Завдання на СРС: Обґрунтування скасування грошей. Суспільне відтворення як предмет вивчення Дж.Ст. Мілля. Основна форма присвоєння капіталу. Основні ознаки ідеалізованого суспільства соціалістів-утопістів. Відмінність поглядів Сен-Сімона від інших представників утопічного соціалізму. Недоліки «ладу цивілізації» згідно Фур'є.</p>
11	<p><i>Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга пол. XIX – поч. XX ст.)</i></p> <p>1. Вихідна форма маржиналізму, термінологія.</p> <p>2. Засновники маржинальної теорії. «Австрійська школа» маржиналізму.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13</p> <p>Завдання на СРС: Вихідна форма маржиналізму. Цінність блага та</p>

	корисність його додаткової одиниці.
12	<p><i>Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга пол. XIX – поч. XX ст.) (продовження)</i></p> <p>1. Спадок К. Менгера, Е. Бем-Баверка, Ф. Візера, У. Джевонса.</p> <p>2. Внесок Л. Мізеса, Й. Шумпетера, К. Шлезінгера, Еджуорта в теорію та практику економічної теорії.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 10, 12, 13</p> <p>Завдання на СРС: Теорія економічного циклу У. Джевонса. «Ланцюжок» Джевонса. Теорія корисності, теорія обміну Джевонса. Теорія пропозиції праці Джевонса. «Теорія політичної економії», «Принципи науки» У. Джевонса. Теорія обміну Еджуорта.</p>
13	<p><i>Особливості розвитку господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга пол. XIX – поч. XX ст.)</i></p> <p>1. Характерні особливості розвитку економіки України в пореформений період (60 – 70-ті роки XIX ст.) та відображення цих процесів у вітчизняній економічній думці.</p> <p>2. Особливості промислового розвитку України на межі XIX – XX ст.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 8, 10, 12, 13</p> <p>Завдання на СРС: Становлення інституціональної наукової традиції в українській економічній думці. Українська економічна думка про становлення та сутність монополій.</p>
14	<p><i>Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств (перша пол. XX ст.)</i></p> <p>1. Зміни в господарствах країн Західної цивілізації в 20 – 30 рр. XX ст.</p> <p>2. Теоретична система Дж. М. Кейнса.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 3, 8, 11, 12, 13; дод. 4, 5.</p>

	Завдання на СРС: втручання держави в економіку країни
15	<p><i>Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств(перша пол. XX ст.) (продовження)</i></p> <p>1. Теорії конкуренції Е. Чемберліна, Дж. Робінсон.</p> <p>2. Теорія ринків недосконалої конкуренції.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13</p> <p>Завдання на СРС: економічні теорії Т.Веблен, Дж. Р. Коммонс, Е. Чемберлін та Дж. Робінсон</p>
16	<p><i>Розвиток національних економік під впливом науково-технічної реіології (друга пол. XX ст.) і основні напрямки економ. думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кін. XX – поч. XXI ст.)</i></p> <p>1. Неокейнсіанські теорії економічного зростання.</p> <p>2. Кейнсіансько-неокласичний синтез.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5, 6</p> <p>Завдання на СРС: «Економікс» П. Самуельсона.</p>
17	<p><i>Розвиток національних економік під впливом науково-технічної реіології (друга пол. XX ст.) і основні напрямки економ. думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кін. XX – поч. XXI ст.) (продовження)</i></p> <p>1. Економічне зростання в інституціональній теорії.</p> <p>2. Теоретичні особливості нео- та нового інституціоналізму.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5, 6</p> <p>Завдання на СРС: Фрайбурзька, чиказька, лондонська школи неолібералізму. Концепція неокласичного синтезу.</p>
18	<p><i>Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економ. думки в Україні (друга пол. XIX – поч. XXI ст.)</i></p>

	<p>1. Проблеми вдосконалення господарського механізму в радянській економічній науці.</p> <p>2. Основні напрямки досліджень в сучасній українській економічній думці.</p> <p>Дидактичні засоби: дошка, плакати.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5,</p> <p>Завдання на СРС: Становлення та розвиток засад ринкової економічної системи в Україні другої половини 80-х років. Основні напрямки ринкових перетворень в економіці незалежної України.</p>
--	---

Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- поглиблення вивченого на лекціях матеріалу;
- отримання навичок його практичного використання;
- набуття навичок аналізу та синтезу процесів, явищ, умов для формування власної економічної позиції;
- контроль і оцінка рівня засвоєння матеріалу;
- інформативна взаємодія викладача зі студентами з основних питань курсу.

№ з/п	Назва теми заняття
1	<p><i>Предмет та метод історії економіки та економічної думки</i></p> <p>1. Предмет історії економіки та економічної думки.</p> <p>2. Методи історії економіки та економічної думки.</p> <p>3. Завдання курсу історії економіки та економічної думки.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 8, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: Цивілізаційний підхід в аналізі стадій господарського розвитку: етапи його розвитку, моделі та представники.</p>
2	<p><i>Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.</i></p>

	<p>1. Привласнююче та виробничо-відтворююче господарства: визначення, структура, досягнення та обмеженість.</p> <p>2. Етапи розвитку первісного суспільства та суспільного розподілу праці.</p> <p>3. Економічна думка стародавнього світу.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 10, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: Господарська діяльність в первісній історії України.</p>
3	<p><i>Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).</i></p> <p>1. Господарство Індії в другій половині I тисячоліття до н.е. та відображення його у праці „Артхашастра”.</p> <p>2. Господарський розвиток Китаю в осьовий час та його економічна думка.</p> <p>3. Господарський розвиток Давньої Греції. Реформи Солона. Економічні погляди Ксенофонта, Платона та Аристотеля.</p> <p>4. Особливості господарського розвитку Давнього Риму доби республіки. Закони XII Таблиць. Господарство Стародавнього Риму у працях Катона Старшого, Варрона, Луція Колумелли.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 5, 8, 12, 13; дод. 3, 4.</p> <p>Завдання на СРС: криза рабовласницької системи господарства та її висвітлення у працях тогочасних філософів.</p>
4	<p><i>Господарство та економічна думка суспільств європейської цивілізації в період середньовіччя V – XV ст..ст.</i></p> <p>1. Характеристика розвитку феодального суспільства. Суть рентних відносин та їх види.</p> <p>2. Середньовічне місто та його роль у становленні ринкових відносин в Західній Європі. Особливості середньовічної торгівлі.</p> <p>3. Розвиток економічної думки середньовічного Сходу та Заходу.</p> <p>Причини трансформації економічних поглядів. Економічні погляди Хоми Аквінського.</p>

	<p>Література: осн. 1, 2, 4, 8, 10, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: Вплив цивілізаційних факторів на становлення ринкового господарства в західноєвропейських країнах. Наслідки Великих географічних відкриттів та їх значення для розвитку світової економіки.</p>
5	<p><i>Господарство та економічна думка суспільств європейської цивілізації в період середньовіччя V – XV ст..ст. (продовження)</i></p> <p>1. Форми господарств на етапі утвердження мануфактурного виробництва в країнах Західної Європи та українських землях.</p> <p>2. Історичні передумови виникнення, загальна характеристика та етапи розвитку меркантилізму.</p> <p>3. Економічні погляди В.Петті та П.Буагільбера.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 5, 8, 12, 13; дод. 1, 3, 6.</p> <p>Завдання на СРС: Господарство Київської Русі.</p>
6	<p><i>Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI-XVII ст.)</i></p> <p>1. Наслідки Великих географічних відкриттів та їх значення для розвитку світової економіки.</p> <p>2. Господарства суспільств Європейської цивілізації на етапі становлення централізованих імперій.</p> <p>3. Особливості меркантилістської політики західноєвропейських держав в період зародження ринкового господарства.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 5, 8, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: характеристика етапу становлення централізованих імперій</p>
7	<p><i>Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI-XVII ст.) (продовження)</i></p> <p>1. Особливості господарського розвитку українських земель у XVI-XVII століттях.</p>

	<p>2. МКР – частина 1</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 1, 2, 4, 5.</p> <p>Завдання на СРС: Зародження економічної думки на українських землях. Підготовка до МКР – частина 1</p>
8	<p><i>Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав другої половини XVII-XIX ст.</i></p> <p>1. Промисловий переворот в Англії, його суть і значення для розвитку ринкового господарства країн Європейської цивілізації.</p> <p>2. Особливості розвитку ринкового господарства у Франції та Німеччині (середина XVII - середина XIX ст.).</p> <p>3. Предмет, методологія, об'єкт класичної школи політичної економії.</p> <p>4. Етапи розвитку класичної школи політичної економії. Економічне вчення А.Сміта та Д.Рікардо.</p> <p>5. Економічні погляди Ж.Б. Сея, Т. Мальтуса, Дж. Ст. Мілля, Г.Ч.Кері.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13. ; дод. 3, 4, 5.</p> <p>Завдання на СРС: Фізіократизм, КПЕ.</p>
9	<p><i>Сучасники та противники класичної політичної економії.</i></p> <p>1. Економічне вчення марксистів.</p> <p>2. Реформи економістів-романтиків.</p> <p>3. Утопічний соціалізм першої половини XIX ст.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 7, 8, 10, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: Історична школа.</p>
10	<p><i>Ринкове господарство країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.)</i></p> <p>1. Господарства Англії, Франції, Німеччини наприкінці XIX – початку XX ст.</p> <p>2. Маржинальна революція.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: нові форми господарювання в США наприкінці XIX – початку XX ст.</p>

11	<p><i>Ринкове господарство країн європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.) (продовження)</i></p> <p>1. Теоретична система Дж.М. Кейнса.</p> <p>2. Теорії конкуренції Е. Чемберліна, Дж. Робінсон.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 10, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: Зміни в господарствах країн Західної цивілізації в 20 – 30 рр. XX ст.</p>
12	<p><i>Особливості розвитку господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)</i></p> <p>1. Характерні особливості розвитку економіки України в пореформений період (60 – 70-ті роки XIX ст.).</p> <p>2. Особливості промислового розвитку України на межі XIX – XX ст.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 4, 8, 10, 12, 13.</p> <p>Завдання на СРС: відображення цих процесів у вітчизняній економічній думці.</p>
13	<p><i>Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств (перша пол. XX ст.)</i></p> <p>1. Становлення світового господарства.</p> <p>2. Зовнішньоекономічна політика країн Західної Європи.</p> <p>3. Передумови теоретичної системи Дж. Кейнса.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 3, 8, 11, 12, 13; дод. 4, 5.</p> <p>Завдання на СРС: особливості зовнішньоекономічної політики окремих країн в період становлення світового господарства першої пол. XX ст.; особливості кейнсіанства.</p>
14	<p><i>Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств (перша пол. XX ст.) (продовження)</i></p> <p>1. Роль школи лібералізму у відродженні господарства країни.</p>

	<p>2. Теорії конкуренції та ринків недосконалої конкуренції.</p> <p>3. МКР – частина 2</p> <p>Література: осн. 1, 2, 3, 8, 11, 12, 13; дод. 4, 5.</p> <p>Завдання на СРС: Причини виникнення та наслідки економічної кризи 1929-1933 рр. Підготовка до МКР – частина 2</p>
15	<p><i>Розвиток національних економік та економічної думки під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст. – початок XXI ст.)</i></p> <p>1. Неокейнсіанські теорії економічного зростання. Кейнсіансько-неокласичний синтез.</p> <p>2. Економічне зростання в інституціональній теорії.</p> <p>3. Вдображення в посткейнсіанстві економічних змін в провідних країнах світу</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5, 6.</p> <p>Завдання на СРС: економічні зміни в провідних країнах світу у 1970-х роках.</p>
16	<p><i>Основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (друга половина XX ст. – початок XXI ст.)</i></p> <p>1. Грошовий сектор економіки та економічна суть монетаризму.</p> <p>2. Теорії економіки пропозиції і раціональних очікувань.</p> <p>3. Теоретичні особливості нео- та нового інституціоналізму.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5, 6.</p> <p>Завдання на СРС: практичне використання окремих теорій.</p>
17	<p><i>Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XXI ст.)</i></p> <p>1. Становлення адміністративно-командної системи</p> <p>2. Теоретичне економічне обґрунтування адміністративно-командної системи.</p> <p>3. Шляхи подальшого реформування української радянської економіки.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5</p> <p>Завдання на СРС: розвиток економічної теорії в Україні часів СРСР.</p>

18	<p><i>Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XXI ст.) (закінчення)</i></p> <p>1. Передумови та формування ринкової економіки в Україні.</p> <p>2. Основні напрямки досліджень в сучасній українській економічній літературі.</p> <p>Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5</p> <p>Завдання на СРС: сучасні економічні теорії в Україні.</p>
----	--

Самостійна робота

№ з/п	Назви тем і питань, що виносяться на самостійне опрацювання та посилення на навчальну літературу
1	<p>Пізнання у єдності сьогодення та майбутнього. Чинники сучасності економічної теорії. Основні підходи до вивчення історії економіки та економічної думки. Цивілізаційний підхід в аналізі стадій господарського розвитку: етапи його розвитку, моделі та представники. Література: осн. 1, 2, 4, 8, 12, 13.</p>
2	<p>Початок виникнення економічних знань. Перші економічні роботи. Відображення теорії грошей в працях мислителів Стародавнього Світу. Господарська діяльність в первісній історії України. Криза рабовласницької системи господарства та її висвітлення у працях тогочасних філософів. Література: осн. 1, 2, 4, 5, 8, 12, 13; дод. 3, 4</p>
3	<p>Визначення ціни згідно пізнього канонізму. Відображення теорії грошей в працях мислителів Середньовіччя. Чинники, що сприяли становленню комерції. Причина «революції цін» у країнах Європи в 14-15 ст. Вплив цивілізаційних факторів на становлення ринкового господарства в західноєвропейських країнах. Наслідки Великих географічних відкриттів та їх значення для розвитку світової економіки. Господарство Київської Русі. Література: осн. 1, 2, 4, 5, 8, 10, 12, 13. ; дод. 1, 3, 6.</p>

4	Заходи меркантилістів-практиків для підтримки торгового сальдо. Сутність та основні заходи протекціоністської політики. Література: осн. 1, 2, 4, 5, 8, 12, 13.
5	Характеристика етапу становлення централізованих імперій. Зародження економічної думки на українських землях. Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 1, 2, 4, 5
6	Петті, П. Буагільбер – родоначальники класичної політичної економії. Економічні вчення Ф. Кене, А. Тюрго, С.Сімонді, П.Ж.Прудона, Ф.Лассаля. «Залізний закон зарплати» Д.Рікардо. «Принципи політичної економії» Т. Мальтуса. Чинники створення вартості за Ж.Б.Сеєм. Фізіократизм. Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 3, 4, 5.
7	Обґрунтування скасування грошей. Суспільне відтворення як предмет вивчення Дж.Ст. Мілля. Основна форма присвоєння капіталу. Основні ознаки ідеалізованого суспільства соціалістів-утопістів. Відмінність поглядів Сен-Сімона від інших представників утопічного соціалізму. Недоліки «ладу цивілізації» згідно Фур'є. Історична школа. Література: осн. 1, 2, 7, 8, 10, 12, 13.
8	Нові форми господарювання в США наприкінці XIX – початку XX ст. Зміни в господарствах країн Західної цивілізації в 20 – 30 рр. XX ст. Вихідна форма маржиналізму. Цінність блага та корисність його додаткової одиниці. Теорія економічного циклу У. Джевонса. «Ланцюжок» Джевонса. Теорія корисності, теорія обміну Джевонса. Теорія пропозиції праці Джевонса. «Теорія політичної економії», «Принципи науки» У. Джевонса. Теорія обміну Еджуорта. Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13.
9	Характерні особливості розвитку економіки України в пореформений період 60 – 70-ті роки XIX ст. та промислового розвитку України на межі XIX – XX ст. Відображення цих процесів у вітчизняній економічній думці. Становлення інституціональної наукової традиції в українській економічній думці. Українська економічна думка про

	становлення та сутність монополій. Література: осн. 1, 2, 4, 8, 10, 12, 13.
10	Причини виникнення та наслідки економічної кризи 1929-1933 рр. Втручання держави в економіку країни. Особливості кейнсіанства. Економічні теорії Т.Веблен, Дж. Р. Коммонс, Е. Чемберлін та Дж. Робінсон. Література: осн. 1, 2, 3, 8, 11, 12, 13; дод. 4, 5.
11	Економічні зміни в провідних країнах світу у 1970-х роках. «Економікс» П. Самуельсона. Фрайбурзька, чиказька, лондонська школи неолібералізму. Концепція неокласичного синтезу. Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5, 6.
12	Становлення та розвиток засад ринкової економічної системи в Україні другої половини 80-х років. Основні напрямки ринкових перетворень в економіці незалежної України. Сучасні економічні теорії в Україні. Література: осн. 1, 2, 8, 12, 13; дод. 5, 6.
13	Підготовка до МКР (перша та друга частина)
14	Реферат
15	Підготовка до екзамену

III. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні рекомендації до опанування навчального матеріалу

Предмет – розвиток господарства країн та його наукове відображення в економічній думці вимагає засвоєння економічних законів і знайомство з економічними категоріями, що досягається завдяки паралельному освоєнню дисципліни «Економічна теорія». Мета - формування знань про історичний розвиток господарств та економічну думку країн для розуміння генезису та закономірностей функціонування економічних систем. Завданням дисципліни є вивчення економічних процесів та їх відображення в економічній думці на методологічних основах цивілізаційної парадигми розвитку суспільства, з якими необхідно ознайомитися студентам в процесі навчання. Дослідження Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

процесів формування основних напрямків економічної думки і вивчення факторів сучасної ринкової економіки вимагає від студентів освоєння методів аналізу економічних умов переходу та існування країн в умовах ринкової системи господарювання, перспектив економічного розвитку.

У процесі самостійного вивчення матеріалу студенти повинні засвоїти обов'язкові теми згідно з програмою за джерелами, рекомендованими в списку літератури або самостійно підібраним під керівництвом викладача. Окремі теми можуть бути обрані та опрацьовані студентами більш поглиблено на семінарських заняттях при підтримці й за погодження викладача. Така форма роботи збільшує вагомість вибору та самостійної роботи студента, стимулює до наукового пошуку.

Розділ 1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу

Для успішного опанування матеріалу розділу необхідно усвідомити зміст поняття "предмет дисципліни Історія економіки та економічної думки", з'ясувати основні структурні елементи як науки та навчальної дисципліни, ключові терміни. Для системного розуміння матеріалу важливо розглянути підходи до досліджень в історії економіки. Важливо коротко познайомитися зі сучасними напрямками економічної думки для цілісного сприйняття її розвитку.

Зокрема, за темою розділу необхідно знати умови виникнення та основні ідеї трактатів, кодексів законів, свідчень зі стародавнього світу, зокрема: «Повчання гераклеопольського царя своєму синові Мерікара» (XXII ст. до н.е., Стародавній Єгипет) (зокрема: прославлення божественної справедливості як основи земних порядків та правил людських взаємовідносин; важливість та корисність централізованої управлінської влади; контроль за виробництвом і розподілом); «Кодекс царя Хаммурапі»(XVIII ст. до н.е.), автор Хаммурапі (1792 - 1750 рр. до н. е.,_Вавилонське царство); "Пророцтво Неферті" (відома копія XV ст. до н. е., Стародавній Єгипет); "Речення Іпусера" (відома копія XIII ст. до н. е., Стародавній Єгипет); «Закони Ману» (Манавадхармашастра), (XI ст. до н. е., Стародавня Індія); Школа легістів (VI-III ст. до н. е., Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

Стародавній Китай), представники: Цзи Чань, Лі Куї, Шан Ян (390-338 рр. до н. е.), Хань Фей (280 -233 рр. до н. е.); Конфуціанство(VI-III ст. до н. е., Стародавній Китай), представники: основоположник - Конфуцій (551-479 рр. до н. е.), Мен-цзи (372 - 289 рр. до н. е.), Сюнь-цзи (313-238 рр. до н. е.); Даосизм (VI-V ст. до н. е.) представники: Лао-цзи (604-517 рр. до н. е.), Чжуан-цзи (кін. VI - поч. V ст. до н. е.); Моїзм (V ст. до н. е., Стародавній Китай); колективний економічний трактат «Гуань-Цзи» (IV-III ст. до н. е., Стародавній Китай); трактат «Артхашастра» (IV-III ст. до н. е., Стародавня Індія), автор брахман Каутілья (приблизно 321-297 рр. до н. е. у роки правління царя Чандрагупти I).

Розділ 2. Зародження економіки та економічної думки

Для успішного опанування матеріалу розділу структурна схема способів виробництва в суспільно-економічних формаціях допоможе структурувати подальше вивчення та важливо розрізняти основні ознаки і закон первіснообщинної формації, характерні риси «азіатського» способу виробництва, рабовласницького античного виробництва. необхідно з'ясувати суть досягнень економічної думки античного рабства.

Виразники економічної думки стародавнього світу – це в першу чергу великі мислителі, філософи та окремі правителі рабовласницьких держав, які прагнули ідеалізувати та зберегти назавжди рабовласництво і натуральне господарство. Докази ідеологів стародавнього світу ґрунтувалися переважно на категоріях моралі, етики, моральності і були спрямовані проти великих торгово-лихварських операцій, тобто проти вільного функціонування грошового і торгового капіталу. Основні ідеї мислителів Стародавнього Риму, Середньовічного Сходу, Католицької школи канонізму. Причини трансформації економічних поглядів, особливості ведення феодального господарства, характеристики феодального способу виробництва, зародження й поширення корпоративних організацій. Становлення загальної економічної науки – політичної економії.

Економічна думка Античного світу: Реформи Сервія Тулія(«Закони XII таблиць»), 451-450 рр. до н.е., Античний Рим; Ксенофонт(430-355 рр. до н.е., Антична Греція); Платон(427-347 рр. до н.е., Антична Греція); Арістотель(384-322 рр. до н.е., Антична Греція); Марк Катон(234-149 рр. до н.е., Античний Рим); Реформи народних трибунів братів Тиберія(162-133 рр. до н.е., Античний Рим) та Гая (153-121 рр. до н.е.) Гракхів, Античний Рим; Марк Теренцій Варрон (116-27 рр. до н.е., Античний Рим); Марк Туллій Цицерон (106-43 рр. до н.е., Античний Рим); Луцій Юній Колумелла(I ст. н.е., Античний Рим); Раннє християнство(у I ст. н.е.).

Економічна думка Середньовіччя(V - XVII ст.): Канонізм (V-XVI ст.): Блаженний Августин(354 - 450 рр.). Коран(написаний у 610-632 рр.). «Руська правда»(складена у XI-XII ст., діяла до XV ст., Київська Русь). Фома Аквінський(1225-1274 рр.). Вчення Ібн Хальдуна(1332-1406 рр., арабські країни). Іван Вишенський(1545- 1620-ті рр., Українські землі під владою Польщі та Литви)

Розділ 3. Монетаризм і меркантилізм – перші економічні школи.

Для успішного опанування матеріалу розділу важливо з'ясувати предмет, метод та етапи розвитку ранньої монетаристської та меркантилістської шкіл, внесок окремих представників раннього монетаризму та меркантилізму в розвиток економічної науки. Необхідно надавати характеристику капіталістичного способу виробництва, описувати процес первісного накопичення капіталу (кін. XV-XVII ст.ст.), розширення торгівлі, особливості генези капіталізму в країнах Центральної та Східної Європи.

Важливо отримати знання про концепцію меркантилізму, його прогресивність та обмеженість. Загальні принципи меркантилізму (XV-XVIII ст., країни Зх. Європи): підтримка виробництва експортних товарів та розвитку промисловості, протекціонізм, експансія торгового капіталу, розвиток мореплавства та захват колоній, різке збільшення податків з метою забезпечення перерахованого раніше. Основні представники: 1) ранній меркантилізм (кін. XV-XVI ст.): англієць В. Стаффорд (1554-1612), італійці Г.

Скаруффі (1519—1584), Б. Даванцаті (1529—1606) та ін.; 2) пізній меркантилізм (XVI-XVIII ст.): англієць Т. Мен (1571 —1641), французи Ж.Б. Кольбер (1619—1683), А. Монкретьєн (1575—1621), шотландець Джон Ло (1671-1729), італієць А. Серра (XVI—XVII ст.) та інші.

Розділ 4. Класична політична економія: зародження, розвиток, еволюція.

Для успішного опанування матеріалу розділу необхідно описувати промисловий переворот, його суть і значення для розвитку ринкового господарства країн Європейської цивілізації. Валиво вирізняти особливості розвитку ринкового господарства у країнах Європи (середина XVII - середина XIX ст.) і становлення світової системи фабричного виробництва.

Зокрема, за темою розділу необхідно знати предмет, методологію, об'єкт класичної школи політичної економії. Засновники й послідовники класичної школи політекономії У. Петі та П. Буагільбер. Фізіократи (друга половина XVIII ст.), представники: Ф. Кене (1694 - 1774), Віктор Рікеті Мірабо (1715 - 1789), П'єр Самюель Дюпон де Немур (1739 - 1817), Поль П'єр Мерсьє де Ла Рів'єр (1720 - 1793), Венсан де Гурне (1712 - 1759), Анн Робер Жак Тюрго (1727 - 1781) та інші. А. Сміт: методологія та суть економічного вчення. Економічне вчення Д. Рикардо. Школи, які відстоювали погляди багатих та бідних (Сей, Мальтус).

Дрібнобуржуазна політична економія (XIX ст.) виникла як відповідь на невдачі класичної школи, також відома як критичний напрям політичної економії або економічний романтизм, представники: С. Сісмонді (1773-1842), П'єр Жозеф Прудон (1809 - 1865). Діалектика Прудона - інтелектуальний метод теоретизації економічної науки. Завершення класичної політичної економії (друга половина XIX ст.) Джон Стюарт Мілль (1806 - 1873). Реформи економістів-романтиків та утопічний соціалізм першої половини XIX ст. (XIX ст., приблизно 1803 – 1858) - течія економічної думки, яка була спрямована на боротьбу з експлуатацією, основні догми: рівність матеріальна, правова, рівність обов'язків і загальність власності, представники: родоначальник Клод

Анрі де Рувруа Сен-Сімон (1760 - 1825), Шарль Фур'є (1772 - 1837), оберт Оуен (1771 - 1858).

Економічне вчення марксистів - К. Маркс (1818 - 1883) і Ф. Енгельс (1820 - 1895) фактично, як родоначальник та його одноступінь і фінансова підтримка, заклали основи такого економічного напрямку як марксизм, що стверджував головування інтересів робочого класу.

Розділ 5: Історія сучасної економіки та економічної думки.

Для успішного опанування матеріалу розділу необхідно познайомитися з характеристикою ринкового господарства країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції. З'ясувати роль попередників маржиналізму в історії економіки. В чому суть поняття "Маржинальна революція". Хто такий К. Менгер - основоположник австрійської школи маржиналізму і його послідовники О. Бьом-Баверк і Ф. Візер. Вихідна форма маржиналізму, термінологія. Засновники маржинальної теорії. «Австрійська школа» маржиналізму. Спадок У. Джевонса. Внесок Л. Мізеса, Й. Шумпетер, К. Шлезінгера, Ф. Еджуорта в економічну теорію та практику. Математична школа маржиналізму. Кембриджська школа неокласицизму.

Зокрема, за темою розділу необхідно знати зміст та характеристики Історичної школи економічної теорії та напрями її розвитку: 1) «Стара історична школа», представники: Ф. Ліст (1789 - 1846), В. Рошер (1817 - 1894), Б. Гільдебранд (1812 - 1878), К. Кніс (1821 - 1898); 2) «Молода історична школа», представники: Г. Шмоллер (1838 - 1917), Л. Brentano (1844 - 1931) і К. Бюхер (1847 - 1930), В. Зомбарт (1863 - 1941), М. Вебер (1864 - 1920), Еміль Дюркгейм (1858 - 1917).

Зміни в господарствах країн Західної цивілізації в 20 - 30 рр. ХХ ст. Вплив першої світової війни на економіку. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. Теоретична система Дж.М. Кейнса. Теорії конкуренції Е. Чемберліна, Дж. Робінсон. Теорія ринків недосконалої конкуренції. Неокейнсіанські теорії економічного зростання. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Економічне зростання в інституціональній теорії. Теоретичні особливості нео- та нового інституціоналізму. Інституціоналізм пройшов 3 етапи розвитку: 1) 20-30ті рр. XX ст. – формування основних положень, Т. Веблен (1857 - 1929), Д. Р. Коммонс (1862 - 1945), В. Мітчелл (1874—1948); 2) сер. XX ст. – вивчення демографічних проблем, соціально-економічних протиріч капіталізму, розробка програми профспілок, Г. Мінз, А. Берлі, Дж. - М. Б'юкенен (1919-2013); 3) 60-70-ті рр. XX ст. – неоінституціоналізм, характерно пов'язування економічних процесів та технократії, Дж. Гелбрейт (1909 - 2006), Р. Коуз (1910 - 2013).

Економічний розвиток капіталістичних і постсоціалістичних країн. Сучасна світова економіка. Вузлові поняття різних шкіл про втручання держави в економіку. Неолібералізм і його представники Л. Мізес, Ф. Хайєк. Монетаризм, продовжуючи традиції класичного ринкового лібералізму, відкинув гасла соціальної справедливості як такі, що не можуть бути проблемою держави, оскільки їх реалізацію пов'язано з дестабілізацією економіки. Неоліберали заперечують втручання держави в економічні механізми саморегулювання, вважають, що роль держави полягає у створенні умов для вільної дії цих механізмів, в їхній охороні, а також в участі в перерозподілі суспільних доходів. Але найважливішою з ознак неолібералізму є вихід за межі неокласицизму, можливість свідомо, спираючись на цивілізаційні особливості розвитку суспільств, створювати умови, що забезпечать моделювання бажаного економічного і соціального ладу, тобто завдання економічної науки полягає в моделюванні раціональної економічної та соціальної політики держави.

Еквіваленти Нобелівської премії і премія з економічних наук пам'яті Альфреда Нобеля, перелік лауреатів і тем, за які вона присуджена.

Особливості економічної думки Російської імперії XIX ст. Основні економічні погляди народників, представники: П. Л. Лавров (1823 - 1900), М. О. Бакунін (1814 - 1876), П. М. Ткачов (1844 - 1885). Ліберальне народництво (сер. 80-х рр. XIX ст. - поч. XX ст.), представники: В. П. Воронцов

(1847 - 1918), М. Ф. Данієльсон (1844 - 1918), М. К. Михайловський (1842 - 1904), С. М. Кривенко (1847 - 1906), С. М. Южаков (1849 - 1910) та інші.

Співвідношення «пруського» та «американського» шляхів розвитку капіталізму в сільському господарстві України в останній третині ХІХ ст. Нова економічна політика - НЕП. Промисловість України в першій половині 20-х рр. ХІХ ст. Економічні погляди М. Д. Кондратьєва й А. В. Чаянова. Характерні особливості розвитку економіки України в пореформений період (60 - 70-ті роки ХІХ ст.) та відображення цих процесів у вітчизняній економічній думці. Особливості промислового розвитку України на межі ХІХ – ХХ ст. Проблеми вдосконалення господарського механізму в економічній науці періоду планового господарювання. Розвиток господарства України після Другої світової війни. Господарська реформа 1965 року в СРСР і особливості її реалізації в Україні. Економіка СРСР і України в період 1970-1990-х рр., утворення СНД. Основні напрямки досліджень в сучасній українській економічній думці.

Загальна характеристика завдань для самостійної підготовки студентів

Завдання для самостійної підготовки студентів – це перелік формалізованих питань і тестів, вирішення яких потребує уміння застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу дисципліни. Завдання для самостійної підготовки повинні:

- охоплювати весь програмний матеріал навчальної дисципліни;
- мати однакову структуру (за кількістю питань або тестів), кожне завдання для самостійної підготовки є рівнозначної складності;
- зводиться до мінімуму непродуктивні витрати часу на допоміжні операції, проміжні розрахунки та інше;
- використовувати відомі студентам терміни, назви, позначення.

Усі завдання для самостійної підготовки мають професійне (фахове) спрямування і вимагають від студентів інтегроване застосування знань окремих тем і розділів навчальної дисципліни.

Кожне контрольне завдання з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» має наступну структуру:

- Завдання біографічного типу, в якому за наданими даними життєопису студенту потрібно назвати ім'я науковця-економіста;
- Тестові питання – п'ять питань, що дозволять перевірити різноманітні знання з усіх розділів дисципліни;
- Завдання на знання методичних основ економічних шкіл, в якому необхідно доповнити речення елементами, що містять інформацію про різноманітні теорії або економічні умови розвитку економіки та економічної думки;
- Завдання на володіння категоріальним апаратом, в якому потрібно розкрити сутність економічних понять і категорій.

Приклад завдання для перевірки самостійної роботи студента з дисципліни «Історія економіки та економічної думки»

Контрольне завдання № 1

1. Визначить ім'я науковця: Основоположник аналітичної економії як самостійної науки, роки життя 1723—1790. Застосувавши у своїй головній праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.) метод наукової абстракції засновника школи трудової вартості В. Петті (1623—1687 рр.), він розвинув ідею батька французької фізіократії Ф. Кене про природний порядок в економіці і роль вільної конкуренції для її нормального розвитку, заклавши основи класичної теорії ринкової економіки.

2. Вкажіть вірні відповіді:

1. Історія економічних учень охоплює формування наук:

- а) прикладних наук;
- б) менеджменту і маркетингу;
- в) економічних наук;
- г) гуманітарних наук;

2. Гроші не можуть породжувати гроші; становий розподіл суспільства

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

потрібний; багатство поділяється на природне і штучне; потрібне визнання приватної власності. Автор цих положень:

- а) Августин Блаженний;
- б) Фома Аквінський;
- в) Ібн-Хальдун.

3. Вершиною розробки трудової теорії вартості були праці:

- а) Адама Сміта;
- б) Давида Рікардо;
- в) Карла Маркса.

4. Центральне місце в економічному вченні Ж.-Б. Сея займає:

- а) проблема вартості;
- б) теорія народонаселення;
- в) закон ринків;
- г) боротьба класів.

5. Ідеальною економічною системою Сісмонді вважав:

- а) первісне суспільство;
- б) капіталізм;
- в) дрібнотоварне виробництво.

3. Доповніть речення: А. Сміт вбчав взаємну вигоду для ... від міжнародної торгівлі в ...

4. Розкрийте сутність понять і категорій: Дефіцит. Клас. Щорічні аванси.

Основна література

1. Економічна історія України і Світу. Підручник/ За ред. Б.Д. Плановика. – 4-те вид., випр. і доп. – К., Вікар, 2001.-477с. – (Вища освіта ХХІ ст.).
2. Левицький В. Історія економіки та економічної думки: навчальний посібник. – Тернопіль, 2009. – 145 с.
3. Історія економіки та економічної думки / уклад.: Л. В. Лощина, В. Г. Подлесна, І. В. Ткаченко. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – 207 с.
4. Історія економіки та економічної думки : навчальний посібник / В. О. Сивоконь - Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2017. - 464 с.
5. Історія економічних учень: Підручник.: У 2ч. – Ч. 1,2 / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2005
6. Історія економічних учень: Підр./Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко, А.М.Поручник та ін.; За ред. Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко – К.: КНЕУ, 2002-564 с.
7. Методичні вказівки до практичних та семінарських занять з курсу «Історія економічних учень» для студентів факультету менеджменту та маркетингу / Національний технічний університет України «КПІ»; М.А. Чайковська, О.О. Мищик. – К.: ІВЦ «Політехніка», 2003
8. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / Національний технічний університет України «КПІ»; Боклан Н.С., Черненко Н.О. - Київ : НТУУ «КПІ», 2011. - 74 с.
9. Історія економічних учень : навчальний посібник / П. П. Несененко, О. А. Артеменко. – Одеса : ОНЕУ : ФОП Гуляєва В. М., 2017. – 448 с.
10. Проскурін П.В. Історія економіки та економічних учень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.
11. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
12. Юхименко П.І. Історія новітніх економічних учень (від Кейнса до наших днів) – Біла Церква, 2003

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

ІV.ТИПОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

Завдання біографічного типу

Визначить ім'я науковця на основі коротких біографічних даних.

1. Автор книги «Ізольована держава», перший том якої вийшов у світ 1826 р., дав (на підставі власних теоретичних опрацювань) ряд практичних рекомендацій щодо раціонального і прибуткового ведення сільського господарства.

2. Автор численних праць (28 книг), зокрема, «Етики», «Політики» і «Афінської політії», жив у 384-322 рр. до н. е. вважав, що суспільство розвивається за природними законами, одним з яких є універсальний закон панування і підкорення. Так пояснював природність існування рабства, раби – живе майно, покликане приносити користь. З іншого боку, поділ праці: вільні займаються розумовою працею, а раби – фізичною. Вводить поняття «економіка» та «хрематистика». Аналізуючи закономірності товарного обміну, визначив, що він породжується поділом праці, сприяючи утворенню спільноти людей. Розглядав дві форми грошей – як простий засіб обігу товарів і міра вартості та як засіб обігу, як грошовий капітал і засіб нагромадження багатства.

3. Англійський письменник-гуманіст і державний діяч жив у 1478-1531 рр. придумав слово «утопія», яким назвав свою книгу про дивовижний острів всенародного щастя та добробуту. Виступав проти знеземлювання селян, «огороджування» сеньйорами їх земельних наділів для випасу овець, вовна яких приносила великі доходи. Причиною всіх соціальних лих вважав приватну власність і гроші, існування яких приписував поганим нахилам людей. Проповідував грубозрівняльний розподіл благ, дріб'язкову регламентацію побуту, основою вважав землеробство та ремесло, не враховував технічного прогресу, допускав рабство для злочинців.

4. Він уперше ужив термін «класична політична економія» стосовно школи, яка розпочала дослідження внутрішніх закономірностей буржуазного суспільства.

5. Давньогрецький мислитель, жив у 430-355 рр. до н.е, Погляди виклав у праці «Економікос». Засуджував сучасний йому політичний та економічний устрій Афін, захоплюючись порядками аграрної Спарти та законами Лікурга(IX-VIII ст.. до н.е.), який намагався обмежити розвиток товарно-грошових відносин. Вважав, що вихід з тогочасної економічної кризи у поліпшенні ведення натурального рабовласницького господарства, залученні до поліса іноземців і стягненні з них податків, що збагатить державну скарбницю, розширенні видобування срібла і продаж державою рабів.

6. Економіст і банкір ірландського походження вів справи в Англії та Франції. Вважав, услід за В. Петті, джерелом багатства землю та працю, які і визначають «дійсну вартість» економічних благ. Висловлював думку, що у процесі обміну під дією попиту і пропозиції ціна благ може відхилятися від їх «дійсної вартості». Гроші трактував як один з різновидів товару і цим пояснював дію механізму руху золота між країнами. Жив у 1680-1734 рр., залишив рукопис «Дослідження природи торгівлі в цілому», яка була видана лише у 1755 р.

7. Єпископ однієї зі східних провінцій Римської імперії жив у 353-430 рр. розвивав ідею християнської рівності усіх людей, найпочеснішим заняттям людини визнавав землеробство, засуджував торгівлю заради наживи та позику під процент. Доводив, що фізична праця не менш почесна ніж розумова. Водночас визнавав існування ієрархії соціальних груп, наголошував на необхідності покори та терпіння.

8. Жив німецький юрист, економіст у 1810-1858 рр.. Основний здобуток - «Еволюція законів людської взаємодії» (1854 р.). Вважав, що людина прагне до одержання максимальної корисності, тому потрібно розробити основні математичні принципи теорії граничної корисності. Закони широко застосовуються й сьогодні: корисність блага зменшується в міру збільшення

наявності цього блага; раціональне споживання встановлюється при рівності граничних корисностей сукупності споживаних благ. Ці закони регулюють принцип рівності граничної норми заміщення. Запропонований принцип широко розповсюджений у неокласичній теорії.

9. Жив у 116-27 рр. до н.е. У праці «Про сільське господарство» розкривав напрям раціоналізації та інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, показував розвиток товарного господарства. Доводив, що інтенсифікувати виробництво можна тільки на наукових засадах. Критерієм прибутковості латифундій вважав вигідний вивіз продукції у сусідні регіони та закупівлю необхідних товарів. Рекомендував застосування принципу матеріальної зацікавленості і до найманої праці, і до рабської.

10. Жив у 1772—1823 рр., продовжувач справи А. Сміта, який у творі «Початки політичної економії та оподаткування» (1817 р.) заснував граничний аналіз і розвинув теорію порівняльних переваг, які залишаються актуальними й сьогодні.

11. К. Маркс називав його "батьком англійської політичної економії". Він написав низку творів: "Трактат про податки і збори" (1662), "Слово мудрих" (1664); "Політична анатомія Ірландії" (1672), "Політична арифметика" (1676), "Дещо про гроші" (1682)

12. На його економічні погляди вплинули особливості розвитку французької економіки. Протекціоністська економічна політика уряду Ж.Б. Кольбера породила глибоку соціально-економічну кризу у Франції. Жив у 1646-1714 рр. Вимагав особливого захисту сільського господарства шляхом підвищення цін на хліб. Вважав, що багатство нації полягає не у грошах, а в матеріальних благах, які створюються у виробництві, головним чином землеробському. Економічні закони вважав подібним до законів природи. Прихильник господарської свободи і вільної торгівлі, вимагав відмови від протекціонізму та втручання держави в економіку.

13. На основі критичного переосмислення теорій А. Сміта і Д. Рікардо, їх попередників і послідовників, з'явилася надзвичайно струнка, але не придатна

для практичного застосування економічна система, яка була розвинута у відомому «Капіталі», де капіталізму і ринковій економіці передрікалася загибель через їх суперечливу природу і посилення експлуатації найманої праці. роки життя 1818—1883.

14. Найвідоміший представник австрійської школи. У працях «Основи теорії цінності господарських благ» (1886), «Капітал і прибуток» (1889), «Теорія Карла Маркса та її критики» (1896), а також у інших своїх дослідженнях дав ширший варіант нової теорії, доповнивши її, зокрема, суб'єктивістською концепцією процента.

15. Німецький економіст і статистик, один з основних представників старої німецької історичної школи. Історія, на його думку, це не лише засіб доповнення економічних теорій, а зброя повного оновлення науки, і «політична економія має бути наукою про закони економічного розвитку націй». Роки життя 1812-1878. Відомий своєю різкою критикою класичної економічної школи, особливо, робіт Давіда Рікардо. В своїй головній роботі «Політична економія теперішнього і майбутнього» він намагався виявити існуючі економічні закони. На його думку, економічний розвиток носить лінійний нециклічний характер.

16. Один з директорів Ост-Індської компанії, фундатор теорії активного торгового балансу. Його основна праця «Багатство Англії у зовнішній торгівлі, або Баланс нашої зовнішньої торгівлі як регулятор нашого багатства» (1630). Наголошував на необхідності розвивати експортну промисловість та її сировинну базу, обмежувати імпорт іноземної продукції, підвищувати міжнародну конкурентоспроможність вітчизняних товарів. Допускав вивезення грошей, засуджував навмисне «псування» монет урядом. Роки життя 1571-1641.

17. Основоположник аналітичної економії як самостійної науки, роки життя 1723—1790. Застосувавши у своїй головній праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.) метод наукової абстракції засновника школи трудової вартості В. Петті (1623—1687 рр.), він розвинув ідею батька французької фізіократії Ф. Кене про природний порядок в

економіці і роль вільної конкуренції для її нормального розвитку, заклавши основи класичної теорії ринкової економіки.

18.Перший економіст-східноєвропейець, наукові теорії якого визнали зарубіжні вчені різних шкіл і напрямків; один із найкращих знавців кон'юнктурних економічних циклів. Його теорія економічних кон'юктур стала підставою теорії «довгих хвиль» М. Кондратьєва. Автор численних праць про теорію вартості, розподілу суспільного доходу, історію господарського розвитку та кооперативних основ господарської діяльності.

19.Першим виклав теорію граничної корисності у певній логічній послідовності (австрійська школа), маючи на меті встановити залежність корисності від винятковості предметів споживання. За вихідний пункт дослідження він брав людські потреби, визначаючи їх як різновид незадоволених бажань або неприємних відчуттів, що порушують своєрідну фізіологічну рівновагу.

20.Поет і бунтар, 1615 р. опублікував невеличку працю «Трактат політичної економії», в якій дав назву економічній науці. Політекономію визнавав як науку про багатство, «сукупність правил господарської діяльності», про «торговий баланс». Вбачав різницю між грошима та багатством, добробутом. Виступав за активне втручання держави в економічне життя, висувачи на чільне місце розвиток промисловості та негативно ставився до сільського господарства. Найліпшим способом збагачення держави вважав зовнішню торгівлю. Жив у 1576-1621 рр.

21.Роки життя 1801-1877 - французький математик, філософ, економіст. Основний здобуток - «Дослідження математичних принципів теорії багатства» (1838 р.). Уперше зробив спробу дослідження економічних процесів за допомогою методів математики. Вивчав поведінку виробничих фірм, що реалізують продукцію на ринку - його цікавила мікроекономіка. Увів в науковий оборот поняття «еластичного попиту». Нееластичними товарами вважав продукти харчування, одяг, взуття. Перше в історії запропонував модель максимізації прибутку монополістом.

22.Роки життя французького математика, економіста 1783-1850. Основний здобуток - «Ізольована держава і її відношення до сільського господарства й національної економіки». Заклав основи теорії розміщення продуктивних сил і теорії граничної продуктивності. Досліджуючи у своїй роботі виробничу функцію, що залежить від факторів виробництва, автор доводить, що найбільший чистий дохід досягається, якщо граничні витрати кожного фактору виробництва будуть дорівнювати граничній віддачі кожного фактору, дійшов висновку, що бідність і низький рівень життя пов'язані з недостатністю вільних земель.

23.Свої економічні погляди виклав у працях «Трактат по податки і збори» (1662), «Політична арифметика» (1662), «Слово мудрим» (1665), «Дещо про гроші» (1682) тощо. Першим у Європі сформулював основні положення трудової теорії вартості. Йому належить вчення про «природну ціну», під якою фактично розумів вартість товару. Обґрунтував концепцію заробітної плати як ціни праці. З огляду на визначальну роль сільського господарства в економіці та землі у створенні багатства, вивчав проблему земельної ренти та ціни землі, яку розглядав як капіталізовану ренту. А позичковий процент визначав як грошову ренту. Роки життя 1623-1687.

24.Свою економічну програму виклав у працях «Загальні принципи економічної політики землеробської держави» (1758), «Економічна таблиця» (1758), «Природне право» (1765) тощо. У його теоретичній системі можна виокремити: вчення про «природний порядок», «про чистий продукт», про капітал, модель «суспільного відтворення (господарського кругообігу)». Його модель стала першою спробою показати процес макроекономічного відтворення, виявити його пропорції, першою, услід за Кантільйоном, спробою макроекономічного аналізу.

25.Філософ стародавнього світу жив у 426-347 рр. до н. е. його твори «Держава», «Закони» присвячені пошукам досконалого державного устрою за умов кризи полісного господарства, концепції на основі поділу праці, який об'єктивно об'єднує людей у ідеальну державу, що вирішує суперечності між

обмеженими індивідуальними можливостями людей та їх безмежними потребами. Вважав недоліком будь-якої держави постійну боротьбу громадян за свої економічні інтереси та матеріальні блага.

26.Філософ та економіст(1789—1836), ортодоксальний прихильник Рікардо, друг та найкращий популяризатор його праць. Він близько знав також Мальтуса і Мілля, поділяв їхні погляди на проблему народонаселення, ренти. Йому належить надзвичайно багато праць з філософії, соціології, політичної економії, але основною, що дає найточніше уявлення про суть розуміння ним системи Рікардо, є «Основи політичної економії» (1825). У ній він робить спробу викласти в доступному вигляді основи рикардіанського вчення і ... Під впливом Джеймса Мілля, він дещо уточнив теорію вартості в тій частині, що стосувалась визначення її субстанції. Він доповнює це положення й відносить до чинників вартості всі сили (машини, природу, тварин), які, хоч і своєрідно, але «працюють».

27.Цей економіст вважається засновником історичної школи політекономії. Роки життя 1789-1846, німецький економіст, талановитий публіцист, енергійний політик. Основна праця "Національна система політичної економії" (1841) - свого роду реакція на ортодоксальну "космополітичну" теорію А. Сміта - Д. Рікардо. Провідна ідея твору - заклик до економічного об'єднання країни, роздробленої у той період на багато дрібних самостійних держав.

28.Ціна на конкурентному ринку - це об'єктивна цінність. Механізм ціноутворення виключає роль праці та витрат виробництва. Фігурами системи стають лише споживачі (покупці й продавці). Теорія заснована на положенні, що запас благ обмежений, тому цінність товару (блага) залежить тільки від попиту (пропозиція еластична). Механізм зрівнювання граничної корисності при обміні виходить з припущення даних про ціну і доходи споживача.

29.Школа фізіократів утворилась наприкінці 50-х років XVIII ст. Визнаним главою школи фізіократів у Франції був ...

30. Термін «меркантилізм» і «меркантильна система» вперше вжив французький фізіократ ... 1763 року, а згодом їх ввів у широкий обіг Адам Сміт у праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776). Найбільш повно цю доктрину виклав у своєму творі «Збагачення Англії за допомогою міжнародної торгівлі» (1664) Томас Ман.

Завдання на знання методичних основ економічних шкіл

Доповніть речення відповідно до змісту наведених фрагментів.

1. А. Сміт вбачав взаємну вигоду для ... від міжнародної торгівлі в ...
2. Автор праці «Обвинувачення Франції», опублікованої 1707 р. ..., в якій розкрито ...
3. Адам Сміт поділяв капітал на такі види ..., це пояснюється....
4. Багатство за Адамом Смітом – це... .
5. Багатство нації за Адамом Смітом залежить від ..., це він обґрунтовував ...,
6. В останній чверті XIX ст. австрійські, англійські та американські економісти доповнили теорію так званим маржинальним ..., і це зрештою привело до заміни терміна «класична економічна теорія» терміном «...».
7. Відповідно до теорії народонаселення Томаса Мальтуса населення збільшується... , дайте пояснення....
8. Вільфредо Парето у створенні економічної теорії пропагував....
9. Джерело багатства нації фізіократи вбачали у ..., тому що
10. Економічна інтеграція – процес зближення і поступового ... національних економічних систем, її об'єктивною економічною основою є високий ступінь розвитку ... господарського життя, зокрема ... зумовлена
11. Економічну концепцію Хайєка побудовано на принципі економічної свободи та невтручання держави в економіку. Економічна роль держави, за Хайєком, полягає ...
12. За Смітом суспільні й особисті ... співвідносяться як, це викликано ...

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

13.Засновником класичної політичної економії вважають ..., який стверджував....

14.Згідно з висловленим Томасом Мальтусом у «Принципах політичної економії...» положенням «треті особи» - це ... і їх роль полягає у....

15.Значення теорії «торгового балансу» полягало в тім, що пропонувалося більш зріле та ефективне вирішення економічних проблем періоду ... та мануфактурного капіталізму, а саме

16.Класична політична економія виникла в період ..., що було зумовлено ...

17.Курно впровадив у вжиток поняття «...» - що означає механізм ринкового встановлення рівноваги за умов, коли діючі в галузі два фірми одночасно приймають рішення за обсягом випуску

18.Меркантилізм в широкому розумінні — переважання ..., ... інтересів над усіма іншими. В більш вузькому, конкретному значенні — ..., ... політика абсолютистських держав 16-18 ст. та відповідна ідеологія.

19.Монопсонія - ситуація, протилежна чистій монополії (один покупець - багато продавців). Аналізуючи цю ситуацію, Робінсон показує, що ...

20.Назвіть головну працю Давида Рікардо ... та вкажіть рік її видання..., основний зміст ...

21.Опишіть уведену Смітом «економічну людину» - це

22.Основними результатами поділу праці в прикладі зі «шпильковою» мануфактурою стали ...,

23.Представники класичної політичної економії обґрунтовували скасування грошей таким чином ..., цими економістами були....

24.Сміт розрізняв споживну і мінову вартості, він показав, що пропорції, у яких товари обмінюються один на одного, визначаються....

25.Соціальна політика, за принципами фрейбурзької економічної школи, була спрямована на

26.Творцем економічної статистики вважається ..., який стверджував....

27.У контексті грошово-кредитної доктрини саме неокласики формулюють монетарну теорію економічного циклу, вказуючи, що економічний цикл -, першими звернули увагу на необхідність проведення державою

28.Українська наукова думка розвивалася в різноманітних напрямках. 1920 р. було засноване Товариство економістів, до якого входили такі видатні вчені, як ..., що займались теоретико-економічним та прикладним аналізом народного господарства, а саме

29.Цей своєрідний напрям в економічній науці носить назву Його своєрідність полягає насамперед у тім, що прихильники його в основу аналізу беруть не тільки економічні проблеми, а зв'язують їх з проблемами соціальними, політичними, етичними, правовими тощо, також його об'єктами дослідження є певні інститути - Ці інститути, на думку представників напряму,

30.Центрально-кероване господарство, за визначенням Ойкена, характеризується таким рівнем планування, за якого ...

Тестові питання

Вкажіть вірні відповіді.

1. До економічні школи фізіократів необхідно віднести:

- а) Робесп'єра;
- б) В. Дюпон де Немур;
- в) Жан Жака Руссо;
- г) Мірабо;
- д) Франсуа Кене;
- е) А.Тюрго;
- ж) Д. Аламбера.

2. Окрему людину А.Сміт досліджує як:

- а) Робінзона Крузо;
- б) економічну людину;

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

в) людину яка діє за принципом «людина-людині вовк».

3. Основний зміст історії економічної думки полягає в:

- а) допоміжних історичних дисциплін;
- б) історіографії діяльності економічних наукових осередків та центрів економічної науки;
- в) історії політичної економії, починаючи від зародження економічних ідей у творах стародавніх мислителів і закінчуючи сучасною економічною думкою;
- г) економічної світової історії.

4. Історія економічних учень охоплює формування наук:

- а) політичної економії;
- б) фінансів, статистики, бухгалтерського обліку;
- в) філософії, історії, економічної географії;
- г) мікро- і макроекономіки;
- д) правильна відповідь відсутня.
- е) прикладних наук;
- ж) менеджменту і маркетингу;
- з) економічних наук;
- и) гуманітарних наук;

5. Вихідною точкою становлення капіталізму було первісне нагромадження капіталу:

- а) вірно;
- б) невірно.

6. Гроші не можуть породжувати гроші; становий розподіл суспільства потрібний; багатство поділяється на природне і штучне; потрібне визнання приватної власності. Автор цих положень:

- а) Августин Блаженний;
- б) Фома Аквінський;
- в) Ібн-Хальдун.

7. Як варто розглядати стадії розвитку економічної думки?

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

- а) економічні школи - авторська думка;
- б) авторська думка - економічні школи;
- в) економічні школи - доавторська думка - авторська думка;
- г) доавторська думка - авторська думка - економічні школи.

8. Вершиною розробки трудової теорії вартості були праці:

- а) Арістотеля;
- б) Уільяма Петті;
- в) Адама Сміта;
- г) Давида Рікардо;
- д) Карла Маркса;
- е) Джона Мейнарда Кейнса.

9. Норма експлуатації - це показник, що дорівнює:

- а) нормі доданій вартості;
- б) нормі прибутку;
- в) органічній побудові капіталу.

10. Яка з чотирьох ланок суспільного відтворення стала предметом вивчення Дж. Ст. Мілля?

- а) виробництво;
- б) розподіл;
- в) обмін;
- г) споживання.

11. Центральне місце в економічному вченні Ж.-Б. Сея займає:

- а) проблема вартості;
- б) теорія народонаселення;
- в) закон ринків;
- г) боротьба класів.

12. Торгівлю фізіократи відносили:

- а) до продуктивної сфери;
- б) до безплідної сфери;
- в) до природної сфери;

г) до неприродної сфери.

13. Ідеальною економічною системою Сісмонді вважав:

- а) первісне суспільство;
- б) капіталізм;
- в) дрібнотоварне виробництво.

14. Питання організації праці, менеджменту, технічного землеробства знаходяться в центрі уваги авторів таких робіт:

- а) «Кодекс Законів царя Хаммурапі»;
- б) «Артхашастра»;
- в) «Політика»;
- г) немає правильної відповіді.

15. Історія економічних учень - це наука:

- а) гуманітарна, суспільна, прикладна;
- б)прикладна, природнича, пропедевтична;
- в) гуманітарна, пропедевтична, суспільна;
- г) гуманітарна, пропедевтична, прикладна.

16. Першою спробою теоретичного осмислення ринкової економіки був:

- а) класицизм
- б) меркантилізм;
- в) лібералізм;
- г) кейнсіанство.

17. Емпіризм, опис на каузальній основі зовнішнього виявлення економічних процесів, відсутність системного. підходу характерні для:

- а) меркантилізму;
- б) класичної школи;
- в) канонізму.

18. А. Сміт ділив суспільство на такі класи:

- а) землевласники;
- б) капіталісти;

- в) феодално залежні селяни;
- г) наймані робітники.

19. Перу видатного англійського вченого першої половини XIX ст. Т.Р.Мальтуса (1766-1834) належать слідуючі праці:

- а) «Історія дрібного ремісничого виробництва»;
- б) «Досвід про закон народонаселення»;
- в) «Основи політичної економії»;
- г) «Сучасний капіталізм»;

20. На думку Рікардо, рента - це:

- а) плата за землю;
- б) частка продукту землі, що виплачується землевласнику за користування силами природи;
- в) плата натуральними продуктами за право обробляти землю.

21. На думку Рікардо, мінова вартість є:

- а) абсолютною;
- б) постійною;
- в) відносною;
- г) зайвою.

22. Продуктивною працею Сміт вважав:

- а) сільськогосподарську працю;
- б) працю у сфері послуг;
- в) працю, що створює вартість, причому й ту вартість, яку привласнює собі підприємець.

23. Головним економічним твором Фредеріка Бастіа (1801-1850) була праця:

- а) «Економічна гармонія» ;
- б) «Аграрна політика»;
- в) «Сучасні робітничі гільдії»;
- г) «Дещо про гроші».

24. Якому видатному англійському вченому першої пол. XIX ст. Т.Р.Мальтусу (1766-1834) належать праці:

- а) «Історія дрібного ремісничого виробництва»;
- б) «Сучасні робітничі гільдії»;
- в) «Основи політичної економії»;
- г) «Дещо про гроші».

25. Свої економічні ідеї Нассау-Вільям Сеніор (1790-1864) виклав в:

- а) «теорії корисності»;
- б) «принципі рідкості»;
- в) «теорії утримання»;
- г) «теорії грошей».

26. До засновників «Історичної школи» в Німеччині в першій половині XIX ст. необхідно віднести:

- а) Карла Кніса;
- б) Вільгельма Рошера;
- в) Бруно Гільдебранта.

27. Яку з форм присвоєння капіталу Прудон вважав основною:

- а) ренту;
- б) відсоток;
- в) зарплату;
- г) підприємницький дохід

28. Об'єкт вивчення історії економічних учень:

- а) виникнення ідей;
- б) заперечення ідей про економіку;
- в) процес формування економічних уявлень.

29. Термін «невидима рука» запровадив:

- а) Жан-Батист Сей;
- б) Давид Рікардо;
- в) Адам Сміт;
- г) Дж. Ст. Мілль;

д) Карл Маркс.

30. Канонізм - це:

- а) економічне вчення;
- б) течія економічної думки;
- в) напрям економічної думки;
- г) економічні погляди

31. Автором „німецького економічного дива” був:

- а) Дж. Маршалл;
- б) Дж.М Кейнс;
- в) Л. Ерхард;
- г) Й. Шумпетер

32. В перший період розвитку капіталізму - з XVI до останньої третини XVIII ст. провідною формою виробництва в країнах Західної Європи була;

- а) цехова організація;
- б) проста кооперація;
- в) напіввільна праця;
- г) мануфактура

33. Головний каноніст середньовіччя Хома Аквінський (1225-1274) в роботі «Сума теології» відстоює:

- а) рабство;
- б) кріпацтво;
- в) приватну власність;

34. Автором відомого утопічного твору «Місто сонця» був:

- а) Томас Мор;
- б) Томас Мюнцер;
- в) Томазо Кампанелла.

35. Англійська буржуазна революція відбулася:

- а) у 1546 році;
- б) на межі XVI-XVII ст.;

- в) в період наполеонівських війн;
- г) у 1640 - 1660 роках.

36. Прудон був родоначальником такої політичної течії як:

- а) лібералізм;
- б) консерватизм;
- в) анархізм;
- г) соціалізм-утопізм.

37. Прибуток підприємця на думку Сисмонді це:

- а) частина несплаченої праці найманого робітника;
- б) заробітна плата підприємця;
- в) складає ні що інше, як пограбування найманих ним робітників

38. Відповідно до поглядів представників класичної політичної економії еластичність чисельності робітників за зарплатою становить:

- а) менше нуля;
- б) менше одиниці;
- в) дорівнює одиниці;
- г) дорівнює нулю;
- д) більше нуля;
- е) більше одиниці.

39. У класиків німецької філософії Карл Маркс запозичив для своєї методології ідеї:

- а) діалектики;
- б) метафізики;
- в) матеріалізму;
- г) ідеалізму.

40. Згідно з Рікардо, кількість пропонованої робочої сили і заробітна плата співвідносяться:

- а) прямо пропорційно;
- б) обернено пропорційно;
- в) незалежно.

41. Як варто розглядати й оцінювати економічні вчення?

- а) із сучасних позицій;
- б) з погляду історичного аналізу економіки;
- в) з позицій поглядів, що домінували в той чи той час;
- г) з позицій нагромадження суспільством економічних знань і їх теоретичного аналізу.

42. Предметом вивчення політичної економії класики вважали сферу:

- а) виробництва споживання;
- б) виробництва і розподілу;
- в) виробництва, розподілу, обміну, споживання;
- г) розподілу й обміну.

43. Причиною тенденції норми прибутку до зниження Дж. Ст. Мілль вважав:

- а) надмірну роль держави;
- б) зростання зарплати; .
- в) неправильний розподіл;
- г) насичення ринку капіталу.

44. К. Маркс поділяв капітал на:

- а) основний і оборотний;
- б) постійний і змінний;
- в) пп. а), б).

45. На якому рівні становлення перебуває історія економічних знань?

- а) початковому;
- б) середньому;
- в) кінцевому.

46. Назвіть зайве з переліку чинників, що сприяли становленню комерції як провідної сили процесу капіталізації виробничих відносин:

- а) великі географічні відкриття;

- б) революція цін;
- в) мета державної влади - загальне благо;
- г) боротьба з марнотратністю і жадібністю.

47. Основоположником класичної політичної економії вважають:

- а) У. Петті;
- б) А. Сміта;
- в) Д. Рікардо.

48. Розрізняють такі рівні існування історії знань:

- а) погляди, вчення, теорія, думки;
- б) думки, вчення, теорія, погляди;
- в) теорія, погляди, думки, вчення;
- г) погляди, думки, вчення, теорія.

49. Напрямок економічної думки, сформований у 40-х рр. 20 ст. у Німеччині, що виступає на захист інтересів робітничого класу. В його основі лежать уявлення про вартість і додаткову вартість для обґрунтування неминучості перемоги соціалізації суспільства. Це:

- а) неоінституціоналізм;
- б) неолібералізм;
- в) марксизм;
- г) немає правильної відповіді.

50. Спочатку економічні знання виникли в:

- а) Європі;
- б) Азії;
- в) Австралії;
- г) Америці.

51. У своїх працях Д. Рікардо основну увагу приділяв:

- а) диференціальній ренті;
- б) абсолютній ренті;
- в) відносній ренті;
- г) земельній ренті

52. Розмістіть в історичній послідовності знання праці, виробництва, економіки, господарства:

- а) економіка, праця, виробництво, господарство;
- б) господарство, виробництво, економіка, праця;
- в) праця, господарство, економіка, виробництво;
- г) праця, виробництво, економіка, господарство.

53. Творцем економічної статистики вважається:

- а) П'єр Буагільбер;
- б) Уільям Петті;
- в) Джон Стюарт Мілль;
- г) Джон Мілль

54. Яке суспільство Карл Маркс вважає неантагоністичним:

- а) первісне суспільство;
- б) капіталізм;
- в) соціалізм;
- г) комунізм;
- д) феодалізм.

55. Який з видів праці переважно використовували в Стародавній Греції?

- а) працю рабів;
- б) найману працю;
- в) працю селян;
- г) працю робітників.

56. Хто з представників класичної політичної економії обґрунтовував скасування грошей?

- а) Адам Сміт;
- б) Вільям Петті;
- в) П'єр Буагільбер;
- г) Карл Маркс;
- д) Франсуа Кене;

є) А. Р. Ж. Тюрго.

57. Відповідно до теорії народонаселення Томаса Мальтуса населення збільшується:

- а) в арифметичній прогресії;
- б) у геометричній прогресії
- в) пропорційно.

58. Карл Маркс був прибічником:

- а) трансфертної теорії вартості;
- б) трудової теорії вартості;
- в) витратної теорії вартості;
- г) ліберальної теорії вартості.

59. Коли почалося формування вчень про економіку?

- а) п'ять тисяч років тому;
- б) чотири тисячі років тому;
- в) три тисячі років тому;
- г) дві тисячі років тому;
- д) одна тисяча років тому;
- е) правильної відповіді немає.

60. Перша економічна праця, що містила опис господарства, з'явилася у:

- а) Вавилоні;
- б) Китаї;
- в) Індії;
- г) Стародавній Греції;
- д) Стародавньому Римі.

61. Чинниками створення вартості Сей вважав:

- а) працю;
- б) землю;
- в) капітал;
- г) підприємницький хист.

62. Що таке джерело додаткової вартості відповідно до позиції Карла Маркса?

- а) земля;
- б) праця;
- в) витрати капіталу;
- г) пп. а) - в).

63. Багатство нації за Смітом залежить від:

- а) концентрації капіталу;
- б) продуктивності праці;
- в) співвідношення попиту та пропозиції на робочу силу;
- г) частки населення, зайнятої в сфері матеріального виробництва;
- д) кількості паперових грошей в обігу;
- е) темпів нагромадження капіталу.

64. Фізіократи гроші відносили:

- а) до первинних авансів;
- б) до щорічних авансів;
- в) до заключних авансів;
- г) немає правильної відповіді.

65. За Марксом норма прибутку має тенденцію до зниження внаслідок:

- а) підвищення цін на основні продукти;
- б) демографічних чинників;
- в) зменшення частки змінного капіталу;
- г) падіння відсотка за кредит.

66. Економічні школи виникли в епоху:

- а) стародавнього світу;
- б) середньовіччя;
- в) доринкового господарства;
- г) капіталізму;
- д) імперіалізму.

67. У якій сфері за У. Петті створюється національний дохід:

- а) сфера матеріального виробництва;
- б) сфера нематеріального виробництва.

68. Як співвідносяться суспільні й особисті інтереси за Смітом:

- а) особисті переважають суспільні;
- б) суспільні переважають особисті;
- в) збігаються;
- г) не мають взаємозв'язку.

69. Згідно з поглядами Рікардо змінювання зарплати приводить до зміни:

- а) вартості;
- б) ціни;
- в) витрат;
- г) прибутку.

70. У чому полягає відмінність поглядів Сен-Симона від інших представників утопічного соціалізму:

- а) він не відкидає приватну власність за соціалізму;
- б) він обґрунтовує революційний шлях соціальних перетворень;
- в) він не прихильник витратної теорії вартості.

71. Тепер економічні школи:

- а) розрізняються несуттєво;
- б) одні розрізняються несуттєво, інші - діаметрально протилежні з основних питань;
- в) розрізняються істотно.

72. Ідея меркантилізму виникла:

- а) в Англії в 15 ст.;
- б) в Італії в 14 ст.;
- в) у Португалії в 15 ст.;
- г) у Франції в 14 ст.

73. На які види Адам Сміт поділяв капітал?

- а) основний і оборотний;
- б) постійний і змінний;
- в) активний і пасивний;
- г) кредитний і дебітний.

74. Третій етап розвитку класичної школи політичної економії припадає на:

- а) кінець 18 - початок 19 ст.;
- б) першу половину 19 ст.;
- в) другу половину 19 ст.

75. Соціалісти-утопісти були прихильниками ідеї встановлення соціальної справедливості:

- а) еволюційним шляхом;
- б) революційним шляхом;
- в) інтеграційним шляхом.

76. Першою формою відокремлених економічних знань була:

- а) філософія;
- б) економічна теорія;
- в) бухгалтерський облік;
- г) статистика;
- д) економіка й організація виробництва;
- е) політична економія.

77. Концепція монетаризму відображає інтереси:

- а) держави в особі чиновників;
- б) буржуазії, що зароджується;
- в) великих торгових монополій;
- г) окремих приватних підприємців.

78. Праці якого вченого завершили класичну школу відповідно до обмежувальної позиції, основні положення якої викладено в працях Карла Маркса?

- а) Адам Сміт;

- б) Давид Рікардо;
- в) Жан-Батіст Сей;
- г) Карл Маркс.

79. Школа меркантилізму існувала протягом скількох століть:

- а) чотирьох;
- б) п'яти;
- в) семи;
- г) трьох;
- д) двох.

80. Засновником класичної політекономії у Франції був:

- а) Франсуа Кене;
- б) П'єр Лепезан де Буагільбер;
- в) Давид Рікардо;
- г) Антуан де Монкретьєн.

81. Сьогодення і майбутнє пізнають у єдності. Основа цього:

- а) експеримент;
- б) практика;
- в) теорія.

82. Відповідно до поглядів ранніх меркантилістів активне сальдо – це перевищення:

- а) експорту над імпортом;
- б) імпорту над експортом.

83. Система методології Рікардо підлягає:

- а) принципу економічного лібералізму;
- б) системі економічних законів;
- в) закону вартості.

84. Метод логічної абстракції вперше застосували:

- а) меркантилісти;
- б) класики;
- в) фізіократи.

85. Догма Сміта має слідує формулювання:

- а) вартість сукупного суспільного продукту дорівнює сумі сукупних заробітної платні, прибутку і ренти, тобто доходам;
- б) продуктивною можна визнати лише ту працю, яка використовується на добуванні дорогоцінних металів;
- в) суспільний капітал поділяється на постійний і перемінний

86. Формаційний підхід періодизації економічної історії полягає в поділі світової історії на:

- а) індустріалізм-капіталізм-імперіалізм;
- б) історію давніх часів-Середньовіччя-нову-новітню;
- в) первісно-общину, рабовласницьку, феодальну, капіталістичну, комуністичну суспільно-економічні формації;
- г) аграрну, промислову, технотронну цивілізації.

87. До представників пізнього меркантилізму належить:

- а) Т. Мен;
- б) А. Сміт;
- в) Ж. Боден;
- г) Мальтус;

88. Хто з видатних учених-економістів вважав себе послідовником учення меркантилістів?

- а) Дж. М. Кейнс;
- б) К. Маркс;
- в) А. Маршалл.

89. Кене ділив суспільство на слідує класи:

- а) фермерів;
- б) ремісники;
- в) землевласники;
- г) торгівці;
- д) безплідний;

90. В.Петті виступав проти:

- а) заміни металевих грошей на банкноти;
- б) біметалізму;
- в) ввозу в країну іноземної монети;
- г) державної регламентації господарського життя.

91 Головною причиною жебрацтва, яке має наявність в суспільстві Прудон вважав:

- а) надмірну експлуатацію;
- б) зростання народонаселення;
- в) несправедливий обмін.

92. Предметом дослідження меркантилістів є:

- а) сфера обігу;
- б) багатство;
- в) земля;
- г) праця.

93. До легістів, які були виразниками економічних ідей у Китаї у IV до н.е. необхідно віднести:

- а) Мен-цзи;
- б) Цзи-Чань;
- в) Лі-Куси;
- г) У-Саньгуй;
- д) Гунсунь-Янь (Шань-Янь)

94. Перу видатного англійського економіста У.Петті належать праці:

- а) «Обзор земель армії»; «Капіталізм і свобода»;
- б) «Трактат про податки та збори»; «Політична арифметика»;
- в) «Політична анатомія Ірландії»; «Різне про гроші»;
- г) «Дослідження про природу та причини багатства народів»; «Капітал»;

95. Визначне місце в історії російського меркантилізму посідає автор твору «Книга о скудости и богатстве»:

- а) Ордин-Нащокін;

- б) Посошков;
- в) Петро І;
- г) Юрій Крижанич.

96. Пізній італійський меркантиліст Антоніо Серра вважав, що єдиним засобом збільшення кількості грошей є:

- а) чергова емісія;
- б) сприятливий торговий баланс;
- в) зниження облікової ставки.

97. До функцій історії економічної думки необхідно віднести:

- а) пізнавальна;
- б) критична;
- в) прогнозтична;
- г) прагматична;

98. Арістотель відносив до сфери хрематистики:

- а) землеробство і ремесло;
- б) торгівлю і лихварство;
- в) дрібну торгівлю.

99. Автором терміна “політична економія” є:

- а) Арістотель;
- б) Аквінський;
- в) Монкретьєн;
- г) А. Сміт.

100. «План Маршалла» це:

- а) програма підготовки до «холодної війни»;
- б) план фінансової допомоги США європейським країнам, потерпілим від наслідків Другої світової війни (окрім СРСР);
- в) доктрина „Америка для американців”
- г) програма післявоєнної демілітаризації економіки Японії.

101. Предметом вивчення меркантилізму є:

- а) сфера виробництва;

- б) сфера обігу;
- в) сфера розподілу;
- г) сфера споживання.

102. Назвати прихильників фізіократизму:

- а) У. Петті;
- б) А. Сміт;
- в) Ф. Кене;
- г) Ж. Тюрго;
- д) П. Буагільбер.

103. Під час Великої Англійської буржуазної революції рух диггерів очолив:

- а) Джон Лільберн;
- б) Джерард Уінстенлі;
- в) Томас Мен.

104. «Цехова» система виробництва характерна для:

- а) феодалізму;
- б) феодалізму і капіталізму;
- в) для всіх суспільств, окрім первісного і рабовласницького

105. Економічними передумовами англійської буржуазної революції стали:

- а) морське піратство;
- б) розвиток промисловості, сільського господарства,
- в) торгівля, розшарування селянства;
- г) злиденність народних мас.

106. Коли відбулася громадянська війна в США?

- а) у 1775-1783 році;
- б) у 1861-1865 році;
- в) у 1861-1863 році.

107. Концерни - це:

- а) механічне та хаотичне об'єднання картелів, трестів і синдикатів;

- б) транснаціональні й міжнаціональні компанії;
- в) об'єднання трестів чи підприємств промисловості, транспорту, торгівлі й банківської сфери.

108. Термін політекономія вперше ввів в науковий обіг:

- а) Арістотель;
- б) Антуан Монкретьєн;
- в) Франціско Пісарро.;
- г) А. Сміт.

109. Найбільш значними представниками меркантилізму в Італії були:

- а) Джованні Бокаччо;
- б) Гаспаро Скаруффі;
- в) Чезаре Борджа;
- г) Бернардо Даванзатті.

110. Головним економічним твором А.Сміта було:

- а) «Дослідження про природу і причини багатства народів»;
- б) «Основи політичної економії»;
- в) «Принципи економічної політики».

111. В своїй знаменитій таблиці Кене порівнює:

- а) прибутковість сільського господарства і промислового виробництва;
- б) кількість продукції натурального господарства з кількістю продукції раціональної системи сільського господарства;
- в) прибутковість сільського господарства і торгівлі.

112. Свою таблицю Кене приводить в роботі:

- а) «Загальні принципи економічної політики хліборобської держави»;
- б) «Зерно»;
- в) «Податки».

113. На думку А.Сміта підвищення продуктивності праці можна досягти такими способами:

- а) збільшенням спритності і майстерності робітника;

- б) застосуванням наукової організації праці;
- в) заощадженням праці при переході від одного виду праці до другого;
- г) застосуванням винайдених машин.

114. В поглядах на заробітну платню Рікардо був прихильником:

- а) А.Сміта;
- б) Мальтуса;
- в) П.Буальгільбера.

115. Перу видатного вченого Генрі Чарлза Кері належать наступні праці:

- а) «Принципи політичної економії»;
- б) «Підвалини соціальної науки»;
- в) «Керівництво до соціальної науки».

116. Своє оригінальне тлумачення праці Дж. Мак-Куллох дав в праці:

- а) «Листи про фабричне законодавство»;
- б) «Основи політичної економії»;
- в) «Нотатки до критики політичної економії».

117. Перу П'єра Жозефа Прудона (1809-1865) належать наступні праці:

- а) «Що таке власність?»;
- б) «Три листи про ціну золота»;
- в) «Теорія податку»;

118. Приватну власність Прудон вважав:

- а) законним правом власника;
- б) крадіжкою, тобто правом, що суперечить природі та розуму;
- в) не визнавав як економічну категорію.

119. Сісмонді виступив з програмою таких соціальних реформ:

- а) запровадження соціального забезпечення за рахунок підприємств;
- б) встановлення виплат за каліцтво на виробництві;
- в) обмеження робочого дня;

- г) встановлення механізму заробітної платні;
- д) забезпечення участі робітників у прибутках підприємства.

120. Азіатський спосіб виробництва – це

- а) спосіб виробництва, що базується на поєднанні общинного селянства і деспотичної держави;
- б) початкова форма аграрно-ремісничої цивілізації,
- в) помірне регулювання господарства за допомогою регламентації;
- г) виникає з розпадом капіталістичного ладу.

121. Яке із визначень найбільш повно характеризує предмет загальної економічної теорії:

- 1) це наука про динаміку матеріальних і духовних потреб людини;
- 2) це наука про найбільш загальні закони розвитку суспільства в умовах обмеженості ресурсів;
- 3) це наука про виробництво і критеріях розподілу вироблених благ.

122. Школа, прибічники якої основним джерелом багатства вважали працю у сільськогосподарському виробництві:

- 1) марксисты;
- 2) класики;
- 3) фізіократи;
- 4) меркантилісти.

123. Нормативна економічна теорія вивчає:

- 1) розвиток теоретичних основ економіки шляхом визначення певних норм і правил;
- 2) теоретичні аспекти економічного життя суспільства;
- 3) економічне життя країни на основі діючих нормативних актів;
- 4) всі відповіді вірні.

124. Виберіть правильні відповіді:

- 1) власність — це відношення людини до речі;

- 2) власність — це сама річ;
- 3) власність — це відношення між людьми з приводу привласнення речей;
- 4) всі відповіді вірні.

125.Що є засобами праці:

- 1) сировина, яка поступає в подальшу обробку;
- 2) корисні копалини, які дані природою;
- 3) інструменти, механізми, машини, автомати.

1) До показників економічної ефективності не відноситься:

- 1) продуктивність праці;
- 2) фондівдача;
- 3) капіталоемність;
- 4) матеріалівдача;
- 5) немає вірної відповіді.

127.Які риси не характерні натуральному виробництву:

- 1) замкнутість економічної діяльності;
- 2) самодостатність;
- 3) просте відтворення;
- 4) функціонування на засадах закону вартості, закону попиту і пропозиції.

128.Який із перерахованих елементів найбільш важливий для ринку.

- 1) загальне державне регулювання;
- 2) ефективні профспілки;
- 3) активна конкуренція на ринку?

129.Товар — це:

- 1) річ, яка має споживну вартість або корисність;
- 2) річ, яка є продуктом людської праці;
- 3) річ, яка обмінюється на іншу або гроші.

130.Що таке кредитні гроші:

- 1) це особлива форма позики, характерна процесу кредитування;
- 2) це сукупність певних цінних паперів, випущених банком;
- 3) це знаки вартості, що виникають на основі кредитної угоди.

131. Яке з наведених положень найточніше:

- 1) економічні закони виражають суть явища;
- 2) економічні закони виражають зв'язок між явищами;
- 3) економічні закони виражають суть економічного процесу?

132.Метод економічної теорії, який передбачає штучне відтворення економічних процесів і явищ з метою вивчення їх за оптимально сприятливих умов та подальшого практичного впровадження:

- 1) економічне моделювання;
- 2) системний метод;
- 3) структурний метод;
- 4) економічний експеримент.

133.Формування економічної політики є результатом реалізації такої функції економічної теорії як:

- 1) практична;
- 2) прогностична;
- 3) виховна;
- 4) методологічна.

134.Приватна власність — це:

- 1) володіння і використанням яким-небудь майном;
- 2) користування і розпорядження яким-небудь майном;
- 3) володіння, користування і розпорядження яким-небудь майном.

135.Праця виступає як процес функціонування:

- 1) робочої сили;
- 2) засобів виробництва;

3) різних елементів продуктивних сил.

136. Ціна товару є формою вираження:

- 1) вартості і цінності;
- 2) корисності і цінності;
- 3) цінності і рідкості;
- 4) вартості і корисності.

137. Виробничою функцією є:

- 1) оптимальне поєднання засобів праці і предметів праці;
- 2) математичне вираження умов виробництва;
- 3) співвідношення між будь-яким набором факторів виробництва;
- 4) всі відповіді вірні.

138. Що являється постійним дефіцитом в ринковій економіці:

- 1) гроші;
- 2) ресурси;
- 3) товари і послуги?

139. Яке положення розкриває сутність грошей як економічної категорії:

- 1) гроші — це грошові білети і розмінна монета, яка перебуває в обігу;
- 2) гроші — це загальний еквівалент обміну товарів;
- 3) гроші — це золото і срібні монети.

140. Які функції грошей виконують векселі:

- 1) міри вартості;
- 2) засобу платежу;
- 3) засобу обігу.

141. Поняття “економіка” означає:

- 1) народне господарство певної країни, групи країн або всього світу;
- 2) сфера господарської діяльності людини, в якій створюються, розподіляються і споживаються життєві блага;

- 3) економічна наука, що вивчає різноманітні економічні явища і процеси, які відбуваються в суспільстві;
- 4) всі відповіді вірні;
- 5) всі відповіді не вірні.

142. Абстрактні, логічні, теоретичні поняття, які в узагальнюючому вигляді виражають суттєві властивості економічних явищ і процесів:

- 1) економічні методи;
- 2) економічні закони;
- 3) економічні категорії;
- 4) економічні принципи.

143. Яка характеристика не притаманна економічним законам:

- 1) виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) діють довічно і назавжди;
- 4) немає вірної відповіді.

143. Виберіть правильні відповіді:

- 1) власність — це відношення людини до речі;
- 2) власність — це відношення між людьми з приводу привласнення речей;
- 3) власність — це сама річ.

144. Факторами виробництва можуть виступати:

- 1) капітал;
- 2) земля;
- 3) праця;
- 4) підприємницькі здібності;
- 5) наука;
- 6) всі відповіді вірні.

145. Відношення обсягу виробленої продукції до кількості робітників, зайнятих у її виробництві визначає:

- 1) трудомісткість;
- 2) продуктивність праці;
- 3) фондівдачу.

146. Характеристика економічних благ, що відображає обмеженість ресурсів:

- 1) рідкість;
- 2) цінність;
- 3) дефіцитність;
- 4) корисність.

147. Яка риса характеризує лише товарне виробництво:

- 1) суспільний поділ праці;
- 2) універсалізація праці;
- 3) продукти виробництва не для власного споживання, а для продажу.

148. Яка функція грошей виникла як наслідок кредитних відносин?

- 1) функція засобу обігу;
- 2) функція засобу платежу;
- 3) функція засобів нагромадження.

149. Чим паперові гроші відрізняються від кредитних:

- 1) паперові гроші — це наявні, а кредитні гроші існують в формі залишку на банківських рахунках;
- 2) паперові гроші мають примусову здатність для покупця, а кредитні гроші — це векселі емісійного банку;
- 3) паперові гроші призначені для оплати недорогих товарів, а кредитні — для дорогих товарів.

150.Школа, прибічники якої основним джерелом багатства вважали сферу обігу, торгівлю, а багатство ототожнювали з накопиченням металевих грошей:

- 1) меркантилісти;
- 2) фізіократи;
- 3) класики;
- 4) марксист.

151.Що є загальною властивістю економічних законів і законів природи:

- 1) виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) діють довічно і назавжди;
- 4) всі відповіді вірні.

152. Позитивна економічна теорія вивчає:

- 1) позитивні аспекти економічного життя суспільства;
- 2) економічне життя суспільства шляхом аналізу позитивістських течій і шкіл;
- 3) прикладний аспект функціонування і розвитку економічних систем;
- 4) всі відповіді вірні.

153.Виробнича функція характеризується:

- 1) співвідношенням між будь-яким набором факторів виробництва;
- 2) математичним вираженням умов виробництва;
- 3) оптимальним поєднанням засобів праці і предметів праці;
- 4) всі відповіді вірні.

154. Ефективність виробництва – це:

- 1) категорія, що характеризує результативність виробництва;
- 2) співвідношення результатів до витрат виробництва;
- 3) показник, що характеризує ефективність усіх сукупних витрат, які

припадають на випуск одиниці продукції;

- 4) всі відповіді вірні.

155. Суспільний поділ праці і приватна власність на засоби праці характерні:

- 1) простому товарному виробництву;
- 2) розвинутому товарному виробництву;
- 3) всі відповіді вірні;
- 4) немає вірної відповіді.

156. Грошам не характерні такі властивості як:

- 1) виражають економічні відносини між різними державами;
- 2) загальне мірило, за допомогою якого решта товарів вимірюють свою вартість;
- 3) здатність обмінюватись на всі інші товари;
- 4) немає вірної відповіді.

157. Приватна власність — це:

- 1) володіння і використання яким-небудь майном;
- 2) користування і розпорядження яким-небудь майном;
- 3) володіння, користування і розпорядження яким-небудь майном.

158. За яких умов гроші стають світовими грошима:

- 1) коли обслуговують міжнародні економічні відносини;
- 2) коли купують і продають на світових валютних ринках,
- 3) коли гроші вільно конвертуються в іноземну валюту.

159. Що таке інфляція:

- 1) це різке підвищення цін;
- 2) це знецінення грошей, внаслідок перевищення їх кількості в обігу;
- 3) це підвищення цін на всі товари і послуги.

160. Яке із визначень найбільш повно характеризує предмет загальної економічної теорії:

- 1) це наука про динаміку матеріальних і духовних потреб людини;
- 2) це наука про найбільш загальні закони розвитку суспільства в умовах обмеженості ресурсів;
- 3) це наука про виробництво і критеріях розподілу вироблених благ.

161. Яке з наведених положень найточніше:

- 1) економічні закони виражають суть явища;
- 2) економічні закони виражають зв'язок між явищами;
- 3) економічні закони виражають суть економічного процесу?

162. Поняття “економіка” означає:

- 1) народне господарство певної країни, групи країн або всього світу;
- 2) сфера господарської діяльності людини, в якій створюються, розподіляються і споживаються життєві блага;
- 3) економічна наука, що вивчає різноманітні економічні явища і процеси, які відбуваються в суспільстві;
- 4) всі відповіді вірні;
- 5) всі відповіді не вірні.

163. Школа, прибічники якої основним джерелом багатства вважали працю у сільськогосподарському виробництві:

- 1) меркантилісти;
- 2) фізіократи;
- 3) класики;
- 4) марксисты.

164. Школа, прибічники якої основним джерелом багатства вважали сферу обігу, торгівлю, а багатство ототожнювали з накопиченням металевих грошей:

- 1) меркантилісти;
- 2) фізіократи;
- 3) класики;
- 4) марксист.

165. Метод економічної теорії, який передбачає штучне відтворення економічних процесів і явищ з метою вивчення їх за оптимально сприятливих умов та подальшого практичного впровадження:

- 1) економічне моделювання;
- 2) системний метод;
- 3) структурний метод;
- 4) економічний експеримент.

166. Абстрактні, логічні, теоретичні поняття, які в узагальнюючому вигляді виражають суттєві властивості економічних явищ і процесів:

- 1) економічні методи;
- 2) економічні закони;
- 3) економічні категорії;
- 4) економічні принципи.

167. Яка характеристика не притаманна економічним законам:

- 1) виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) діють довічно і назавжди;
- 4) немає вірної відповіді.

168. Що є загальною властивістю економічних законів і законів природи:

- 1) виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) діють довічно і назавжди;
- 4) всі відповіді вірні.

169. Нормативна економічна теорія вивчає:

- 1) розвиток теоретичних основ економіки шляхом визначення певних норм і правил;
- 2) теоретичні аспекти економічного життя суспільства;
- 3) економічне життя країни на основі діючих нормативних актів;
- 4) всі відповіді вірні.

170. Виберіть правильні відповіді:

- 1) власність — це відношення людини до речі;
- 2) власність — це сама річ;
- 3) власність — це відношення між людьми з приводу привласнення речей;
- 4) всі відповіді вірні.

171. Приватна власність — це:

- 1) володіння і використання яким-небудь майном;
- 2) користування і розпорядження яким-небудь майном;
- 3) володіння, користування і розпорядження яким-небудь майном.

172. Що є засобами праці:

- 1) сировина, яка поступає в подальшу обробку;
- 2) корисні копалини, які дані природою;
- 3) інструменти, механізми, машини, автомати.

173. Що є загальною властивістю економічних законів і законів природи:

- 1) виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) діють довічно і назавжди;

- 4) всі відповіді вірні.

174. Праця виступає як процес функціонування:

- 1) робочої сили;
- 2) засобів виробництва;
- 3) різних елементів продуктивних сил.

175. Факторами виробництва можуть виступати:

- 1) капітал;
- 2) земля;
- 3) праця;
- 4) підприємницькі здібності;
- 5) наука;
- 6) всі відповіді вірні.

176. Виробнича функція характеризується:

- 1) співвідношенням між будь-яким набором факторів виробництва;
- 2) математичним вираженням умов виробництва;
- 3) оптимальним поєднанням засобів праці і предметів праці;
- 4) всі відповіді вірні.

177. Ефективність виробництва – це:

- 1) категорія, що характеризує результативність виробництва;
- 2) співвідношення результатів до витрат виробництва;
- 3) показник, що характеризує ефективність усіх сукупних витрат, які припадають на випуск одиниці продукції;
- 4) всі відповіді вірні.

178. До показників економічної ефективності не відноситься:

- 1) продуктивність праці;
- 2) фондоддача;
- 3) капіталоємність;

- 4) матеріаловіддача;
- 5) немає вірної відповіді.

179. Нормативна економічна теорія вивчає:

- 1) розвиток теоретичних основ економіки шляхом визначення певних норм і правил;
- 2) теоретичні аспекти економічного життя суспільства;
- 3) економічне життя країни на основі діючих нормативних актів;
- 4) всі відповіді вірні.

180. Що являється постійним дефіцитом в ринковій економіці:

- 1) гроші;
- 2) ресурси;
- 3) товари і послуги?

181. Яка риса характеризує лише товарне виробництво:

- 1) суспільний поділ праці;
- 2) універсалізація праці;
- 3) продукти виробництва не для власного споживання, а для продажу.

182. Товар — це:

- 1) річ, яка має споживну вартість або корисність;
- 2) річ, яка є продуктом людської праці;
- 3) річ, яка обмінюється на іншу або гроші.

183. Яка функція грошей виникла як наслідок кредитних відносин?

- 1) функція засобу обігу;
- 2) функція засобу платежу;
- 3) функція засобів нагромадження.

184. Які функції грошей виконують векселі:

- 1) міри вартості;
- 2) засобу платежу;

3) засобу обігу,

185. Що таке інфляція:

- 1) це різке підвищення цін;
- 2) це підвищення цін на всі товари і послуги;
- 3) це знецінення грошей, внаслідок перевищення їх кількості в обігу.

186. Чим паперові гроші відрізняються від кредитних:

- 1) паперові гроші — це наявні, а кредитні гроші існують в формі залишку на банківських рахунках;
- 2) паперові гроші мають примусову здатність для покупця, а кредитні гроші — це векселі емісійного банку;
- 3) паперові гроші призначені для оплати недорогих товарів, а кредитні — для дорогих товарів.

187. Грошам не характерні такі властивості як:

- 1) загальне мірило, за допомогою якого решта товарів вимірюють свою вартість;
- 2) здатність обмінюватись на всі інші товари;
- 3) виражають економічні відносини між різними державами;
- 4) немає вірної відповіді.

188. Яка риса характеризує лише товарне виробництво:

- 1) суспільний поділ праці;
- 2) універсалізація праці;
- 3) продукти виробництва не для власного споживання, а для продажу.

189. Товар — це:

- 1) річ, яка має споживну вартість або корисність;
- 2) річ, яка є продуктом людської праці;
- 3) річ, яка обмінюється на іншу або гроші.

190. Яка функція грошей виникла як наслідок кредитних відносин?

- 1) функція засобу обігу:

- 2) функція засобу платежу;
- 3) функція засобів нагромадження.

191. Виберіть правильні відповіді:

- 1) власність — це відношення людини до речі;
- 2) власність — це сама річ,
- 3) власність — це відношення між людьми з приводу привласнення речей.

192. Праця виступає як процес функціонування:

- 1) робочої сили;
- 2) засобів виробництва;
- 3) різних елементів продуктивних сил.

193. Факторами виробництва можуть виступати:

- 1) капітал;
- 2) земля;
- 3) праця;
- 4) підприємницькі здібності;
- 5) наука;
- 6) всі відповіді вірні.

194. Ефективність виробництва – це:

- 1) категорія, що характеризує результативність виробництва;
- 2) співвідношення результатів до витрат виробництва;
- 3) показник, що характеризує ефективність усіх сукупних витрат, які припадають на випуск одиниці продукції;
- 4) всі відповіді вірні.

Завдання з визначення термінів , та економічних категорій.

Розкрийте зміст економічної категорії чи терміну:

- бюджет
- валовий внутрішній продукт
- валовий національний дохід
- валютна система
- валютний курс
- вартість
- витрати виробництва
- гроші
- державний бюджет
- економічна інтеграція
- економічний цикл
- економічні витрати виробництва
- емісія грошей
- заробітна плата
- іноземні інвестиції
- інфляція
- капітал;
- конкуренція
- лібералізація цін
- маржиналізм
- меркантилізм
- монетарна політика
- податок
- попит
- праця
- пропозиція

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

- профіцит державного бюджету
- ринок
- ринок чистої монополії
- робоча сила.
- споживний кредит
- суспільне виробництво
- товар
- фізіократія
- фіскальна політика

V. ВІДПОВІДІ НА ЗАВДАННЯ, КЛЮЧІ ДО ТЕСТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

Завдання біографічного типу

Визначить ім'я науковця на основі коротких біографічних даних.

1. Автор книги «Ізольована держава», перший том якої вийшов у світ 1826 р., дав (на підставі власних теоретичних опрацювань) ряд практичних рекомендацій щодо раціонального і прибуткового ведення сільського господарства. **Й. Тюнен**

2. Автор численних праць (28 книг), зокрема, «Етики», «Політики» і «Афінської політії», жив у 384-322 рр. до н. е. вважав, що суспільство розвивається за природними законами, одним з яких є універсальний закон панування і підкорення. Так пояснював природність існування рабства, раби – живе майно, покликане приносити користь. З іншого боку, поділ праці: вільні займаються розумовою працею, а раби – фізичною. Вводить поняття «економіка» та «хрематистика». Аналізуючи закономірності товарного обміну, визначив, що він породжується поділом праці, сприяючи утворенню спільноти людей. Розглядав дві форми грошей – як простий засіб обігу товарів і міра вартості та як засіб обігу, як грошовий капітал і засіб нагромадження багатства.

Арістотель

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

3. Англійський письменник-гуманіст і державний діяч жив у 1478-1531 рр. придумав слово «утопія», яким назвав свою книгу про дивовижний острів всенародного щастя та добробуту. Виступав проти знеземлювання селян, «огороджування» сеньйорами їх земельних наділів для випасу овець, вовна яких приносила великі доходи. Причиною всіх соціальних лих вважав приватну власність і гроші, існування яких приписував поганим нахилам людей. Проповідував грубозрівняльний розподіл благ, дріб'язкову регламентацію побуту, основою вважав землеробство та ремесло, не враховував технічного прогресу, допускав рабство для злочинців. **Томас Мор**

4. Він уперше ужив термін «класична політична економія» стосовно школи, яка розпочала дослідження внутрішніх закономірностей буржуазного суспільства. **К.Маркс**

5. Давньогрецький мислитель, жив у 430-355 рр. до н.е, Погляди виклав у праці «Економікос». Засуджував сучасний йому політичний та економічний устрій Афін, захоплюючись порядками аграрної Спарти та законами Лікурга(IX-VIII ст.. до н.е.), який намагався обмежити розвиток товарно-грошових відносин. Вважав, що вихід з тогочасної економічної кризи у поліпшенні ведення натурального рабовласницького господарства, залученні до поліса іноземців і стягненні з них податків, що збагатить державну скарбницю, розширенні видобування срібла і продаж державою рабів **Ксенофонт Афінський**

6. Економіст і банкір ірландського походження вів справи в Англії та Франції. Вважав, услід за В. Петті, джерелом багатства землю та працю, які і визначають «дійсну вартість» економічних благ. Висловлював думку, що у процесі обміну під дією попиту і пропозиції ціна благ може відхилятися від їх «дійсної вартості». Гроші трактував як один з різновидів товару і цим пояснював дію механізму руху золота між країнами. Жив у 1680-1734 рр., залишив рукопис «Дослідження природи торгівлі в цілому», яка була видана лише у 1755 р. **Ричард Кантильон**

7. Єпископ однієї зі східних провінцій Римської імперії жив у 353-430 рр. розвивав ідею християнської рівності усіх людей, найпочеснішим заняттям людини визнавав землеробство, засуджував торгівлю заради наживи та позику під процент. Доводив, що фізична праця не менш почесна ніж розумова. Водночас визнавав існування ієрархії соціальних груп, наголошував на необхідності покори та терпіння. **Августин Блаженний**

8. Жив німецький юрист, економіст у 1810-1858 рр.. Основний здобуток - «Еволюція законів людської взаємодії» (1854 р.). Вважав, що людина прагне до одержання максимальної корисності, тому потрібно розробити основні математичні принципи теорії граничної корисності. Закони широко застосовуються й сьогодні: корисність блага зменшується в міру збільшення наявності цього блага; раціональне споживання встановлюється при рівності граничних корисностей сукупності споживаних благ. Ці закони регулюють принцип рівності граничної норми заміщення. Запропонований принцип широко розповсюджений у неокласичній теорії. **Герман Генріх Госсен**

9. Жив у 116-27 рр. до н.е. У праці «Про сільське господарство» розкривав напрям раціоналізації та інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, показував розвиток товарного господарства. Доводив, що інтенсифікувати виробництво можна тільки на наукових засадах. Критерієм прибутковості латифундій вважав вигідний вивіз продукції у сусідні регіони та закупівлю необхідних товарів. Рекомендував застосування принципу матеріальної зацікавленості і до найманої праці, і до рабської. **Марк Теренцій Варрон**

10. Жив у 1772—1823 рр., продовжувач справи А. Сміта, який у творі «Початки політичної економії та оподаткування» (1817 р.) заснував граничний аналіз і розвинув теорію порівняльних переваг, які залишаються актуальними й сьогодні. **Д. Рікардо**

11. К. Маркс називав його "батьком англійської політичної економії". Він написав низку творів: "Трактат про податки і збори" (1662), "Слово мудрих"

(1664); "ПолітичнаанатоміяІрландії" (1672), "Політична арифметика" (1676), "Дещо про гроші" (1682) **У. Петті**

12.На його економічні погляди вплинули особливості розвитку французької економіки. Протекціоністська економічна політика уряду Ж.Б.Кольбера породила глибоку соціально-економічну кризу у Франції. Жив у 1646-1714 рр. Вимагав особливого захисту сільського господарства шляхом підвищення цін на хліб. Вважав, що багатство нації полягає не у грошах, а в матеріальних благах, які створюються у виробництві, головним чином землеробському. Економічні закони вважав подібним до законів природи. Прихильник господарської свободи і вільної торгівлі, вимагав відмови від протекціонізму та втручання держави в економіку. **П'єр Буагільберг**

13.На основі критичного переосмислення теорій А. Сміта і Д. Рікардо, їх попередників і послідовників, з'явилася надзвичайно струнка, але не придатна для практичного застосування економічна система, яка була розвинута у відомому «Капіталі», де капіталізму і ринковій економіці передрікалася загибель через їх суперечливу природу і посилення експлуатації найманої праці. роки життя 1818—1883. **К. Маркс**

14.Найвідоміший представник австрійської школи. У працях «Основи теорії цінності господарських благ» (1886), «Капітал і прибуток» (1889), «Теорія Карла Маркса та її критики» (1896), а також у інших своїх дослідженнях дав ширший варіант нової теорії, доповнивши її, зокрема, суб'єктивістською концепцією процента. **Е. Бьом-Баверк**

15.Німецький економіст і статистик, один з основних представників старої німецької історичної школи. Історія, на його думку, це не лише засіб доповнення економічних теорій, а зброя повного оновлення науки, і «політична економія має бути наукою про закони економічного розвитку націй». Роки життя 1812-1878. Відомий своєю різькою критикою класичної економічної школи, особливо, робіт Давіда Рікардо. В своїй головній роботі «Політична економія теперішнього і мабутнього» він намагався виявити існуючі економічні

закони. На його думку, економічний розвиток носить лінійний нециклічний характер. **Бруно Гільдебранд**

16. Один з директорів Ост-Індської компанії, фундатор теорії активного торгового балансу. Його основна праця «Багатство Англії у зовнішній торгівлі, або Баланс нашої зовнішньої торгівлі як регулятор нашого багатства» (1630). Наголошував на необхідності розвивати експортну промисловість та її сировинну базу, обмежувати імпорт іноземної продукції, підвищувати міжнародну конкурентоспроможність вітчизняних товарів. Допускав вивезення грошей, засуджував навмисне «псування» монет урядом. Роки життя 1571-1641.

Томас Мен

17. Основоположник аналітичної економії як самостійної науки, роки життя 1723—1790. Застосувавши у своїй головній праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.) метод наукової абстракції засновника школи трудової вартості В. Петті (1623—1687 рр.), він розвинув ідею батька французької фізіократії Ф. Кене про природний порядок в економіці і роль вільної конкуренції для її нормального розвитку, заклавши основи класичної теорії ринкової економіки. **Адам Сміт**

18. Перший економіст-східноєвропейець, наукові теорії якого визнали зарубіжні вчені різних шкіл і напрямків; один із найкращих знавців кон'юнктурних економічних циклів. Його теорія економічних кон'юктур стала підставою теорії «довгих хвиль» М. Кондратьєва. Автор численних праць про теорію вартості, розподілу суспільного доходу, історію господарського розвитку та кооперативних основ господарської діяльності. **М. Туган-Барановський**

19. Першим виклав теорію граничної корисності у певній логічній послідовності (австрійська школа), маючи на меті встановити залежність корисності від винятковості предметів споживання. За вихідний пункт дослідження він брав людські потреби, визначаючи їх як різновид незадоволених бажань або неприємних відчуттів, що порушують своєрідну фізіологічну рівновагу. **К. Менгер**

20. Поет і бунтар, 1615 р. опублікував невеличку працю «Трактат політичної економії», в якій дав назву економічній науці. Політекономію визнавав як науку про багатство, «сукупність правил господарської діяльності», про «торговий баланс». Вбачав різницю між грошима та багатством, добробутом. Виступав за активне втручання держави в економічне життя, висувавши на чільне місце розвиток промисловості та негативно ставився до сільського господарства. Найліпшим способом збагачення держави вважав зовнішню торгівлю. Жив у 1576-1621 рр. **Антуан Монкретьєн де Воттевіль**

21. Роки життя 1801-1877 - французький математик, філософ, економіст. Основний здобуток - «Дослідження математичних принципів теорії багатства» (1838 р.). Уперше зробив спробу дослідження економічних процесів за допомогою методів математики. Вивчав поведінку виробничих фірм, що реалізують продукцію на ринку - його цікавила мікроекономіка. Увів в науковий оборот поняття «еластичного попиту». Нееластичними товарами вважав продукти харчування, одяг, взуття. Перше в історії запропонував модель максимізації прибутку монополістом. **А. Курно**

22. Роки життя французького математика, економіста 1783-1850. Основний здобуток - «Ізольована держава і її відношення до сільського господарства й національної економіки». Заклав основи теорії розміщення продуктивних сил і теорії граничної продуктивності. Досліджуючи у своїй роботі виробничу функцію, що залежить від факторів виробництва, автор доводить, що найбільший чистий дохід досягається, якщо граничні витрати кожного фактору виробництва будуть дорівнювати граничній віддачі кожного фактору, дійшов висновку, що бідність і низький рівень життя пов'язані з недостатністю вільних земель. **Йоганн Генріх фон Тюнен**

23. Свої економічні погляди виклав у працях «Трактат по податки і збори» (1662), «Політична арифметика» (1662), «Слово мудрим» (1665), «Дещо про гроші» (1682) тощо. Першим у Європі сформулював основні положення трудової теорії вартості. Йому належить вчення про «природну ціну», під якою фактично розумів вартість товару. Обґрунтував концепцію заробітної плати як

ціни праці. З огляду на визначальну роль сільського господарства в економіці та землі у створенні багатства, вивчав проблему земельної ренти та ціни землі, яку розглядав як капіталізовану ренту. А позичковий процент визначав як грошову ренту. Роки життя 1623-1687. **Вільям Петті**

24.Свою економічну програму виклав у працях «Загальні принципи економічної політики землеробської держави» (1758), «Економічна таблиця» (1758), «Природне право» (1765) тощо. У його теоретичній системі можна виокремити: вчення про «природний порядок», «про чистий продукт», про капітал, модель «суспільного відтворення (господарського кругообігу)». Його модель стала першою спробою показати процес макроекономічного відтворення, виявити його пропорції, першою, услід за Кантільйоном, спробою макроекономічного аналізу. **Франсуа Кене**

25.Філософ стародавнього світу жив у 426-347 рр. до н. е. його твори «Держава», «Закони» присвячені пошукам досконалого державного устрою за умов кризи полісного господарства, концепції на основі поділу праці, який об'єктивно об'єднує людей у ідеальну державу, що вирішує суперечності між обмеженими індивідуальними можливостями людей та їх безмежними потребами. Вважав недоліком будь-якої держави постійну боротьбу громадян за свої економічні інтереси та матеріальні блага. **Платон**

26.Філософ та економіст(1789—1836), ортодоксальний прихильник Рікардо, друг та найкращий популяризатор його праць. Він близько знав також Мальтуса і Мілля, поділяв їхні погляди на проблему народонаселення, ренти. Йому належить надзвичайно багато праць з філософії, соціології, політичної економії, але основною, що дає найточніше уявлення про суть розуміння ним системи Рікардо, є «Основи політичної економії» (1825). У ній він робить спробу викласти в доступному вигляді основи рикардіанського вчення і ... Під впливом Джеймса Мілля, він дещо уточнив теорію вартості в тій частині, що стосувалась визначення її субстанції. Він доповнює це положення й відносить до чинників вартості всі сили (машини, природу, тварин), які, хоч і своєрідно, але «працюють». **Джон Рамсей Мак-Куллох**

27.Цей економіст вважається засновником історичної школи політекономії. Роки життя 1789-1846, німецький економіст, талановитий публіцист, енергійний політик. Основна праця "Національна система політичної економії" (1841) - свого роду реакція на ортодоксальну "космополітичну" теорію А. Сміта - Д. Рікардо. Провідна ідея твору - заклик до економічного об'єднання країни, роздробленої у той період на багато дрібних самостійних держав. **Фрідріх Ліст**

28.Ціна на конкурентному ринку - це об'єктивна цінність. Механізм ціноутворення виключає роль праці та витрат виробництва. Фігурами системи стають лише споживачі (покупці й продавці). Теорія заснована на положенні, що запас благ обмежений, тому цінність товару (блага) залежить тільки від попиту (пропозиція еластична). Механізм зрівнювання граничної корисності при обміні виходить з припущення даних про ціну і доходи споживача. **О. Бьом-Баверк**

29.Школа фізіократів утворилась наприкінці 50-х років XVIII ст. Визнаним главою школи фізіократів у Франції був ... **Ф.Кене**

30.Термін «меркантилізм» і «меркантильна система» вперше вжив французький фізіократ **Оноре Мірабо** 1763 року, а згодом їх ввів у широкий обіг Адам Сміт у праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776). Найбільш повно цю доктрину виклав у своєму творі «Збагачення Англії за допомогою міжнародної торгівлі» (1664) Томас Ман.

Відповіді на знання методичних основ економічних шкіл

Доповніть речення відповідно до змісту наведених фрагментів.

1. А. Сміт вбачав взаємну вигоду для **усіх країн** від міжнародної торгівлі в отриманні абсолютних переваг. Тобто, країни експортують ті товари, які вони виробляють з меншими витратами (у виробництві яких вони мають абсолютну перевагу), та імпортують ті товари, що продукуються іншими

країнами з меншими витратами (у виробництві яких абсолютна перевага належить їхнім торговим партнерам).

2. Автор праці «Обвинувачення Франції», опублікованої 1707 р. – П'єр Буагильберг, в якій розкрито кризову ситуацію в господарстві Франції, наведено критику уряду, меркантилістської політики абсолютизму та необхідність проведення економічних реформ

3. Адам Сміт поділяв капітал на такі види **основний і оборотний**, це пояснюється різницею між ними: перший дає прибуток, не вступаючи в обіг і не змінюючи власника, а другий — тільки в процесі обігу і зміни власника. До основного капіталу належать машини й різні знаряддя праці, промислові й торговельні будівлі, склади, будівлі на фермах, «поліпшення землі» (розчищення, осушення, удобрення), «людський капітал», всі виготовлені матеріальні ресурси, а здібності робітників до праці також «виготовлені» за допомогою використання матеріальних ресурсів. Оборотний капітал у Сміта складається з грошей, запасів продовольства, сировини і напівфабрикатів, а також готової продукції, що перебуває на складах і в магазинах.

4. Багатство за Смітом - продукт сукупної діяльності всіх сфер виробництва, представників різних видів праці і професій, не гроші, які слугують лише мірою його цінності, а матеріальні блага, які створюються працею. багатство країни створюється сукупною працею працівників усієї сфери матеріального виробництва, а не лише працею селян і фермерів.

5. Багатство нації за Смітом залежить від частки населення, зайнятого продуктивною працею і продуктивності праці, це він обґрунтовував тим, що головний чинник збільшення рівня продуктивності праці – це поділ останньої, або спеціалізація і результатом її є: економія робочого часу; вдосконалення навичок роботи; винахід машин, що полегшують ручну працю.

6. В останній чверті XIX ст. австрійські, англійські та американські економісти доповнили теорію так званим маржинальним аналізом, і це

зрештою привело до заміни терміна «класична економічна теорія» терміном «неокласична економічна теорія».

7. Відповідно до теорії народонаселення Томаса Мальтуса населення збільшується **в геометричній прогресії, а продукти харчування - в арифметичній**, дайте пояснення - **сутність закону полягає в органічному взаємозв'язку між зростанням населення та приростом продуктів харчування, у постійному намаганні, властивому всім живим істотам, розмножуватися швидше, ніж зростає кількість їжі, що є в їх розпорядженні. Саме у перенаселенні Мальтус вбачав основну причину злиднів, голоду, безробіття та інших бід суспільства. Дійсність не підтвердила ідею Т. Мальтуса - закон народонаселення у тлумаченні Т. Мальтуса може діяти лише для тваринного і рослинного світів і до того ж не повністю. Людина ж є не тільки біологічною, а й соціальною істотою.**

8. Вільфредо Парето у створенні економічної теорії пропагував....
Головну ідею, що полягала у створенні економічної теорії, «очищеної» від понять цінності й корисності.

9. Джерело багатства нації фізіократи вбачали у **сільському господарстві, у поєднанні землі та капіталу, а працю в землеробстві - як єдину продуктивну працю, тому що не трактували капітал тільки у грошовій і виробничій формі, авансований у землеробство капітал вони розглядали у вигляді придбаних за гроші засобів виробництва і сільськогосподарського інвентарю, худоби, будівель, добрив, насіння і затрат на найманих працівників.**

10. Економічна інтеграція – процес зближення і поступового **об'єднання національних економічних систем, її об'єктивною економічною основою є високий ступінь розвитку інтернаціоналізації господарського життя, зокрема продуктивних сил, техніко-економічних, організаційно-економічних, виробничих відносин і господарського механізму інтернаціоналізації продуктивних сил зумовлена насамперед процесом переростання**

продуктивними силами кожної з інтегруючих країн своїх національних меж.

11.Економічну концепцію Хайєка побудовано на принципі економічної свободи та невтручання держави в економіку. Економічна роль держави, за Хайєком, полягає в перерозподілі тих засобів, які надано їй у розпорядження, в охороні природного соціального порядку – свобод конкуренції, монополії, вибору, розвитку; в розробці законодавчих меж функціонування конкурентного ринку, в забезпеченні максимальної інформаційної прозорості дій в економіці та політиці, яка виключає "приватизації" державної власності з боку окремих осіб або невеликих груп, що володіють політичною владою або владою багатства. Він рішуче виступає проти бюджетних методів втручання, що призводять до дефіциту, проти розширювальної грошової політики з метою фінансування державних витрат.

12.За Смітом суспільні й особисті вигоди співвідносяться як другорядне до головного - керуючись власними егоїстичними інтересами, пошуком особистої вигоди, людина спрямовує свої зусилля на оптимальне задоволення власних потреб, а це обертається на вигоду для всього суспільства.

13.Засновником класичної політичної економії вважають Вільям Петті , який стверджував, що багатство нації створюється людською працею в усіх сферах матеріального виробництва, гроші він не вважав багатством країни, ввів поняття грошової маси, необхідної для країни; висловив міркування, що є внутрішня вартість, яку і називав "природною ціною" і ринкова ціна; вартість визначав витраченою працею; визнавав зовнішню торгівлю галуззю, що найбільш сприяє зростанню багатства, запровадив математичний метод аналізу економічних явищ і процесів тощо.

14.Згідно з висловленим Томасом Мальтусом у «Принципах політичної економії, що розглядаються у розрахунку на їх практичне застосування» положенням, «треті особи» - це соціальні верстви, які не беруть участь у

виробництві та їх роль полягає в отриманні доходу та створенні додаткового попиту на вироблені у суспільстві товари і послуги.

15.Значення теорії «торгового балансу» полягало в тому, що пропонувалося більш зріле та ефективне вирішення економічних проблем періоду **первісного нагромадження капіталу та мануфактурного капіталізму**, а саме у залученні в країну якомога більше грошей з-за кордону; збереженні грошей в самій країні зі заборонаю їх вивезення і максимальним зменшенням імпорту: заборонялося вивозити благородні метали за кордон, купців-експортерів зобов'язували частину виторгу привозити готівкою, іноземних купців змушували всі гроші, отримані від продажу своїх товарів, витратити на придбання товарів місцевого виробництва, що стало передумовою появи політики протекціонізму.

16.Класична політична економія виникла в період **первісного нагромадження торговельного капіталу, мануфактурного виробництва, а згодом першого і другого промислових переворотів**, що було зумовлено потребою у систематизації підходів до обґрунтування подальшого розвитку торговельного і промислового капіталізму, збільшенням їх масштабів і появою товарно-грошових відносин.

17.Курно впровадив у вжиток поняття «**модель дуополії**» - що означає механізм ринкового встановлення рівноваги за умов, коли діючі в галузі два фірми одночасно приймають рішення за обсягом випуску **стандартизованого блага**, виходячи з заданого обсягу випуску конкурента; суть їх взаємодії полягає в тому, що кожна з фірм вибирає власне рішення про обсяг випуску, приймаючи обсяг виробництва іншої постійним.

18.Меркантилізм в широкому розумінні — переважання **матеріальних, фінансових інтересів** над усіма іншими. В більш вузькому, конкретному значенні — **економічна філософія торговців, банкірів і державних діячів**, які у різних творах розглядали пропозиції та рекомендації щодо **нагромадження багатства у країні та економічної ролі держави**, політика абсолютистських держав 16-18 ст. та відповідна ідеологія.

19.Монопсонія - ситуація, протилежна чистій монополії (один покупець — багато продавців). Аналізуючи цю ситуацію, Робінсон показує, що монопсоніст також може застосовувати цінову дискримінацію і в такий спосіб контролювати ринок, але і його влада на ринку обмежується багатьма факторами - реальним для ринку є щось проміжне між чистою конкуренцією та чистою монополією і такий стан наочніше відображає чинники поведінки монополістів на ринку (олігополія).

20.Назвіть головну працю Давида Рікардо «Основи політичної економії та оподаткування» та вкажіть рік її видання 1817 р., основний зміст: теорія вартість—праця; основна проблема політичної економії: визначення правил, які управляють розподілом ренти, зарплати і прибутку між власниками землі, працівниками і промисловцями; аналіз розподілу доходу призводить до пропозиції про зниження ставки прибутку і, як наслідок, до зупинки акумуляції, до застійного стану; зовнішня торгівля виявляється єдиним засобом зупинити цього падіння прибутку. Податки повинні як найменше заважати «природньому» функціонуванню економіки. Порівнює свої положення з основними теоріями того часу, поглиблює їх та доповнює.

21.Опишіть уведену Смітом «економічну людину» - це суб'єкт економічних відносин, вона не залежна, здатна самостійно ухвалювати рішення; керується у своїй діяльності особистими егоїстичними економічними інтересами і потребами, раціоналізує свою діяльність з метою максимізації вигоди, достатньо поінформована про ситуацію на ринку.

22.Основні результати поділу праці в прикладі зі «шпильковою» мануфактурою полягають у Поділ праці не менш як у три рази підвищує продуктивність праці. У результаті мануфактурної організації праці її продуктивність зростає у 240 разів. Завдяки поділу праці продуктивність праці підвищується трьома способами: 1) підвищенням уміlosti окремого робітника; 2) економією часу, необхідного для переходу від одного виду праці до іншого; 3) сприянням винаходам машин.

23.Представники класичної політичної економії обґрунтовували скасування грошей таким чином, **що багатство країни полягає не у фізичній масі грошей, які порушують обмін товару за «істинною вартістю»;** запропоновано замінити металеві гроші паперовими, цими економістами були.... **П. Буагільбер, П. Прудон**

24.Сміт розрізняв споживну і мінову вартості, він показав, що пропорції, у яких товари обмінюються один на одного, визначаються **витратами праці на їх виробництво і власне мінова вартість протиставляється споживній, як вираженню корисності предмета. Мінова вартість стає центральним поняттям класичної політичної економії.**

25.Соціальна політика, за принципами фрейбурзької школи, була спрямована на підтримку економічного курсу держави. Вона виходила з ідеї, **що соціальний добробут будується на міцній економіці, тому все, що перешкоджає розвитку економіки, навіть коли воно є соціально справедливим, не може братися до уваги.**

26.Творцем економічної статистики вважається **Вільям Петті** , який стверджував, що **найбільш надійною підставою будь-якого дослідження є акуратний збір фактів і строгі розрахунки, тобто так звана, «політична арифметика».**

27.У контексті грошово-кредитної доктрини саме неокласики формулюють монетарну теорію економічного циклу, вказуючи, що економічний цикл - **суто грошове явище, зумовлене нестабільністю попиту на гроші і відповідними змінами умов грошового кредитування, першими звернули увагу на необхідність проведення державою активної кредитно-грошової політики, що будувалась на використанні закономірностей розвитку ринкового механізму.**

28.Українська наукова думка розвивалася в різноманітних напрямках. 1920 р. було засноване Товариство економістів, до якого входили такі видатні вчені, як **Є. Слущкий, К. Воблий, Р. Орженцький, М. Птуха, Ф. Задорожний** та ін., що займались теоретико-економічним та прикладним

аналізом народного господарства, а саме координувало діяльність дослідників, спрямовуючи її на створення концепції єдиної господарської системи, побудованої на засадах економічної відкритості та саморегулювання, стверджувалось, що держава повинна орієнтуватись на ринок та ринкові показники, пропонувалась ідея плану-прогнозу.

29.Цей своєрідний напрям в економічній науці носить назву «інституціоналізм». Його своєрідність полягає насамперед у тім, що прихильники його в основу аналізу беруть не тільки економічні проблеми, а зв'язують їх з проблемами соціальними, політичними, етичними, правовими тощо, також його об'єктами дослідження є певні інститути – **власність, держава, дохід, корпорація, попит, профспілки тощо, пов'язані з чотирма напрямками впливу на економіку: 1) соціально-психологічним; 2) соціально-правовим; 3) кон'юнктурно-статистичним (емпіричним); 4) соціологічним.** Ці інститути, на думку представників напрямку, - **рушійні сили економічного розвитку суспільства.**

30.Центрально-кероване господарство, за визначенням Ойкена, характеризується таким рівнем планування, за якого **всі економічні зв'язки між економічними суб'єктами заміщено адміністративними вертикальними зв'язками центру з підприємствами, така централізація суперечить самій природі економіки і поступово руйнує її.**

Тестові питання

Вірні відповіді на питання.

1. До економічні школи фізіократів необхідно віднести:

- а) Робесп'єра;
- б) **В. Дюпон де Немур;**
- в) Жан Жака Руссо;
- г) **Мірабо;**
- д) **Франсуа Кене;**
- е) **А.Тюрго;**

Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

ж) Д. Аламбера.

2. Окрему людину А.Сміт досліджує як:

а) Робінзона Крузо;

б) економічну людину;

в) людину яка діє за принципом «людина-людині вовк».

3. Основний зміст історії економічної думки полягає в дослідженні:

а) допоміжних історичних дисциплін;

б) історіографії діяльності економічних наукових осередків та центрів економічної науки;

в) історії політичної економії, починаючи від зародження економічних ідей у творах стародавніх мислителів і закінчуючи сучасною економічною думкою;

г) економічної світової історії.

4. Історія економічних учень охоплює формування наук:

а) політичної економії;

б) фінансів, статистики, бухгалтерського обліку;

в) філософії, історії, економічної географії;

г) мікро- і макроекономіки;

д) правильна відповідь відсутня.

е) прикладних наук;

ж) менеджменту і маркетингу;

з) економічних наук;

и) гуманітарних наук;

5. Вихідною точкою становлення капіталізму було первісне нагромадження капіталу:

а) вірно;

б) невірно.

6. Гроші не можуть породжувати гроші; становий розподіл суспільства потрібний; багатство поділяється на природне і штучне; потрібне визнання приватної власності. Автор цих положень:

- а) Августин Блаженний;
- б) Фома Аквінський;**
- в) Ібн-Хальдун.

7. Як варто розглядати стадії розвитку економічної думки?

- а) економічні школи - авторська думка;
- б) авторська думка - економічні школи;
- в) економічні школи - доавторська думка - авторська думка;
- г) доавторська думка - авторська думка - економічні школи.**

8. Вершиною розробки трудової теорії вартості були праці:

- а) Арістотеля;
- б) Уільяма Петті;
- в) Адама Сміта;**
- г) Давида Рікардо;**
- д) Карла Маркса;**
- е) Джона Мейнарда Кейнса.

9. Норма експлуатації - це показник, що дорівнює:

- а) нормі доданій вартості;**
- б) нормі прибутку;
- в) органічній побудові капіталу.

10. Яка з чотирьох ланок суспільного відтворення стала предметом вивчення Дж. Ст. Мілля?

- а) виробництво;**
- б) розподіл;
- в) обмін;
- г) споживання.

11. Центральне місце в економічному вченні Ж.-Б. Сея займає:

- а) проблема вартості;
- б) теорія народонаселення;
- в) закон ринків;**
- г) боротьба класів.

12. Торгівлю фізіократи відносили:

- а) до продуктивної сфери;
- б) до безплідної сфери;**
- в) до природної сфери;
- г) до неприродної сфери.

13. Ідеальною економічною системою Сісмонді вважав:

- а) первісне суспільство;
- б) капіталізм;
- в) дрібнотоварне виробництво.**

14. Питання організації праці, менеджменту, технічного землеробства знаходяться в центрі уваги авторів таких робіт:

- а) «Кодекс Законів царя Хаммурапі»;
- б) «Артхашастра»;
- в) «Політика»;
- г) немає правильної відповіді.**

15. Історія економічних учень - це наука:

- а) гуманітарна, суспільна, прикладна;
- б) прикладна, природнича, пропедевтична;
- в) гуманітарна, пропедевтична, суспільна;**
- г) гуманітарна, пропедевтична, прикладна.

16. Першою спробою теоретичного осмислення ринкової економіки був:

- а) класицизм
- б) меркантилізм;**
- в) лібералізм;
- г) кейнсіанство.

17. Емпіризм, опис на каузальній основі зовнішнього виявлення економічних процесів, відсутність системного. підходу характерні для:

- а) меркантилізму;**
- б) класичної школи;

в) канонізму.

18. А. Сміт ділив суспільство на такі класи:

а) землевласники;

б) капіталісти;

в) феодално залежні селяни;

г) наймані робітники.

19. Перу видатного англійського вченого першої половини ХІХ ст. Т.Р.Мальтуса (1766-1834) належать наступні праці:

а) «Історія дрібного ремісничого виробництва»;

б) «Досвід про закон народонаселення»;

в) «Основи політичної економії»;

г) «Сучасний капіталізм»;

20. На думку Рікардо, рента - це:

а) плата за землю;

б) частка продукту землі, що виплачується землевласнику за користування силами природи;

в) плата натуральними продуктами за право обробляти землю.

21. На думку Рікардо, мінова вартість є:

а) абсолютною;

б) постійною;

в) відносною;

г) зайвою.

22. Продуктивною працею Сміт вважав:

а) сільськогосподарську працю;

б) працю у сфері послуг;

в) працю, що створює вартість, причому й ту вартість, яку привласнює собі підприємець.

23. Головним економічним твором Фредеріка Бастіа (1801-1850) була праця:

а) «Економічні гармонії»;

- б) «Аграрна політика»;
- в) «Сучасні робітничі гільдії»;
- г) «Дещо про гроші».

24. Якому видатному англійському вченому першої пол. XIX ст. Т.Р.Мальтусу (1766-1834) належать праці:

- а) «Історія дрібного ремісничого виробництва»;
- б) «Сучасні робітничі гільдії»;
- в) «Основи політичної економії»;**
- г) «Дещо про гроші».

25. Свої економічні ідеї Нассау-Вільям Сеніор (1790-1864) виклав в:

- а) «теорії корисності»;
- б) «принципі рідкості»;
- в) «теорії утримання»;**
- г) «теорії грошей».

26. До засновників «Історичної школи» в Німеччині в першій половині XIX ст. необхідно віднести:

- а) Карла Кніса;**
- б) Вільгельма Рошера;**
- в) Бруно Гільдебранта.**

27. Яку з форм присвоєння капіталу Прудон вважав основною:

- а) ренту;
- б) відсоток;**
- в) зарплату;
- г) підприємницький дохід

28. Об'єкт вивчення історії економічних учень:

- а) виникнення ідей;
- б) заперечення ідей про економіку;
- в) процес формування економічних уявлень.**

29. Термін «невидима рука» запровадив:

- а) Жан-Батист Сей;

- б) Давид Рікардо;
- в) Адам Сміт;**
- г) Дж. Ст. Мілль;
- д) Карл Маркс.

30. Канонізм - це:

- а) економічне вчення;**
- б) течія економічної думки;
- в) напрям економічної думки;
- г) економічні погляди

31. Автором „німецького економічного дива” був:

- а) Дж. Маршалл;
- б) Дж.М Кейнс;
- в) Л. Ерхард;**
- г) Й. Шумпетер

32. В перший період розвитку капіталізму - з XVI до останньої третини XVIII ст. провідною формою виробництва в країнах Західної Європи була;

- а) цехова організація;
- б) проста кооперація;
- в) напіввільна праця;
- г) мануфактура.**

33. Головний каноніст середньовіччя Хома Аквінський (1225-1274) в роботі «Сума теології» відстоює:

- а) рабство;**
- б) кріпацтво;
- в) приватну власність;

34. Автором відомого утопічного твору «Місто сонця» був:

- а) Томас Мор;
- б) Томас Мюнцер;
- в) Томазо Кампанелла.**

35. Англійська буржуазна революція відбулася:

- а) у 1546 році;
- б) на межі XVI-XVII ст.;
- в) в період наполеонівських війн;
- г) у **1640 - 1660 роках.**

36. Прудон був родоначальником такої політичної течії як:

- а) лібералізм;
- б) консерватизм;
- в) **анархізм;**
- г) соціалізм-утопізм.

37. Прибуток підприємця на думку Сисмонді це:

- а) частина несплаченої праці найманого робітника;
- б) заробітна плата підприємця;
- в) **складає ні що інше, як пограбування найманих ним робітників**

38. Відповідно до поглядів представників класичної політичної економії еластичність чисельності робітників за зарплатою становить:

- а) менше нуля;
- б) менше одиниці;
- в) дорівнює одиниці;
- г) дорівнює нулю;
- д) більше нуля;
- е) **більше одиниці.**

39. У класиків німецької філософії Карл Маркс запозичив для своєї методології ідеї:

- а) **діалектики;**
- б) метафізики;
- в) **матеріалізму;**
- г) ідеалізму.

40. Згідно з Рікардо, кількість пропонованої робочої сили і заробітна плата співвідносяться:

- а) прямо пропорційно;
- б) обернено пропорційно;**
- в) незалежно.

41. Як варто розглядати й оцінювати економічні вчення?

- а) із сучасних позицій;
- б) з погляду історичного аналізу економіки;**
- в) з позицій поглядів, що домінували в той чи той час;
- г) з позицій нагромадження суспільством економічних знань і їх теоретичного аналізу.**

42. Предметом вивчення політичної економії класики вважали сферу:

- а) виробництва споживання;
- б) виробництва і розподілу;**
- в) виробництва, розподілу, обміну, споживання;
- г) розподілу й обміну.

43. Причиною тенденції норми прибутку до зниження Дж. Ст. Мілль вважав:

- а) надмірну роль держави;
- б) зростання зарплати; .
- в) неправильний розподіл;
- г) насичення ринку капіталу.**

44. К. Маркс поділяв капітал на:

- а) основний і оборотний;
- б) постійний і змінний;**
- в) пп. а), б).

45. На якому рівні становлення перебуває історія економічних знань?

- а) початковому;
- б) середньому;**
- в) кінцевому.

46. Назвіть зайве з переліку чинників, що сприяли становленню комерції як провідної сили процесу капіталізації виробничих відносин:

- а) великі географічні відкриття;
- б) революція цін;**
- в) мета державної влади - загальне благо;
- г) боротьба з марнотратністю і жадібністю.

47. Основоположником класичної політичної економії вважають:

- а) У. Петті;**
- б) А. Сміта;
- в) Д. Рікардо.

48. Розрізняють такі рівні існування історії знань:

- а) погляди, вчення, теорія, думки;
- б) думки, вчення, теорія, погляди;
- в) теорія, погляди, думки, вчення;
- г) погляди, думки, вчення, теорія.**

49. Напрямок економічної думки, сформований у 40-х рр. 20 ст. у Німеччині, що виступає на захист інтересів робітничого класу. В його основі лежать уявлення про вартість і додаткову вартість для обґрунтування неминучості перемоги соціалізації суспільства. Це:

- а) неоінституціоналізм;
- б) неолібералізм;
- в) марксизм;
- г) немає правильної відповіді.**

50. Спочатку економічні знання виникли в:

- а) Європі;
- б) Азії;**
- в) Австралії;
- г) Америці.

51. У своїх працях Д. Рікардо основну увагу приділяв:

- а) диференціальний ренті;**

- б) абсолютній ренті;
- в) відносній ренті;
- г) земельній ренті

52. Розмістіть в історичній послідовності знання праці, виробництва, економіки, господарства:

- а) економіка, праця, виробництво, господарство;
- б) господарство, виробництво, економіка, праця;**
- в) праця, господарство, економіка, виробництво;
- г) праця, виробництво, економіка, господарство.

53. Творцем економічної статистики вважається:

- а) П'єр Буагільбер;
- б) Уільям Петті;**
- в) Джон Стюарт Мілль;
- г) Джон Мілль

54. Яке суспільство Карл Маркс вважає неантагоністичним:

- а) первісне суспільство;
- б) капіталізм;
- в) соціалізм;**
- г) комунізм;**
- д) феодалізм;
- е) імперіалізм.

55. Який з видів праці переважно використовували в Стародавній Греції?

- а) працю рабів;**
- б) найману працю;
- в) працю селян;
- г) працю робітників.

56. Хто з представників класичної політичної економії обґрунтовував скасування грошей?

- а) Адам Сміт;

- б) Вільям Петті;
- в) П'єр Буагільбер;**
- г) Карл Маркс;
- д) Франсуа Кене;
- е) А. Р. Ж. Тюрго.

57. Відповідно до теорії народонаселення Томаса Мальтуса населення збільшується:

- а) в арифметичній прогресії;
- б) у геометричній прогресії;**
- в) пропорційно.

58. Карл Маркс був прибічником:

- а) трансфертної теорії вартості;
- б) трудової теорії вартості;**
- в) витратної теорії вартості;
- г) ліберальної теорії вартості.

59. Коли почалося формування вчень про економіку?

- а) п'ять тисяч років тому;
- б) чотири тисячі років тому;
- в) три тисячі років тому;
- г) дві тисячі років тому;
- д) одна тисяча років тому;
- е) правильної відповіді немає.**

60. Перша економічна праця, що містила опис господарства, з'явилася у:

- а) Вавилоні;**
- б) Китаї;
- в) Індії;
- г) Стародавній Греції;
- д) Стародавньому Римі.

61. Чинниками створення вартості Сей вважав:

- а) працю;**
- б) землю;**
- в) капітал;**
- г) підприємницький хист.

62. Що таке джерело додаткової вартості відповідно до позиції Карла Маркса?

- а) земля;
- б) праця;**
- в) витрати капіталу;
- г) пп. а) - в).

63. Багатство нації за Смітом залежить від:

- а) концентрації капіталу;
- б) продуктивності праці;**
- в) співвідношення попиту та пропозиції на робочу силу;
- г) частки населення, зайнятої в сфері матеріального виробництва;**
- д) кількості паперових грошей в обігу;
- е) темпів нагромадження капіталу.

64. Фізіократи гроші відносили:

- а) до первинних авансів;
- б) до щорічних авансів;
- в) до заключних авансів;
- г) немає правильної відповіді.**

65. За Марксом норма прибутку має тенденцію до зниження внаслідок:

- а) підвищення цін на основні продукти;
- б) демографічних чинників;
- в) зменшення частки змінного капіталу;**
- г) падіння відсотка за кредит.

66. Економічні школи виникли в епоху:

- а) стародавнього світу;

- б) середньовіччя;
- в) доринкового господарства;**
- г) капіталізму;**
- д) імперіалізму.

67. У якій сфері за У. Петті створюється національний дохід:

- а) сфера матеріального виробництва;**
- б) сфера нематеріального виробництва.

68. Як співвідносяться суспільні й особисті інтереси за Смітом:

- а) особисті переважають суспільні;
- б) суспільні переважають особисті;
- в) збігаються;**
- г) не мають взаємозв'язку.

69. Згідно з поглядами Рікардо змінювання зарплати приводить до зміни:

- а) вартості;
- б) ціни;
- в) витрат;
- г) прибутку.**

70. У чому полягає відмінність поглядів Сен-Симона від інших представників утопічного соціалізму:

- а) він не відкидає приватну власність за соціалізму;**
- б) він обґрунтовує революційний шлях соціальних перетворень;**
- в) він не прихильник витратної теорії вартості.

71. Тепер економічні школи:

- а) розрізняються несуттєво;
- б) одні розрізняються несуттєво, інші - діаметрально протилежні з основних питань;
- в) розрізняються істотно.**

72. Ідея меркантилізму виникла:

- а) в Англії в 15 ст.;**

- б) в Італії в 14 ст.;
- в) у Португалії в 15 ст.;
- г) у Франції в 14 ст.

73. На які види Адам Сміт поділяв капітал?

- а) основний і оборотний;**
- б) постійний і змінний;
- в) активний і пасивний;
- г) кредитний і дебітний.

74. Третій етап розвитку класичної школи політичної економії припадає на:

- а) кінець 18 - початок 19 ст.;
- б) першу половину 19 ст.;**
- в) другу половину 19 ст.

75. Соціалісти-утопісти були прихильниками ідеї встановлення соціальної справедливості:

- а) еволюційним шляхом;
- б) революційним шляхом;**
- в) інтеграційним шляхом.

76. Першою формою відокремлених економічних знань була:

- а) філософія;
- б) економічна теорія;
- в) бухгалтерський облік;
- г) статистика;
- д) економіка й організація виробництва;
- е) політична економія.**

77. Концепція монетаризму відображає інтереси:

- а) держави в особі чиновників;
- б) буржуазії, що зароджується;
- в) великих торгових монополій;**
- г) окремих приватних підприємців.

78. Праці якого вченого завершили класичну школу відповідно до обмежувальної позиції, основні положення якої викладено в працях Карла Маркса?

- а) Адам Сміт;
- б) Давид Рікардо;**
- в) Жан-Батіст Сей;
- г) Карл Маркс.

79. Школа меркантилізму існувала протягом скількох століть:

- а) чотирьох;
- б) п'яти;
- в) семи;
- г) трьох;**
- д) двох.

80. Засновником класичної політекономії у Франції був:

- а) Франсуа Кене;
- б) П'єр Лепезан де Буагільбер;**
- в) Давид Рікардо;
- г) Антуан де Монкретьєн.

81. Сьогодення і майбутнє пізнають у єдності. Основа цього:

- а) експеримент;
- б) практика;**
- в) теорія.**

82. Відповідно до поглядів ранніх меркантилістів активне сальдо – це перевищення:

- а) експорту над імпортом;**
- б) імпорту над експортом.

83. Система методології Рікардо підлягає:

- а) принципу економічного лібералізму;**
- б) системі економічних законів;
- в) закону вартості.

84. Метод логічної абстракції вперше застосували:

- а) меркантилісти;
- б) **класики;**
- в) фізіократи.

85. Догма Сміта має слідує формулювання:

а) вартість сукупного суспільного продукту дорівнює сумі сукупних заробітної платні, прибутку і ренти, тобто доходам;

б) продуктивною можна визнати лише ту працю, яка використовується на добуванні дорогоцінних металів;

в) суспільний капітал поділяється на постійний і перемінний

86. Формаційний підхід періодизації економічної історії полягає в поділі світової історії на:

а) індустріалізм-капіталізм-імперіалізм;

б) історію давніх часів-Середньовіччя-нову-новітню;

в) первісно-общину, рабовласницьку, феодальну, капіталістичну, комуністичну суспільно-економічні формації;

г) аграрну, промислову, технотронну цивілізації.

87. До представників пізнього меркантилізму належить:

а) Т. Мен;

б) А. Сміт;

в) Ж. Боден;

г) Мальтус;

88. Хто з видатних учених-економістів вважав себе послідовником учення меркантилістів?

а) Дж. М. Кейнс;

б) К. Маркс;

в) А. Маршалл.

89. Кене ділив суспільство на наступні класи:

а) фермерів;

б) ремісники;

в) землевласники;

г) торгівці;

д) безплідний;

90. В.Петті виступав проти:

а) заміни металевих грошей на банкноти;

б) біметалізму;

в) ввозу в країну іноземної монети;

г) державної регламентації господарського життя.

91 Головною причиною жебрацтва, яке має наявність в суспільстві Прудон вважав:

а) надмірну експлуатацію;

б) зростання народонаселення;

в) несправедливий обмін.

92. Предметом дослідження меркантилістів є:

а) сфера обігу;

б) багатство;

в) земля;

г) праця.

93. До легістів, які були виразниками економічних ідей у Китаї у IV до н.е. необхідно віднести:

а) Мен-цзи;

б) Цзи-Чань;

в) Лі-Куси;

г) У-Саньгуй;

д) Гунсунь-Янь (Шань-Янь)

94. Перу видатного англійського економіста У.Петті належать праці:

а) «Обзор земель армії»; «Капіталізм і свобода»;

б) «Трактат про податки та збори»; «Політична арифметика»;

в) «Політична анатомія Ірландії»; «Різне про гроші»;

г) «Дослідження про природу та причини багатства народів»; «Капітал»;

95. Визначне місце в історії російського меркантилізму посідає автор твору «Книга о скудости и богатстве»:

а) Ордин-Нащокін;

б) Посошков;

в) Петро І;

г) Юрій Крижанич.

96. Пізній італійський меркантиліст Антоніо Серра вважав, що єдиним засобом збільшення кількості грошей є:

а) чергова емісія;

б) сприятливий торговий баланс;

в) зниження облікової ставки.

97. До функцій історії економічної думки необхідно віднести:

а) пізнавальна;

б) критична;

в) прогностична;

г) прагматична;

98. Арістотель відносив до сфери хрематистики:

а) землеробство і ремесло;

б) торгівлю і лихварство;

в) дрібну торгівлю.

99. Автором терміна “політична економія” є:

а) Арістотель;

б) Аквінський;

в) Монкретьєн;

г) А. Сміт.

100. «План Маршалла» це:

а) програма підготовки до «холодної війни»;

б) план фінансової допомога США європейським країнам, потерпілим від наслідків Другої світової війни (окрім СРСР);

- в) доктрина „Америка для американців”
- г) програма післявоєнної демілітаризації економіки Японії.

101. Предметом вивчення меркантилізму є:

- а) сфера виробництва;
- б) сфера обігу;**
- в) сфера розподілу;
- г) сфера споживання.

102. Назвати прихильників фізіократизму:

- а) У. Петті;
- б) А. Сміт;
- в) Ф. Кене;**
- г) Ж. Тюрго;**
- д) П. Буагільбер.

103. Під час Великої Англійської буржуазної революції рух диггерів очолив:

- а) Джон Лільберн;
- б) Джерард Уінстенлі;**
- в) Томас Мен.

104. «Цехова» система виробництва характерна для:

- а) феодалізму;
- б) феодалізму і капіталізму;
- в) для всіх суспільств, окрім первісного і рабовласницького**

105. Економічними передумовами англійської буржуазної революції стали:

- а) морське піратство;
- б) розвиток промисловості, сільського господарства,**
- в) торгівля, розшарування селянства;**
- г) злиденність народних мас.

106. Коли відбулася громадянська війна в США?

- а) у 1775-1783 році;

б) у 1861-1865 році;

в) у 1861-1863 році.

107. Концерни - це:

а) механічне та хаотичне об'єднання картелів, трестів і синдикатів;

б) транснаціональні й міжнаціональні компанії;

в) об'єднання трестів чи підприємств промисловості, транспорту, торгівлі й банківської сфери.

108. Термін політекономія вперше ввів в науковий обіг:

а) Арістотель;

б) Антуан Монкретьєн;

в) Франціско Пісарро.;

г) А. Сміт.

109. Найбільш значними представниками меркантилізму в Італії були:

а) Джованні Бокаччо;

б) Гаспаро Скаруффі;

в) Чезаре Борджа;

г) Бернардо Даванзатті.

110. Головним економічним твором А.Сміта було:

а) «Дослідження про природу і причини багатства народів»;

б) «Основи політичної економії»;

в) «Принципи економічної політики».

111. В своїй знаменитій таблиці Кене порівнює:

а) прибутковість сільського господарства і промислового виробництва;

б) кількість продукції натурального господарства з кількістю продукції раціональної системи сільського господарства;

в) прибутковість сільського господарства і торгівлі.

112. Свою таблицю Кене приводить в роботі:

а) «Загальні принципи економічної політики хліборобської держави»;

б) «Зерно»;

в) «Податки».

113. На думку А.Сміта підвищення продуктивності праці можна досягти такими способами:

- а) збільшенням спритності і майстерності робітника;**
- б) застосуванням наукової організації праці;
- в) заощадженням праці при переході від одного виду праці до другого;**
- г) застосуванням винайдених машин.**

114. В поглядах на заробітну платню Рікардо був прихильником:

- а) А.Сміта;**
- б) Мальтуса;
- в) П.Буальгільбера.

115. Перу видатного вченого Генрі Чарлза Кері належать наступні праці:

- а) «Принципи політичної економії»;**
- б) «Підвалини соціальної науки»;
- в) «Керівництво до соціальної науки».

116. Своє оригінальне тлумачення праці Дж. Мак-Куллох дав в праці:

- а) «Листи про фабричне законодавство»;
- б) «Основи політичної економії»;**
- в) «Нотатки до критики політичної економії».

117. Перу П'єра Жозефа Прудона (1809-1865) належать наступні праці:

- а) «Що таке власність?»;**
- б) «Три листи про ціну золота»;
- в) «Теорія податку»;

118. Приватну власність Прудон вважав:

- а) законним правом власника;
- б) крадіжкою, тобто правом, що суперечить природі та розуму;**

в) не визнавав як економічну категорію.

119. Сісмонді виступив з програмою таких соціальних реформ:

- а) запровадження соціального забезпечення за рахунок підприємств;**
- б) встановлення виплат за каліцтво на виробництві;**
- в) обмеження робочого дня;**
- г) встановлення механізму заробітної платні;**
- д) забезпечення участі робітників у прибутках підприємства.**

120. Азіатський спосіб виробництва – це

- а) спосіб виробництва, що базується на поєднанні общинного селянства і деспотичної держави;
- б) початкова форма аграрно-ремісничої цивілізації;**
- в) помірне регулювання господарства за допомогою регламентації;
- г) виникає з розпадом капіталістичного ладу.

121. Яке із визначень найбільш повно характеризує предмет загальної економічної теорії:

- 1) це наука про динаміку матеріальних і духовних потреб людини;
- 2) це наука про найбільш загальні закони розвитку суспільства в умовах обмеженості ресурсів;**
- 3) це наука про виробництво і критеріях розподілу вироблених благ.

122. Школа, прибічники якої основним джерелом багатства вважали працю у сільськогосподарському виробництві:

- 1) марксистки;
- 2) класики;
- 3) фізіократи;**
- 4) меркантилісти.

123. Нормативна економічна теорія вивчає:

- 1) розвиток теоретичних основ економіки шляхом визначення певних норм і правил;
- 2) теоретичні аспекти економічного життя суспільства;**

- 3) економічне життя країни на основі діючих нормативних актів;
- 4) всі відповіді вірні.

124.Виберіть правильні відповіді:

- 1) власність — це відношення людини до речі;
- 2) власність — це сама річ;
- 3) **власність — це відношення між людьми з приводу привласнення речей;**
- 4) всі відповіді вірні.

125.Що є засобами праці:

- 1) сировина, яка поступає в подальшу обробку;
- 2) корисні копалини, які дані природою;
- 3) **інструменти, механізми, машини, автомати.**

126.До показників економічної ефективності не відноситься:

- 1) продуктивність праці;
- 2) фондоддача;
- 3) капіталоемність;
- 4) матеріаловіддача;
- 5) **немає вірної відповіді.**

127.Які риси не характерні натуральному виробництву:

- 1) замкнутість економічної діяльності;
- 2) самодостатність;
- 3) просте відтворення;
- 4) **функціонування на засадах закону вартості, закону попиту і пропозиції.**

128.Який із перерахованих елементів найбільш важливий для ринку.

- 1) **загальне державне регулювання;**
- 2) ефективні профспілки;
- 3) активна конкуренція на ринку?

129.Товар — це:

- 1) річ, яка має споживну вартість або корисність;
- 2) річ, яка є продуктом людської праці;
- 3) річ, яка обмінюється на іншу або гроші.**

130.Що таке кредитні гроші:

- 1) це особлива форма позики, характерна процесу кредитування;
- 2) це сукупність певних цінних паперів, випущених банком;
- 3) це знаки вартості, що виникають на основі кредитної угоди.**

131. Яке з наведених положень найточніше:

- 1) економічні закони виражають суть явища;
- 2) економічні закони виражають зв'язок між явищами;**
- 3) економічні закони виражають суть економічного процесу?

132.Метод економічної теорії, який передбачає штучне відтворення економічних процесів і явищ з метою вивчення їх за оптимально сприятливих умов та подальшого практичного впровадження:

- 1) економічне моделювання;
- 2) системний метод;
- 3) структурний метод;
- 4) економічний експеримент.**

133.Формування економічної політики є результатом реалізації такої функції економічної теорії як:

- 1) практична;**
- 2) прогностична;
- 3) виховна;
- 4) методологічна.

134.Приватна власність — це:

- 1) володіння і використанням яким-небудь майном;

- 2) користування і розпорядження яким-небудь майном;
- 3) **володіння, користування і розпорядження яким-небудь майном.**

135. Праця виступає як процес функціонування:

- 1) **робочої сили;**
- 2) засобів виробництва;
- 3) різних елементів продуктивних сил.

136. Ціна товару є формою вираження:

- 1) **вартості і цінності;**
- 2) корисності і цінності;
- 3) цінності і рідкості;
- 4) вартості і корисності.

137. Виробничою функцією є:

- 1) оптимальне поєднання засобів праці і предметів праці;
- 2) математичне вираження умов виробництва;
- 3) **співвідношення між будь-яким набором факторів виробництва;**
- 4) всі відповіді вірні.

138. Що являється постійним дефіцитом в ринковій економіці:

- 1) гроші;
- 2) **ресурси;**
- 3) товари і послуги?

139. Яке положення розкриває сутність грошей як економічної категорії:

- 1) гроші — це грошові білети і розмінна монета, яка перебуває в обігу;
- 2) **гроші — це загальний еквівалент обміну товарів;**
- 3) гроші — це золото і срібні монети.

140. Які функції грошей виконують векселі:

- 1) **міри вартості;**

- 2) засобу платежу;
- 3) засобу обігу.

141. Поняття “економіка” означає:

- 1) народне господарство певної країни, групи країн або всього світу;
- 2) сфера господарської діяльності людини, в якій створюються, розподіляються і споживаються життєві блага;
- 3) економічна наука, що вивчає різноманітні економічні явища і процеси, які відбуваються в суспільстві;
- 4) **всі відповіді вірні;**
- 5) всі відповіді не вірні.

142. Абстрактні, логічні, теоретичні поняття, які в узагальнюючому вигляді виражають суттєві властивості економічних явищ і процесів:

- 1) економічні методи;
- 2) економічні закони;
- 3) **економічні категорії;**
- 4) економічні принципи.

143. Яка характеристика не притаманна економічним законам:

- 5) виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;
- 6) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 7) діють довічно і назавжди;
- 8) немає вірної відповіді.

143. Виберіть правильні відповіді:

- 1) власність — це відношення людини до речі;
- 2) власність — це відношення між людьми з приводу привласнення речей;
- 3) **власність — це сама річ.**

144. Факторами виробництва можуть виступати:

- 1) капітал;

- 2) **земля;**
- 3) **праця;**
- 4) **підприємницькі здібності;**
- 5) **наука;**
- 6) **всі відповіді вірні.**

145. Відношення обсягу виробленої продукції до кількості робітників, зайнятих у її виробництві визначає:

- 1) **трудомісткість;**
- 2) **продуктивність праці;**
- 3) **фондовіддачу.**

146. Характеристика економічних благ, що відображає обмеженість ресурсів:

- 1) **рідкість;**
- 2) **цінність;**
- 3) **дефіцитність;**
- 4) **корисність.**

147. Яка риса характеризує лише товарне виробництво:

- 1) **суспільний поділ праці;**
- 2) **універсалізація праці;**
- 3) **продукти виробництва не для власного споживання, а для продажу.**

148. Яка функція грошей виникла як наслідок кредитних відносин?

- 1) **функція засобу обігу;**
- 2) **функція засобу платежу;**
- 3) **функція засобів нагромадження.**

149. Чим паперові гроші відрізняються від кредитних:

- 1) **паперові гроші — це наявні, а кредитні гроші існують в формі залишку на банківських рахунках;**

- 2) **паперові гроші мають примусову здатність для покупця, а кредитні гроші — це векселі емісійного банку;**
- 3) паперові гроші призначені для оплати недорогих товарів, а кредитні — для дорогих товарів.

150. Школа, прибічники якої основним джерелом багатства вважали сферу обігу, торгівлю, а багатство ототожнювали з накопиченням металевих грошей:

- 1) **меркантилісти;**
- 2) фізіократи;
- 3) класики;
- 4) марксист.

151. Що є загальною властивістю економічних законів і законів природи:

- 1) **виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;**
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) діють довічно і назавжди;
- 4) всі відповіді вірні.

152. Позитивна економічна теорія вивчає:

- 1) позитивні аспекти економічного життя суспільства;
- 2) економічне життя суспільства шляхом аналізу позитивістських течій і шкіл;
- 3) **прикладний аспект функціонування і розвитку економічних систем;**
- 4) всі відповіді вірні.

153. Виробнича функція характеризується:

- 1) **співвідношенням між будь-яким набором факторів виробництва;**
- 2) математичним вираженням умов виробництва;

- 3) оптимальним поєднанням засобів праці і предметів праці;
- 4) всі відповіді вірні.

154. Ефективність виробництва – це:

- 1) категорія, що характеризує результативність виробництва;
- 2) співвідношення результатів до витрат виробництва;
- 3) показник, що характеризує ефективність усіх сукупних витрат, які припадають на випуск одиниці продукції;
- 4) **всі відповіді вірні.**

155. Суспільний поділ праці і приватна власність на засоби праці характерні:

- 1) простому товарному виробництву;
- 2) розвинутому товарному виробництву;
- 3) **всі відповіді вірні;**
- 4) немає вірної відповіді.

156. Грошам не характерні такі властивості як:

- 1) **виражають економічні відносини між різними державами;**
- 2) загальне мірило, за допомогою якого решта товарів вимірюють свою вартість;
- 3) здатність обмінюватись на всі інші товари;
- 4) немає вірної відповіді.

157. Приватна власність — це:

- 1) володіння і використання яким-небудь майном;
- 2) користування і розпорядження яким-небудь майном;
- 3) **володіння, користування і розпорядження яким-небудь майном.**

158. За яких умов гроші стають світовими грошима:

- 1) **коли обслуговують міжнародні економічні відносини;**
- 2) коли купують і продають на світових валютних ринках,

- 3) коли гроші вільно конвертуються в іноземну валюту.

159. Що таке інфляція:

- 1) це різке підвищення цін;
- 2) **це знецінення грошей, внаслідок перевищення їх кількості в обігу;**
- 3) це підвищення цін на всі товари і послуги.

160. Яке із визначень найбільш повно характеризує предмет загальної економічної теорії:

- 1) це наука про динаміку матеріальних і духовних потреб людини;
- 2) **це наука про найбільш загальні закони розвитку суспільства в умовах обмеженості ресурсів;**
- 3) це наука про виробництво і критеріях розподілу вироблених благ.

161. Яке з наведених положень найточніше:

- 4) економічні закони виражають суть явища;
- 5) **економічні закони виражають зв'язок між явищами;**
- 6) економічні закони виражають суть економічного процесу?

162. Поняття “економіка” означає:

- 6) народне господарство певної країни, групи країн або всього світу;
- 7) сфера господарської діяльності людини, в якій створюються, розподіляються і споживаються життєві блага;
- 8) економічна наука, що вивчає різноманітні економічні явища і процеси, які відбуваються в суспільстві;
- 9) **всі відповіді вірні;**
- 10) всі відповіді не вірні.

163. Школа, прибічники якої основним джерелом багатства вважали працю у сільськогосподарському виробництві:

- 5) меркантилісти;
- 6) **фізіократи;**
- 7) класики;
- 8) марксист.

164. Школа, прибічники якої основним джерелом багатства вважали сферу обігу, торгівлю, а багатство ототожнювали з накопиченням металевих грошей:

- 5) **меркантилісти;**
- 6) фізіократи;
- 7) класики;
- 8) марксист.

165. Метод економічної теорії, який передбачає штучне відтворення економічних процесів і явищ з метою вивчення їх за оптимально сприятливих умов та подальшого практичного впровадження:

- 5) економічне моделювання;
- 6) системний метод;
- 7) структурний метод;
- 8) **економічний експеримент.**

166. Абстрактні, логічні, теоретичні поняття, які в узагальнюючому вигляді виражають суттєві властивості економічних явищ і процесів:

- 5) економічні методи;
- 6) економічні закони;
- 7) **економічні категорії;**
- 8) економічні принципи.

167. Яка характеристика не притаманна економічним законам:

- 1) виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) **діють довічно і назавжди;**
- 4) немає вірної відповіді.

168. Що є загальною властивістю економічних законів і законів природи:

- 1) **виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;**
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) діють довічно і назавжди;
- 4) всі відповіді вірні.

169. Нормативна економічна теорія вивчає:

- 1) розвиток теоретичних основ економіки шляхом визначення певних норм і правил;
- 2) **теоретичні аспекти економічного життя суспільства;**
- 3) економічне життя країни на основі діючих нормативних актів;
- 4) всі відповіді вірні.

170. Виберіть правильні відповіді:

- 1) власність — це відношення людини до речі;
- 2) власність — це сама річ;
- 3) **власність — це відношення між людьми з приводу привласнення речей;**
- 4) всі відповіді вірні.

171. Приватна власність — це:

- 1) володіння і використання яким-небудь майном;
- 2) користування і розпорядження яким-небудь майном;
- 3) **володіння, користування і розпорядження яким-небудь майном.**

172. Що є засобами праці:

- 1) сировина, яка поступає в подальшу обробку;
- 2) корисні копалини, які дані природою;

3) **інструменти, механізми, машини, автомати.**

173.Що є загальною властивістю економічних законів і законів природи:

- 1) **виникають і існують незалежно від волі і свідомості людей;**
- 2) є законами господарської діяльності людей і поза нею не існують;
- 3) діють довічно і назавжди;
- 4) всі відповіді вірні.

174. Праця виступає як процес функціонування:

- 1) **робочої сили;**
- 2) засобів виробництва;
- 3) різних елементів продуктивних сил.

175.Факторами виробництва можуть виступати:

- 1) капітал;
- 2) земля;
- 3) праця;
- 4) підприємницькі здібності;
- 5) наука;
- 6) **всі відповіді вірні.**

176. Виробнича функція характеризується:

- 1) **співвідношенням між будь-яким набором факторів виробництва;**
- 2) математичним вираженням умов виробництва;
- 3) оптимальним поєднанням засобів праці і предметів праці;
- 4) всі відповіді вірні.

177. Ефективність виробництва – це:

- 1) категорія, що характеризує результативність виробництва;
- 2) співвідношення результатів до витрат виробництва;
- 3) показник, що характеризує ефективність усіх сукупних витрат, які припадають на випуск одиниці продукції;

4) всі відповіді вірні.

178. До показників економічної ефективності не відноситься:

- 6) продуктивність праці;
- 7) фондівдача;
- 8) капіталоемність;
- 9) матеріалівдача;
- 10) **немає вірної відповіді.**

179. Нормативна економічна теорія вивчає:

- 1) розвиток теоретичних основ економіки шляхом визначення певних норм і правил;
- 2) **теоретичні аспекти економічного життя суспільства;**
- 3) економічне життя країни на основі діючих нормативних актів;
- 4) **всі відповіді вірні.**

180. Що являється постійним дефіцитом в ринковій економіці:

- 1) гроші;
- 2) **ресурси;**
- 3) товари і послуги?

181. Яка риса характеризує лише товарне виробництво:

- 1) суспільний поділ праці;
- 2) універсалізація праці;
- 3) **продукти виробництва не для власного споживання, а для продажу.**

182. Товар — це:

- 1) річ, яка має споживну вартість або корисність;
- 2) річ, яка є продуктом людської праці;
- 3) **річ, яка обмінюється на іншу або гроші.**

183. Яка функція грошей виникла як наслідок кредитних відносин?

- 1) **функція засобу обігу;**

- 2) функція засобу платежу;
- 3) функція засобів нагромадження.

184. Які функції грошей виконують векселі:

- 1) міри вартості;
- 2) **засобу платежу;**
- 3) засобу обігу,

185. Що таке інфляція:

- 1) це різке підвищення цін;
- 2) це підвищення цін на всі товари і послуги;
- 3) **це знецінення грошей, внаслідок перевищення їх кількості в обігу.**

186. Чим паперові гроші відрізняються від кредитних:

- 1) паперові гроші — це наявні, а кредитні гроші існують в формі залишку на банківських рахунках;
- 2) **паперові гроші мають примусову здатність для покупця, а кредитні гроші — це векселі емісійного банку;**
- 3) паперові гроші призначені для оплати недорогих товарів, а кредитні — для дорогих товарів.

187. Грошам не характерні такі властивості як:

- 1) загальне мірило, за допомогою якого решта товарів вимірюють свою вартість;
- 2) здатність обмінюватись на всі інші товари;
- 3) **виражають економічні відносини між різними державами;**
- 4) немає вірної відповіді.

188. Яка риса характеризує лише товарне виробництво:

- 1) суспільний поділ праці;
- 2) універсализація праці;

3) продукти виробництва не для власного споживання, а для продажу.

189. Товар — це:

- 1) річ, яка має споживну вартість або корисність;
- 2) річ, яка є продуктом людської праці;
- 3) річ, яка обмінюється на іншу або гроші.**

190. Яка функція грошей виникла як наслідок кредитних відносин?

- 1) функція засобу обігу;**
- 2) функція засобу платежу;
- 3) функція засобів нагромадження.

191. Праця виступає як процес функціонування:

- 1) робочої сили;**
- 2) засобів виробництва;
- 3) різних елементів продуктивних сил.

192. Факторами виробництва можуть виступати:

- 1) капітал;
- 2) земля;
- 3) праця;
- 4) підприємницькі здібності;
- 5) наука;
- 6) всі відповіді вірні.**

193. Ефективність виробництва — це:

- 1) категорія, що характеризує результативність виробництва;
- 2) співвідношення результатів до витрат виробництва;
- 3) показник, що характеризує ефективність усіх сукупних витрат, які припадають на випуск одиниці продукції;
- 4) всі відповіді вірні.**

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ І КАТЕГОРІЙ

Абстракція – метод наукового дослідження, заснований на тому, що при вивченні деякого явища, процесу не враховуються його неістотні сторони і ознаки; це дозволяє спрощувати картину явища, що вивчається, і розглядати його як би в «чистому вигляді». Продукт пізнання (поняття, опис, закон, модель, ідеальний об'єкт і т. п.), розглянутий у зіставленні з конкретною емпіричною дійсністю, яка не фіксується в цьому продукті у всьому багатстві своїх властивостей і зв'язків.

Азіатський спосіб виробництва –початкова форма аграрно-ремісничої цивілізації, спосіб виробництва, що базується на антагонізмі общинного селянства і деспотичної держави, яку уособлюють бюрократичний апарат, наймана армія. Характерне надмірне регулювання господарства за допомогою регламентації, у першу чергу сфери позичкових операцій і торгівлі, керівна роль в економіці відведена власності держави, недоторканність приватної власності тощо. Виникає з розпадом первіснообщинного ладу. Найвищого розвитку азіатський спосіб виробництва набув у Китаї, Індії, Туреччині, Персії, Мексиці, Перу та в інших країнах.

Активний торговий баланс – співвідношення, в якому величина надходжень від експорту в країну випереджають і перевищують величину надходжень від імпорту, тобто спостерігається позитивний залишок за певний період часу.

Апологет – збірна назва ранньохристиянських письменників, головним чином 2—3 вв.(століття) (період гоніння на християн з боку римських властей), що захищали принципи християнства від критики нехристиянських філософів (іудеїв і «язичників»); зятятий прихильник якої-небудь ідеї, напрямку, устрою.

Благо – товар чи послуга, що має здатність задовольняти певну людську потребу відповідно до платоспроможності індивіда.

Валютна система — це державно-правова форма організації міжнародних валютних відносин між державами. Розрізняють світову, національну, регіональну валютні системи. Світова валютна система є функціональною

організацією валютних відносин на рівні міждержавних зв'язків. Її розвиток регулюється відповідними міждержавними угодами через створені на колективних засадах міждержавні валютно-фінансові та банківські установи й організації. Національна валютна система — це складова грошових відносин окремої країни, функціонування якої регулюється національним законодавством з урахуванням норм міжнародного права

Варварство — це другий етап людської історії, що починається з появою гончарства і закінчується з появою писемності, характеризується переходом від, головним чином, пасивного присвоєння готових продуктів природи до оволодіння методами збільшення продуктів природи за допомогою людської діяльності, запровадженням скотарства і землеробства, переробкою залізної руди і виготовленням залізних знарядь праці

Виробництво — прооцес впливу людини на речовини й сили природи з метою надання їм властивостей і форм необхідних для створення продукції або видозміни форми сировинних матеріалів, матеріалізації певних ідей у конкретному об'єкті з метою задоволення певних потреб.

Вчення — виклад сукупності теоретичних положень, знань, понять і концепцій у певній сфері науки.

Гіпотетико–дедуктивний метод — висування гіпотез про причини досліджуваних явищ і виведенні висновків з цих гіпотез шляхом дедукції. якщо одержані наслідки відповідають усім фактам, що дані у гіпотезі, то ця гіпотеза вважається достовірним знанням. (Створення дедуктивно пов'язаних між собою гіпотез, з яких виводяться (дедуцірується) в кінцевому підсумку твердження по емпіричних фактах на мікро– і макрорівнях.)

Господарство — сукупність природних матеріалізованих, створених людиною засобів для відтворення виробництва, створення умов і засобів життєзабезпечення людей.

Гранична корисність — корисність останньої наявної частини блага, основне поняття мікроекономіки, що виражає залежність між кількістю наявних благ і

їхньою корисністю, тому що при збільшенні кількості блага корисність кожної наступної одиниці зменшується.

Гроші – економічна категорія, що означає специфічний товар, який виконує в суспільстві роль загального еквівалента, обслуговує всі сфери економічних відносин і виконує при цьому п'ять функцій: міри вартості, засобу обігу, засобу платежу, засобу нагромадження, світових грошей; виникли у зв'язку з розвитком товарного виробництва, є складовим елементом товарного господарства і відіграють важливу роль у забезпеченні нормального обміну між виробниками результатами своєї праці.

Депресія в економічному циклі — фаза циклу, якій властивий застій виробництва, просте відтворення. Тобто національний продукт уже не зменшується, як на попередній кризовій стадії, але більше не зростає, відсоткова ставка по кредитах падає до свого мінімального значення. Рівень безробіття високий, але деякий час стабільний. Водночас зростає сукупний попит і готуються умови до пожвавлення виробництва і комерційної діяльності.

Державний бюджет — це система грошових відносин, яка виникає між державою, з одного боку, і підприємствами, фірмами, організаціями та населенням, з іншого, з метою формування та використання централізованого фонду грошових ресурсів для задоволення суспільних потреб. Іншими словами, це — щорічний баланс надходжень та видатків, який розробляють державні органи для активного впливу на економічний процес та підвищення його ефективності. У кожній країні основу державних фінансів становить бюджет, а точніше — бюджетна система, яка включає державний бюджет і бюджет відповідних адміністративних одиниць.

Дефіцит – нестача матеріальних цінностей відповідно до потреби в них.

Дидактика – частина педагогіки, що вивчає закономірності засвоєння знань, умінь і навичок, формування переконань, визначає обсяг і структуру змісту освіти, вдосконалює методи та організаційні форми навчання, впливу навчального процесу на учня.

Діалектика – вчення про найбільш загальні закономірності становлення, розвитку об'єктів, внутрішнє джерело яких убачається в єдності і боротьбі протилежностей.

Догма Сміта – оцінка теорії відтворення А. Сміта, зроблена Марксом у зв'язку з тим, що положення англійського економіста 18 ст. А. Сміта, за яким вартість суспільного продукту за певний період часу дорівнює сумі доходів - заробітній платі, прибуткові та ренті (тобто змінний капітал і прибуток), а постійний капітал - не враховується, тобто виключає нагромадження відтворювального процесу і розширення його масштабів.

Доктрина – учення, наукова теорія, політична система, керівний теоретичний або політичний принцип або нормативна формула, визначає кінцеву мету організації, її кредо і філософію, у кінцевому підсумку синонімічна з поняттям “призначення організації”.

Еклектика – з'єднання різнорідних поглядів, ідей і теорій.

Економічна людина – суб'єкт економічних відносин, вона незалежна, здатна самостійно ухвалювати господарські рішення; керується у своїй діяльності особистими егоїстичними економічними інтересами і потребами, достатньо поінформована про ситуацію на ринку для раціоналізації своєї діяльності з метою максимізації вигоди.

Економічна теорія – це суспільна наука, що пояснює закономірності, процеси і явища економічного життя суспільства. Вивчає закони розвитку економічних систем, діяльність економічних суб'єктів, відносини між людьми, що виникають із приводу задоволення необмежених людських потреб, в умовах обмежених ресурсів.

Економічний цикл — періодичне повторення протягом тривалого часу (років, десятиліть) піднесення і спаду в економіці та складається з таких фаз, які чергуються в строгому порядку: криза, депресія, пожвавлення, піднесення. Завершенням попереднього періодичного циклу і початком наступного є стадія кризи (спаду), яка характеризується: труднощами збуту виробленої продукції,

скороченням виробництва, зростанням попиту на ліквідність (готівку), збільшенням ставки позичкового відсотка.

Екстенсивний характер відтворення – спосіб збільшення обсягів виробництва внаслідок кількісного приросту всіх елементів продуктивних сил, насамперед факторів виробництва (розширення земельних площ, використання більшої кількості сировини і робочої сили) за незмінного рівня технічної основи виробництва, посилює витратний характер економіки.

Еластичність – термін, яким в економічній літературі прийнято позначати здатність однієї величини змінюватися в певних межах під впливом іншої або ряду економічних чинників.

Закон народонаселення – специфічний економічний закон, сутність якого полягає в органічному взаємозв'язку між зростанням населення та приростом продуктів харчування, у постійному намаганні, властивому всім живим істотам, розмножуватися швидше, ніж зростає кількість їжі, що є в їх розпорядженні, тобто, населення збільшується в геометричній прогресії, а продукти харчування - в арифметичній. Саме у перенаселенні Мальтус вбачав основну причину злиднів, голоду, безробіття та інших бід суспільства.

Закон ринку відображення внутрішньо необхідних, сталих, суттєвих взаємозв'язків між суб'єктами ринку, на основі яких розгортається їх діяльність. До основних законів ринку відносять закон вартості, закон попиту, закон пропозиції, закон конкуренції, закони грошового обігу. Основний закон ринку - товари і послуги обмінюються на інші, тому що виробництво одних приводить до необхідності інших.

Залізний закон зарплати за Д. Рікардо – заробітна плата утримується в межах твердого фізичного мінімуму, тому що у разі його перевищення починає збільшуватися народжуваність, зростає пропозиція на ринку праці й плата за працю неминуче зменшується до дуже низького, фізичного мінімуму.

Змінний капітал – частина капіталу, яка витарчається підприємцем на покупку робочої сили (тобто на заробітну плату працівників) використовується і створює нову вартість, у тому числі й додаткову, у процесі виробництва.

Інтенсивний характер відтворення – процес суспільного виробництва, що ґрунтується на застосуванні передусім ефективніших елементів продуктивних сил та досконаліших форм розвитку (техніко-економічної, організаційно-економічної та суспільної).

Історико-модельний метод – створення умовного образу історичного процесу розвитку об'єкта, в якому відтворюються його певні властивості і зв'язки, з урахуванням усіх подробиць, випадків, фактів, малозначущих і значних, в їх послідовному розвитку і в зв'язку з часом.

Історична школа – напрямок вульгарної буржуазної політекономії, виник в середині 19 ст. у Німеччині. Назву одержав від своєрідного тлумачення предмета політичної економії та історичного методу дослідження, відповідно до якого ця наука вивчає не економічні закони, а описує конкретно-історичні форми в країні, викладає історію її господарства. Представники бачили завдання політекономії в описі господарських явищ, заперечували наявність загальних для всіх країн об'єктивних економічних законів, підкреслювали неповторність шляхів економічного розвитку кожної окремої країни, переоцінювали роль специфічних законів (а отже, національні особливості розвитку народного господарства), обстоювали активну регулятивну роль держави, справедливий розподіл національного багатства тощо.

Каузальний метод – аналізуючи господарські відносини людей в процесі їх життєдіяльності є методом пошуку причинно-наслідкових зв'язків виникнення й еволюції різних економічних явищ.

Клас – відносно стійка соціальна група осіб, що має загальні інтереси і цінності та посідає певне місце в соціально-економічному процесі на основі соціоекономічних відмінностей і різниці інтересів з іншими групами.

Класицизм – один з наукових напрямків світової економічної думки, що започаткован в межах класичної школи політичної економії, виник в другій половині 17 ст. і розвивався до першої половини 19 ст., фундаментальний внесок – формування наукової методології економічних досліджень. Розробці ідеології ринкового лібералізму, розкритті саморегулюючих можливостей

ринку, нестручання держави в економіку, створенні категоріального апарату та теоретичної системи політичної економії.

Колонізація – заселення і господарське освоєння пустуючих, окраїнних земель країни, а також заснування поселень за її межами.

Комерція – сукупність процесів і операцій, спрямованих на здійснення купівлі-продажу товарів із метою задоволення купівельного попиту й отримання прибутку. і на здійснення актів купівлі-продажу з метою одержання прибутку і пов'язані зі зміною форм вартості.

Конвергенція – зближення убик злиття, стійкої рівноваги і розвитку різних економічних систем ід впливом сучасного індустріального розвитку, набуття ними однакових рис.

Конкуренція — економічний процес взаємодії та боротьби товаровиробників за найвигідніші умови виробництва і збуту товарів, за отримання найбільших прибутків. Конкуренція — важливий елемент механізму стихійного саморегулювання ринкової економіки (виробництва в умовах вільних ринкових відносин) і водночас конкретна форма її функціонування, є тією ринковою силою, що забезпечує взаємодію попиту і пропозиції, яка урівноважує ринкові ціни.

Концепція – комплекс основних ідей, принципів, правил, які розкривають сутність та взаємозв'язки даного явища або системи, дозволяють визначити систему показників, факторів та умов, які сприяють вирішенню проблеми, формуванню стратегії фірми, встановленню правил поведінки особи; система доказів певного положення, система поглядів на те чи інше явище; система ключових положень, що досить повно, цілісно і всебічно розкривають сутність, зміст і особливості досліджуваного явища, його існування в дійсності; система поглядів, якої дотримуються у даний момент, визначений спосіб розуміння, трактування яких-небудь явищ, основний погляд, що керує ідеєю для їхнього висвітлення; основний задум, конструктивний принцип різних видів діяльності.

Кредит – економічна категорія, яка є вираженням відносин між суб'єктами господарювання щодо надання й отримання позики в грошовій чи товарній

формі на умовах повернення, строковості й платності. Це рух вартості в інтересах реалізації певних потреб; це взаємини між кредитором і позичальником, зворотний рух вартості, рух платіжних засобів за умови повернення, рух позикової вартості, рух позикового капіталу. Довіра є невід'ємною, проте не вирішальною властивістю, яка розкриває суть кредиту як виду економічних відносин, передумовою формування і руху вільних грошових ресурсів. Основою розвитку кредиту як економічного явища є достатня платоспроможність суб'єктів економічних відносин.

Лібералізм – в економіці сукупність поглядів на функціонування господарства і принципи економічної політики, що усувають необхідність широкого втручання держави в економічне життя у визначеному законодавчими нормами середовищі.

Макроекономіка – розділ економічної науки, який вивчає економічну систему або економічний спосіб виробництва на рівні народного господарства, окремого регіону або галузі народного господарства, групи населення або країни, досліджує закони і суперечності розвитку національної економіки, механізм взаємодії різних сфер суспільного відтворення, способи впливу держави на функціонування економічної системи та ін..

Манускрипт – рукопис безвідносно до його розміру і форми (у вигляді окремих листів, сувою або кодексу), переважно стародавній, термін, застосовуваний до античних чи середньовічних, головним чином західноєвропейських, рукописних книг.

Мануфактура – капіталістичне підприємство, засноване на розподілі праці і ручній ремісничій техніці; стадія розвитку капіталістичної промисловості після простої капіталістичної кооперації, перед крупною машинною індустрією. Як характерна форма капіталістичного виробництва виникла в країнах Західної Європи в середині 16 століття, панувала до останньої третини 18 століть.

Маржиналізм — напрям економічної теорії кінця XIX ст., який широко використовується в аналізі економічних процесів і законів граничної величини. Термін «маржинальна революція» зазвичай використовується в зв'язку з майже

одночасними, але абсолютно незалежними відкриттями на початку 70-х років XIX ст. В. Джевонсом, К. Менгером і Л. Вальрасом принципу знижувальної граничної корисності, як фундаментального елемента при побудові нового типу статичної мікроекономіки.

Меркантилізм – напрям в економічній науці, за яким багатство нації визначається в золоті та інших благородних металах (срібло, платина та ін.). Тому вважалося, що економічна політика повинна бути спрямована на залучення в країну дедалі більшої кількості благородних металів, досягнення активного сальдо торговельного балансу, втручання держави в економічне життя.

Мікроекономіка - розділ економічної теорії, який вивчає явища і процеси на рівні окремих суб'єктів господарювання - підприємств (фірм, компаній) і домашніх господарств, передусім виробників і споживачів, та економічні відносини між ними за умов ринкової економіки, механізм ухвалення оптимальних економічних рішень у всіх сферах суспільного відтворення, а також їх взаємовідносини з державою.

Мінова вартість – Економічна категорія, що виражає зовнішню форму вияву вартості у сфері обміну, пропорція, в якій один товар обмінюється на інший. Визначається кількістю та якістю затраченого суспільно необхідного робочого часу на створення товарів (тобто їх вартістю), а також співвідношенням попиту і пропозиції на той чи інший товар. У міновій вартості знаходить зовнішню форму свого вияву суспільний характер виробництва, абстрактна праця. Існує в умовах товарного виробництва, формою грошового вираження є ціна.

Монополія – виключне право, надане державі, підприємству, організації чи фізичній особі на здійснення якої-небудь діяльності; ситуація на ринку, коли одноосібний покупець має абсолютну перевагу; компанія, що займає домінуюче становище на ринку.

Монопсонія – ситуація на ринку, коли одному покупцеві протистоїть велика кількість продавців.

Натуральне господарство – тип господарства, в якому продукти виробляються лише для внутрішньогосподарських потреб, задоволення власних потреб виробника, на відміну від товарного господарства, що виробляє продукцію на продаж; замкнута економічна система, яка з появою і поглибленням суспільного поділу праці витісняється товарним виробництвом (виробництво продукції для продажу)

Невидима рука – поняття, введене в науковий оборот А.Смітом, відповідно до якого передбачається таке співвідношення у взаємодії суб'єктів і держави, коли остання, не протидіючи об'єктивним економічним законам, не втручається в процес вільного функціонування ринкового механізму.

Нематеріальне виробництво – виробництво духовних цінностей і надання нематеріальних послуг (роздрібна торгівля, освіта, охорона здоров'я, мистецтво і культура тощо), що є елементом суспільного виробництва.

Неоінституціоналізм – течія економічної думки, сукупність сучасних концепцій про роль і еволюцію окремих інститутів (норм, явищ або будь-якого стійкого об'єднання людей для досягнення певної мети) у постіндустріальному суспільстві та в умовах НТР, а також про поведінку окремих індивідів у цих колективах. До таких інститутів належать передусім права власності корпорації, профспілки, держава та інші організації, правові, етичні, моральні, психологічні, особливо соціальні норми, за допомогою яких організовуються взаємини між людьми. Інші назви: трансакційна економіка; економічна теорія права власності; контрактний підхід.

Неокласицизм – це напрямок економічної думки, що сформувався в 90 р. 19 ст. і панувала в науці до 30-х рр. XX ст.. Наступник класичної політичної економії, заснований на ідеях лібералізму і маржиналізму. Здійснюючи мікроекономічний аналіз, неокласики дослідили закономірності оптимального режиму господарювання економічних суб'єктів за умов вільної конкуренції, модифікацію їхньої поведінки за умов монополізації ринку, розробили теорію ринкової рівноваги з використанням математичного інструментарію.

Неокласична теорія економіки перетворилася фактично у прагматичну науку про раціональне господарювання.

Норма прибутку – характеризує ефективність використання капіталу, як відношення доданої вартості до всього авансованого капіталу.

Обіговий капітал – частина продуктивного капіталу, вартість якої входить у вироблені товари і повністю повертається власнику у грошовій формі після їх реалізації, зокрема, вартість сировини, палива, допоміжних матеріалів, оскільки вони повністю споживаються у кожному виробничому циклі і їх вартість повністю переноситься на товари.

Олігополія – одна з форм монопольного становища великих конкуруючих фірм, які монополізують виробництво і збут основної маси продукції в галузі. Ситуація, за якої кілька продавців контролюють ринок.

Основний капітал – частина продуктивного капіталу, що цілком бере участь у виробництві товарів і послуг, слугує знаряддям привласнення чужої праці, але переносить свою вартість на новостворений продукт частинами, залежно від ступеня зношуваності. Речовим змістом є засоби праці.

Первісне нагромадження капіталу – історичний процес відокремлення маси дрібних товаровиробників від засобів виробництва та з іншого боку зосередження засобів виробництва та інших об'єктів власності й видів багатства, необхідних для заснування великих капіталістичних підприємств, в руках незначної меншості.

Першоджерело – первинне джерело інформації: або є оригінальним документом, що містить дані дослідження; або складене рукою безпосереднього учасника, опис подій: щоденник, автобіографія, лист, юридичний документ, звіт, протокол, ділова кореспонденція.

Податок - це встановлений вищим органом законодавчої влади обов'язковий індивідуальний безоплатний платіж, що стягується примусово з юридичних та фізичних осіб до державних бюджетів різних рівнів і у термінах, передбачених законодавством, на задоволення державних потреб.

Податок-закат – Религиозный «очистительный» налог у мусульман, взимание которого предписано в Коране, а размеры и правила обложения разработаны в шариате, предназначался на содержание Мухаммеда и его семьи, для помощи нищим, путешественникам и участникам «священной войны» (джихада). В феодальных мусульманских государствах взимался (только с мусульман) со скота, ремесла, торговых прибылей, наличных денег и драгоценностей. У современных мусульман — добровольное даяние мусульманскому духовенству.

Поділ праці – форма організації суспільної праці, відповідно до якого окремі групи працівників закріплюються за визначеними видами діяльності; один з головних принципів організації суспільних виробничих процесів на основі спеціалізації при виконанні окремих операцій, видів діяльності, що забезпечив їхню стандартизацію і механізацію, на базі яких, у свою чергу, стали можливими сучасне масове виробництво і задоволення запитів масового споживача.

Політекономія – наука, що вивчає суспільні стосунки, що складаються в процесі виробництва, розподілу, обміну і вжитку матеріальних благ, і економічні закони, управління розвитком в суспільно-економічних формаціях, що історично змінюють одна одну.

Потреба – нестаток, що прийняв специфічну форму відповідно до культурного рівня, особистісних рис, індивідуальних вимог особи.

Праця — це свідома, доцільна діяльність людини, спрямована на виробництво матеріальних і духовних благ, надання різноманітних послуг. Праця є основним видом діяльності, оскільки пов'язана з виробництвом суспільно корисних продуктів — матеріальних та ідеальних. Вона є вічною необхідною умовою існування людей і розглядається як специфічна видова поведінка людини, що забезпечує її виживання. Трудова діяльність зумовлюється певними мотивами і спрямована на досягнення певної мети.

Прикладна наука – та, що має практичне значення, застосовувана на практиці; спрямована на отримання конкретного наукового результату, який актуально

або потенційно може використовуватися для задоволення приватних або громадських потреб.

Продуктивність праці – показник, що характеризує плідність, продуктивність виробничої діяльності людей. П. т. вимірюється кількістю продукції, виробленої працівником у сфері матеріального виробництва за одиницю робочого часу (годину, зміну, місяць, рік), або кількістю часу, який витрачений на виробництво одиниці продукції.

Пропозиція - це обсяг товарів та послуг, який виробники хочуть і можуть поставити на ринок за різною ціною за певний проміжок часу. Сталий причинно-наслідковий зв'язок між ціною та обсягом товарів (послуг), який товаровиробник здатний поставити на ринок, виражається законом пропозиції.

Протекціонізм – державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції. Проводиться через добровільні обмеження експорту та імпорту товарів, ліцензування, підвищення технічних та стандартних вимог, введення жорсткого антидемпінгового збору тощо, покликана захистити національні галузі економіки від банкрутства, скорочення виробництва через нездатність конкурувати з імпортерами.

Профіцит – бюджет з переважанням доходної частини над витратною.

Революція цін – період значного підвищення товарних цін 1500-1600 рр. в Європі унаслідок падіння вартості дорогоцінних металів, що виконують функцію загального еквівалента через приплив дорогоцінних металів з колоній.

Рейганоміка – Неоконсервативна економічна політика адміністрації Р. Рейгана у 1981 — 1988, заснована на Теоретичній базі концепції пріоритету пропозиції й орієнтована на зниження інфляції і рівня безробіття, тобто стагфляції, авторами якої були А. Лаффер і прихильники монетаризму.

Рента диференціальна – одна з форм доходу сільськогосподарських підприємств, пов'язана з використанням середніх та кращих за родючістю і місцем розташування земель - різниця між ціною суспільного виробництва на гірших землях і індивідуальною ціною виробництва на середніх і кращих по родючості чи місцезнаходженню землях через те, що господарювання на

середніх і кращих дає додатковий прибуток за рахунок вищої продуктивності застосовуваних факторів виробництва

Ринок чистої монополії — це такий тип побудови ринку, на якому продукцію пропонує один продавець. Підприємство-монополіст має задовольнити всіх потенційних покупців певного товару в межах даного ринку, і тому це підприємство ототожнюється з галуззю. В широкому розумінні монополія — це така ситуація, за якої продавців (виробників) настільки мало, що кожний з них може впливати на загальний обсяг пропозиції та ціну продукції, що реалізується

Різновиди монетарної політики — політики держави, через які уповноважена державою інституція контролює обсяг пропозиції грошей з метою встановлення цінової стабільності, сприяння економічному зростанню, дотриманню рівня безробіття населення на низькому рівні. Монетарна політика може бути стимулюючою (експансивною), експансійною; стримуючою (рестриктивною).

Розсіяна мануфактура – спосіб організації капіталістичного господарства, заснований на розподілі праці і ручній ремісничій техніці; підприємець-власник капіталу постачає розташованим поокремо самостійним ремісникам сировину та засоби виробництва і скуповує та продає готовий продукт.

Синергетика – наука, що вивчає загальні закономірності самоорганізації, саморегулювання, становлення стійких структур у відкритих системах, що дозволяє досягти зростання ефективності діяльності в результаті об'єднання, інтеграції, злиття окремих частин у єдину систему за рахунок так званого системного (синергетичного) ефекту.

Споживча вартість – властивість товару задовольняти ті чи інші потреби людей як предмет особистого споживання або засіб виробництва.

Справедлива ціна – відображає рівність обмінюваних товарів для людей, залежно від витрат їхньої праці з урахуванням необхідних їм потреб, а ще вона повинна включати витрати продавця і дохід, який би відповідав його місцю в ієрархії станів, запропоновано Арістотелем і Фомою Аквінським.

Статистико-часовий аналіз – побудова моделі ряду масових економічних явищ і об'єктів, що однорідні по своїй сутності, за допомогою якої можна пояснити поведінку ряду і здійснити прогноз на майбутні періоди.

Суспільне виробництво — сукупна організована діяльність людей із перетворення речовин і сил природи з метою створення матеріальних і нематеріальних благ, необхідних для їх існування та розвитку. Традиційно складається з двох сфер: матеріальне та нематеріальне

Суспільство – це сукупність усіх видів взаємодії та форм об'єднання людей, що склалися історично, в якій знаходить вияв їх взаємозалежність один від одного.

Теологія – богослів'я, сукупність релігійних доктрин про суть і дію бога, побудована у формах ідеалістичного умогляду на основі текстів, що приймаються як божественне одкровення.

Технічні науки – складна ієрархічна система знань, в основі якої експеримент і побудова математизованих теорій, прикладне природознавство, рівноправність з природничими, пов'язані з вивченням і створенням засобів виробництва, знарядь праці.

Технологія - спосіб поєднання та застосування принципів, методів і технічних засобів для виконання роботи, операції, послуги, отримання фірмою кінцевого товару; сукупність засобів, процесів, операцій, методів, за допомогою яких вхідні у виробництво елементи перетворюються на вихідні; охоплює машини, механізми й інструменти, навички і знання; сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь.

Товар — продукт природи і людської праці або тільки людської праці у матеріальній і нематеріальній субстанції та у формі послуг, властивості якого дозволяють задовольняти наявні чи передбачувані суспільні потреби. Такий продукт призначений для обміну і купівлі-продажу, тобто не для власного споживання, а на продаж. А також матеріальні та нематеріальні активи, цінні папери та деривативи, що використовуються у будь-яких операціях, крім операцій з їх випуску (емісії) та погашення.

Фізіократи – одна зі шкіл політичної економії, що джерелом суспільного багатства вважала сферу сільськогосподарського виробництва, у поєднанні землі та капіталу, а працю в землеробстві - як єдину продуктивну працю, тому що не трактували капітал тільки у грошовій і виробничій формі, авансований у землеробство капітал вони розглядали у вигляді придбаних за гроші засобів виробництва і сільськогосподарського інвентарю, худоби, будівель, добрив, насіння і затрат на найманих працівників.

Формальне підпорядкування праці капіталу - процес праці стає засобом процесу підвищення вартості капіталу для створення додаткової вартості на основі капіталістичної організації виробництва, капіталістичних виробничих відносин і використання ремісничих способів виробництва. Кредит і комерція існують за рахунок праці, вони користуються його результатами, але безпосереднього відношення до нього не мають.

Фрітредерство – напрямок в економічній теорії і політика промислової буржуазії, що полягала у вимозі свободи торгівлі та невтручанні держави у підприємницьку діяльність.

Хрематистика – неестественное богатство без предела, накопление в денежной форме, обладание деньгами, искусство делать деньги через торговлю, запропоновано Арістотелем у часи Стародавньої Греції в IV ст. до н.е.

Хронологія – наука про вимір часу, запис конкретних історичних подій зі зазначенням часу і визначенням місця.

Цивілізація – рівень суспільного розвитку, матеріальної і духовної культури (антична, сучасна), рівень суспільного розвитку суспільно-економічної формації, наступний за варварством, що характеризується оволодінням більш досконалим методом обробки природних матеріалів, ресурсів.

Щорічні аванси - у фізіократів витрати, що здійснюються щорічно на насіння, робочу силу, вимагають постійного поновлення, початковий елемент структурного аналізу капіталу і виокремлення оборотного.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Економічна історія України і Світу. Підручник/ За ред. Б.Д. Плановика. – 4-те вид., випр. і доп. – К., Вікар, 2001.-477с. – (Вища освіта ХХІ ст.).
2. Історія економіки та економічної думки / уклад.: Л. В. Лощина, В. Г. Подлесна, І. В. Ткаченко. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – 207 с.
3. Історія економіки та економічної думки : навчальний посібник / В. О. Сивоконь - Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2017. - 464 с.
4. Історія економічних учень : навчальний посібник / П. П. Несененко, О. А. Артеменко. – Одеса : ОНЕУ : ФОП Гуляєва В. М., 2017. – 448 с.
5. Історія економічних учень: Підр./Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко, А.М.Поручник та ін.; За ред. Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко – К.: КНЕУ, 2002-564 с.
6. Історія економічних учень: Підручник.: У 2ч. – Ч. 1,2 / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2005
7. Конспект лекцій по дисципліне «История экономики и экономической мысли» для студентов международного факультета направлений подготовки 6.030502 «Экономическая кибернетика», 6.030503 «Международная экономика» [Электронный ресурс] / М. А. Чайковская, Н. С. Боклан – Киев: НТУУ «КПИ», 2012. – 160 с. // <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/4496>
8. Левицький В. Історія економіки та економічної думки: навчальний посібник. – Тернопіль, 2009. – 145 с.
9. Методичні вказівки до практичних та семінарських занять з курсу «Історія економічних учень» для студентів факультету менеджменту та маркетингу / Національний технічний університет України «КПІ»; М.А. Чайковська, О.О. Мицик. – К.: ІВЦ «Політехніка», 2003
10. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» та «Економічна теорія» для напряму підготовки 6.030503 «Міжнародна Історія економіки та економічної думки : самостійна робота студентів

економіка» / М. А. Чайковська, Н. О. Черненко, Н. С. Боклан - Київ : НТУУ «КПІ», 2011. - 107 с. – Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/4544>

11. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / Національний технічний університет України «КПІ»; Боклан Н.С., Черненко Н.О. - Київ : НТУУ «КПІ», 2011. - 74 с.

12. Методичні вказівки щодо розроблення матеріалів з акредитації напрямів підготовки та спеціальностей / Уклад.: В. Ю. Угольніков, О. В. Яровий. За заг. ред. Ю. І. Якименка – Київ: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2012. – 103 с.

13. Проскурін П.В. Історія економіки та економічних учень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.

14. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.

15. Юхименко П.І. Історія новітніх економічних учень (від Кейнса до наших днів) – Біла Церква, 2003

Додаткова література

1. Алле М. Экономика как наука - М.: Современ. эконом. мысль, 1995
2. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. - М.: Дело ЛТД, 1994
3. Економічна енциклопедія. – К.: Академія, 2002
4. Економічна історія : Лекції / Н.О.Тимочко, О.А.Пучко, Л.М.Рудомьоткіна та ін. - К., КНЕУ, 2000.-268с.
5. Злупко С.М. Історія економічної теорії.- К.: Знання, 2005. – 719 с.
6. История экономических учений (современный этап) / Под ред. А. Г. Худокормова. М., 1998.
7. Історія економічних теорій : підручник / за заг. ред. О. Ю. Амосова, В. О. Сивоконя.- Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2010. - 448 с.
8. Історія економічних учень / І Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко, А. М. Поручник та ін. - К: КНЕУ, 1999

9. Історія економічних учень і розвиток економічної думки в Україні : опорний конспект лекцій / В. О. Сивоконь ; каф. економічної політики. - Х. : Вид-во ХарПІ УАДУ "Магістр", 2002. - 120 с. –
10. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег // Антология экономической классики, т.2. - М.: Эконов, 1992
11. Ковалев И.Н. История экономики и экономических учений. – Р-н-Д.: Феникс. – 2000
12. Лауреаты Нобелевской премии. Энциклопедия. В 2-х т. М., 1992.
13. Левита Р.Я. История экономических учений - М.:Interstamopublish, 1995
14. Левченко О. Нобелівська інтелектуальна еліта й Україна - Тернопіль: Лілея, 2003 р.
15. Лисовицкий В.Н. История экономических учений – К.:Центр научн. лит-атуры. – 2004
16. Маркс К. Капітал. Т. 1-3. - М.: Политиздат, 1970
17. Методичні рекомендації до вивчення курсу "Історія економіки та економічної думки" / О.А. Тимчик – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 44 с.
18. Мешко І.М Історія економічних вчень: Основні течії західноєвропейської та американської економічної думки - К: Вища шк., 1994
19. Мічені Нобелем: дослідник тенденцій Клайв Гренджер
<http://www.epravda.com.ua/publications/2010/09/3/246920/>
20. Мічені Нобелем: економ-психолог Деніел Канемани
<http://www.epravda.com.ua/publications/2010/11/5/255342/>
21. Мічені Нобелем: підкорювач волатильності Роберт Енгл
<http://www.epravda.com.ua/publications/2010/08/13/244823/>
22. Мічені Нобелем: продавець лимонів Джордж Акерлоф
<http://www.epravda.com.ua/publications/2010/12/10/261573/>
23. Мічені Нобелем: регіональна активістка Елінор Остром
<http://www.epravda.com.ua/publications/4bac655f41de9/>
24. Негиши Т. История экономической теории - М.: АО Аспект пресс, 1995

25. Нобелевские лауреаты XX века. Экономика. Энциклопедический словарь. - М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2001.- 336 с
26. Нобелівську премію з економіки вперше отримала жінка.
http://www.newsru.ua/world/12oct2009/nobel_ekonom.html
27. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. // Соч. В 2-х т. – М.: Госполитиздат, 1941
28. Сівоконь В.О., Лактіонова Г.П. Історія економічних учень. – Харків, 2003
29. Юхименко П.І. Економічна історія. - К., Вікар, 2004. - 341с.
30. Юхименко П.І., Леоненко П.М.. Історія економічних учень. - К.: Знання-Пресс, 2001
31. Ядгаров Я.С. История экономических учений – М.: ИНФРА-М, 2004

Інформаційні ресурси

1. Електронний архів НТУУ «КПІ» <http://ela.kpi.ua/>
2. Електронний Кампус НТУУ «КПІ» <http://login.kpi.ua> (Логін і пароль отримати у відповідального на кафедрі)
3. Електронний ресурс на сайті науково-технічної бібліотеки ім. Г.І. Денисенка «Твори лауреатів Нобелівської премії з економіки»
<http://www.library.kpi.ua/node/599>
4. Каталог статей «Нобелівські лауреати»
http://novaekonomika.ucoz.ua/publ/vidatni_ekonomisti/nobelivski_laureati/5
5. Лауреати нобелівської премії <http://nobel.knteu.kiev.ua/>
6. Премия памяти Нобеля по экономике <http://n-t.ru/nl/ek/>
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України: www.ukrstat.gov.ua.
8. Офіційний сайт Європейської статистичної агенції: epp.eurostat.ec.europa.eu.
9. Офіційний сайт Головного управління статистики у м. Києві:
www.gorstat.kiev.ua.
10. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України:
<http://www.me.gov.ua>
11. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: www.minfin.gov.ua

12. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua>
13. Офіційний сайт ТОВ "Центр учбової літератури" з робочих місць у читальних залах науково-технічної бібліотеки ім. Г.І. Денисенка:
<http://culonline.com.ua/> (Логін, пароль у чергового бібліотекаря)

Література іноземною мовою

1. Barber, William, A History of Economic Thought, Penguin Books, 1985. // <http://www.eatonak.org/EC402/downloads-3/files/Barber.pdf>
2. Course Material ECON 337: History of Economic Thought to 1870. Fall 2014. Department of Economics, University of Victoria. Victoria, B.C., CANADA. Instructor: Dr M. Rutherford // <http://web.uvic.ca/~rutherford/econ337.html>
3. Economic and social history at Cambridge // <http://www.econsoc.hist.cam.ac.uk/index.html>
4. Economic History. Readings. Massachusetts Institute of Technology. Instructor Richard A. Hornbeck // <http://ocw.mit.edu/courses/economics/14-731-economic-history-spring-2009/readings/>
5. Economics for everyone: on-line glossary of terms & concepts. By Jim Stanford © Canadian Centre for Policy Alternatives, 2008 // http://economicsforeveryone.ca/files/uploads/glossary_0.pdf
6. History of Economic Thought Materials provided by R. Larry Reynolds Jan '07 // <http://cobe.boisestate.edu/lreynol/WEB/Het.htm>
7. History of Economic Thought/ Guide to on-line materials. The links on the names themselves are to Wikipedia, “Hay” and “Akama” refer to the databases by Rod Hay and Michio Akama. // <http://myweb.liu.edu/~uroy/eco54/histlist/alphabet.htm>
8. Jurgen Georg Backhaus – Editor, Handbook of the History of Economic Thought, Springer Science+Business Media, LLC 2012 // <http://digamo.free.fr/backhaus122.pdf>

9. Landreth, Harry and David Colander, History of Economic Theory, Houghton Mifflin, 1989, Published 2001 by South-Western College Pub.
10. Major Schools of Economic Theory. Prepared for Prof. Casey's introductory Federal Government Classes. Texas A&M University. Nov'2011 // <http://tamut.edu/faculty%20web%20pages/walter%20casey/DOCUMENTS/CV-and-papers/Economic%20Theory.pdf>
11. Screpanti and Zamagni's "Five Revolutions" http://cobe.boisestate.edu/lreynol/WEB/PDF_HET/RevolOutline.pdf
12. The History of Economic Thought. Gonualo L. Fonseca // https://web.archive.org/web/20100302181941id_/http://homepage.newschool.edu/~het/
13. TLW's Economistscope (tm) By T.L. Winslow (TLW), the Historyscoper™ © Copyright by T.L. Winslow. All Rights Reserved. Original Pub. Date: June 25, 2013. Last Update: Aug. 20, 2014. // <http://historyscoper.com/economistscope.html>
14. Bell, John F., A History of Economic Thought, Ronald Press, 1967
15. Black, RD Collison, Ideas in Economics, Barnes and Noble Books, 1986
16. Blaug, Mark, Economic Theory in Retrospect, Cambridge University Press, 1985, 1992 reprint, 5th Edition, 1996
17. Blaug, Mark, Great Economists Before Keynes and Great Economists Since Keynes, Cambridge University Press, 1985
18. Bowden, Elbert, Economic Evolution, South-Western, 1985
19. Buchholz, Todd, New Ideas From Dead Economists, A Plume Book, 1990
20. Burt, Everett, Social Perspectives in the History of Economic Theory, St. Martin's Press, 1972
21. C. Gide and C. Rist, A History of Economics Doctrines.
22. Canterbury, Ray, The Literate Economist: A Brief History of Economics, HarperCollins, 1995.
23. Canterbury, Ray, The Making of Economics, Wadsworth Publishing, 1987
24. Combe, Jerry and Edgar Norton, Economic Justice In Perspective: A Book of Readings, Prentice Hall 1991
25. D. P. O'Brien, The Classical Economists, 1975.

26. D. Ricardo, Principles of Political Economy, any ed. except the 1st
27. Dobb, Maurice, Theories of value and Distribution Since Adam Smith, Cambridge University Press, 1973
28. Eatwell, John, Murray Milgate, Peter Newman, The New Palgrave: A Dictionary of Economics, Macmillan Reference, Ltd. 1998
29. Ekelund, Robert, and Robert Hébert, A History of Economic Theory and Method, McGraw-Hill Publishing C., 1990
30. Ferguson, John, Landmarks of Economic Thought, Longmans, Green&Co., 1938
31. Galbraith, Kenneth, Economics in Perspective, Houghton Mifflin Co., 1987
32. Gill, Richard, Evolution of Modern Economics, Prentice Hall, 1967
33. Gordon, Scott, The History and Philosophy of Social Science, Routledge, 1991.
34. Greenaway, David, Michael Bleaney and Ian Stewart, A Guide to Modern Economics, Routledge, 1996.
35. Gruchy, Allan, Modern Economic Thought, Prentice Hall, 1947
36. Haney, Lewis, History of Economic Thought, Macmillan, 1949
37. Heilbroner, Robert, Teachings from the Worldly Philosophy, Norton, 1996.
38. Heilbroner, Robert, The Worldly Philosophers, Simon and Schuster, 1972
39. Heiman, Eduard, History of Economic Doctrines, Oxford University Press, 1974
40. Higgs, Henry, The Physiocrats, Augustus M Kelly Publishers, 1897, 1989
41. Hollander, Samuel, Classical Economics, Basil Blackwell, 1992
42. Hunt, E.K., History of Economic Thought, HarperCollins, 1992
43. Hunt, E.K., Property and Prophets: The evolution of economic Institutions and Ideologies, 7th ed., Harpercollins, 1995.
44. Ingrid H. Rima, Development of Economic Analysis, 7th Edition 2009 (paperback). The 6th Edition is also acceptable.
45. J. A. Schumpeter, Ten Great Economists from Marx to Keynes (1951)
46. J. M. Keynes, Essays in Biography (1951)
47. J.S. Mill, Principles of Political Economy, any ed.
48. James A. Gherity (ed.), Economic Thought (1965)
49. Kregel, J.A., Recollections of Eminent Economists, NY University Press, 1989

50. Kuhn, W.E., The Evolution of Economic Thought, South-Western Pub., 1970
51. L. Kolakowski, Main Currents of Marxism: The Founders, 1978.
52. Lekachman, Robert, A History of Economic Ideas, McGraw-Hill, 1959
53. Leonard D. Abbott, Masterworks of Economics, Volumes I and II
54. Letwin, William, The Origins of Scientific Economics, Doubleday Anchor, 1965
55. Lichtenstein, P. M. An Introduction to Post-Keynesian and Marxian Theories of Value and Price, M.E. Sharpe, Inc. 1983.
56. Louis, Paul, Readings in the History of Economic Thought, McCutchan Publishing, 1971
57. Mai, Ludwig, Men and Ideas in Economics, Littlifield, Adams & Co., 1975
58. Mair, Douglas and Anne Miller, A Modern Guide to Economic Thought, Edward Elgar, 1991.
59. Marshall, Howard, The Great Economists, Pitman, 1967
60. Max Lerner (ed.), The Portable Veblen (1948)
61. Monroe, Early Economic Thought Newman, Gayer and Spencer, Source Readings in Economic Thought (1954)
62. Morgan, Mary S. The History of Econometric Ideas, Cambridge University Press, 1990
63. Oser, Jacob and Stanley Brue, The Evolution of Economic Thought, Harcourt Brace Jovanovich, 1988
64. Newman P.C. (ed.), Source Readings in Economic Thought, 1954.
65. Phelps, Edmund, Seven Schools of Macroeconomic Thought, Clarendon Press, 1990
66. Richard Romano and Melvin Leiman (eds.), Views on Capitalism (1970)
67. Robert Lekachman, The Varieties of Economics, Volumes I and II
68. Robinson, Joan, Economic Philosophy: An Essay on the Progress of Economic Thought, Doubleday Anchor, 1962.
69. Roger E. Backhouse, The Ordinary Business of Life: A History of Economics From the Ancient World to the Twenty-First Century, 2002 (paperback). A. Smith, The Wealth of Nations, any ed.

70. Roll, Eric, A History of Economic Thought, Prentice Hall, 1961, (There is a new paperback edition)
71. Samuels, Warren, New Horizons in Economic Thought, Edward Elgar, 1992
72. Schumpeter, Joseph A., History of Economic Analysis, Oxford University Press, 1954 (There is a new paperback edition)
73. Screpanti, Ernesto and Stefano Zamagni, An Outline of the History of Economic Thought, Clarendon Press, 1995.
74. Seligman, Ben, Main Currents in Modern Economics, The Free Press, 1963
75. Shackleton, J.R. and G. Locksley, Twelve Contemporary Economists, Macmillan Press, 1981
76. Skousen, Mark, The Making of Modern Economics, ME Sharpe, 2001
77. Spechler, Martin, Perspectives in Economic Thought, McGraw-Hill, 1990
78. Spiegel, Henry William, The Growth of Economic Thought, Prentice Hall, 1971
79. Staley, Charles, A History of Economic Thought: From Aristotle to Arrow, Blackwell, 1989, 1992 reprint.

DO SOMETHING GREAT